
Colour Chart #13
Blue
Cyan
Green
Yellow
Red
Magenta
White
3/Color
Black
DANES PICTA .COM
Inches
Centimetres

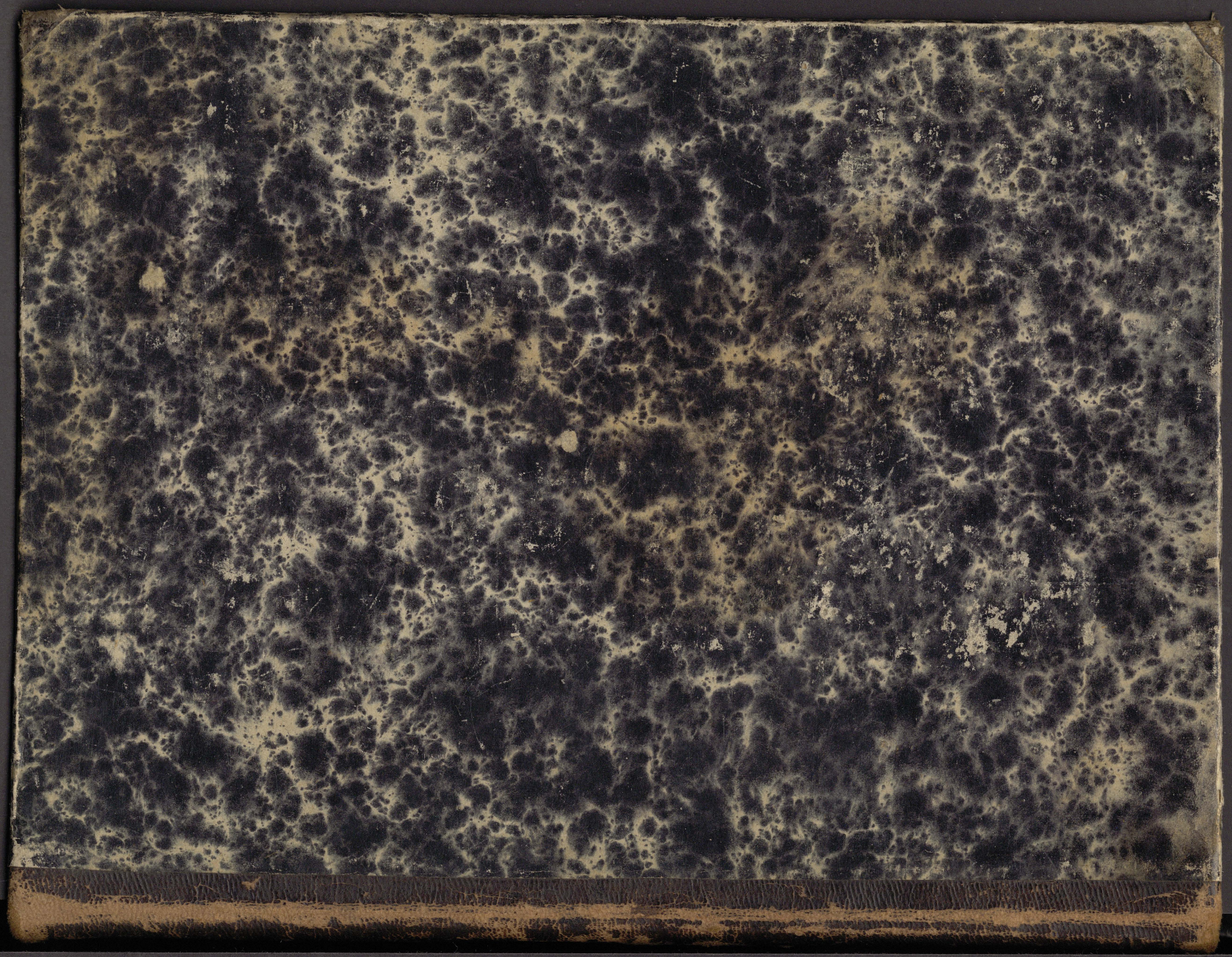

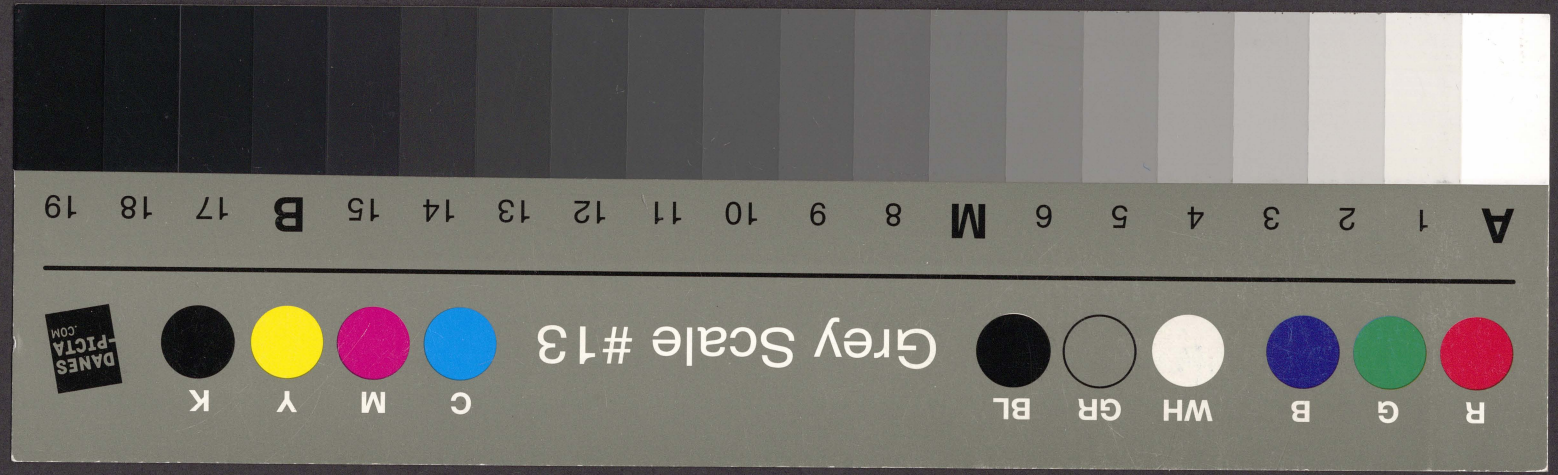
Grey Scale #13
R G B WH GR BL
C M Y K
DANES PICTA .COM
A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

Z POLSKICH STARODRUKÓW

WŁADYSŁAWA

SIEDLECKIEGO

EX LIBRIS
W. SIEDLECKI

Rarissim. editio princeps. v. d Wisniewski
Hist. Lit. III, 468.

Butsch (w 1872) wyda 15 fr.

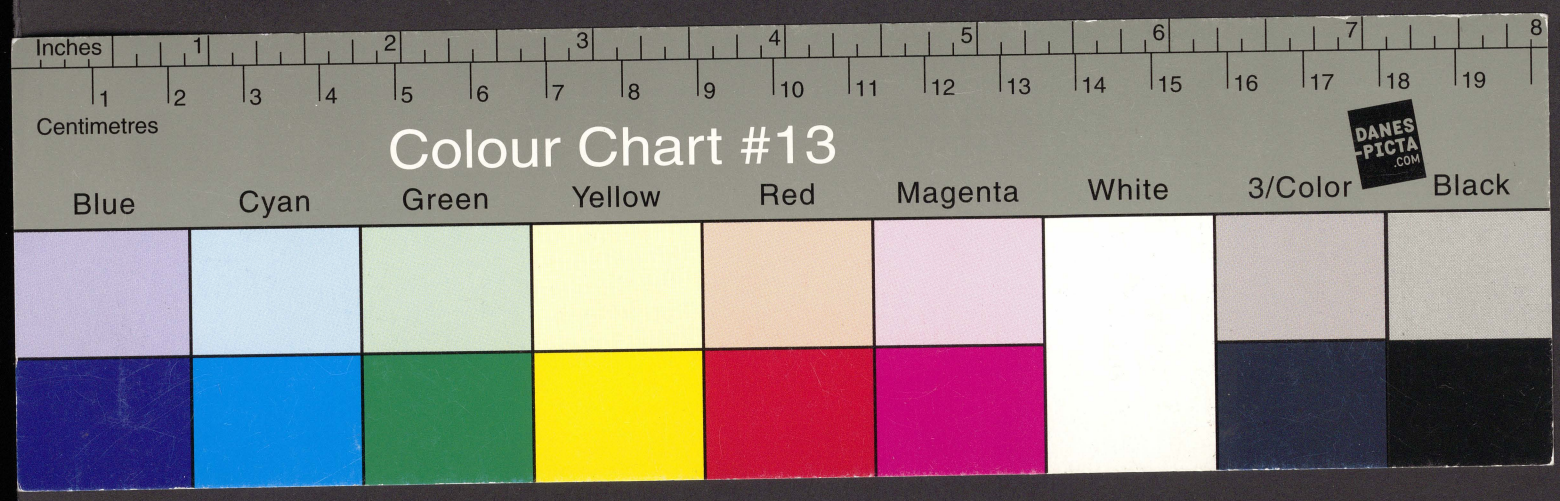

P. CAL-
LIMACHI GEMINIA
NENSIS HISTORIA
DE REGE VLA
DISLAO,
seu clade
Var-
nen
si.

Cum priuilegio Imperiali.

BIBLIOTEKA NARODOWA XVII,66

K 146/55

Sigismundus Scheufler DD. D. Canonicus Frisin
gen. suo Ægidio Rem V. I. Doctori Cano=
nico Patauiensi S. D.

CVm nuper mi Ægidi ea (vt ferebatur) inter Christianos Principes teneret consultatio, quibus maxime modis in Turcas bellū esset moliendum, cuiusq; pręcipue Imperio gerendum, quod ea gens fœlici victoriaꝝ cursu tumida Christiano nomini superbe nimis insultare, & iam Europę imminere, fama q; nihil non in maius extollente, quibusdam Christianorꝝ Regnis magis q̄ vnq̄ alias formidabilis esse diceretur. Cōmodum tunc in P. Callimachi Geminianensis historiam de Vladislao Rege siue clade Varnensi incidi/quę diuersa studia/& artes pace & bello duarū gentiū Polonorꝝ videlicet & Hungarorꝝ pro honore & cōmodo Regni cuiusq; sui adnitentiū/atq; etiam q̄ vario Marte cū Turcis fuerit depugnatū, luculenter enarrat, In qua legenda (vt est ex Ciceronis sententia magistra vitæ historia) obiter pensitandū occurret/q̄ in rebus magnis/magnis/crescāt animi/q̄to Regnorū damno rependantur seditiones, cum vel studio partiū vel ambitione a sancta reip. cura detorquentur hi quorū cumprimis consilio & auctoritate tota res stat & cadit. Pręterea q̄ sæpe neglectus hostis cruentū certamen edat. q̄ nihil turpius sit Regi/q̄ regi/nihil turpius duci q̄ duci, hoc est aliorū indormire consilijs/& proprio parum aut nihil pręstare/& prouidere. Demum quod malum consiliū consultori pessimū, aliaq; ad condimentū vitæ & bonam eius frugem facientia pro gustu quenq; suo submonebunt. Proinde eam non indignam puto quę ab omnibus legatur/pręsertim vero Principibus qui ea aliquando in Historijs legere possunt/quę ipsis assentatores non volunt/amici non audent, & imperiti non possunt, dicere. Ad te aūt amicū eruditū & non vulgarem Callimachū non vulgaris notę historicū Strenaꝝ nomine mitto, deterſis quoad fieri potuit labeculis/quibus ab incepto & ignaro scriba toto pene corpore aspersus fuerat/& spero tam gratum hunc tibi fore q̄ siquid vnq̄ id genus gratissimū, vel ob Callimachi nomen, cui si nihil addatur abunde satis laudis continet. Vtinā libros peregrinationū suarū, orationem apud Inno=

centium. VIII. Pont. Max. pro expeditione contra Turcas habitã aliaq; ingenij & eruditionis eius monumenta ex bibliothecis Polonię aut Hungarię consequi possimus: Quod aũt hæc historia vsq; in præsens edita non est, in causa fuisse existimo quòd inibi certamina & domi & militię inter vtriusq; Regni proceres habita explicantur, vbi diuersis studijs huc atq; illuc impellentibus caput & auctorem quisq; suũ sequutus magno feruore totus eo incubuit, & si quando mouerentur cineres timendũ fuit ne scintilla aliqua latens denuo susciteret incendiũ, tametsi ea vsus est modestia Callimachus vt neminem, mea quidem coniectura, inde irritari posse credam. Tu (quicquid id est) boni consulas, curesq; vt a Calcographis faberrime excudatur, & si quid illi male audaculi allinere volent tuũ esto patrocinium: qui facile tua eruditione has Muscas: nusq; non aduolantes, abiges. Vale. Datũ Frisingę Kls Januarij. M. D. XIX.

IDEM

Accedit pretium gemmis: si Reme ferantur
A magnis cultu nitidiore viris.
Quod dignus: docto est & quod tibi missus amico,
Callimacho meritus concilietur honos.

¶ Sebastiani Rodtaler Canonici Collegiatę Ecclesię S. Andreę Frisingeñ. Epigramma ad lectorem.

Quisquis amuratis Thurcarum bella Tyranni,
Hunniadisq; cupit noscere facta ducis,
Aut Varnę cladem: gemuit qua bystonis vnda
Pannonię Regem fata suprema pati,
Callimachi Hetrusci (longa experientia nomen
Cui dedit emerito) scripta diserta legat.

Eiusdem Distichon.

Varnę Traiiciq; quam viderat accola ponti
Stragem Callimachi concinit historia.

Arſatij Prunner cauſarum procuratoris in Conſiſtorio Friſingen. Epigramma ad lectorem.

Magna tibi vtilitas e paruo codice lector
Ceu tenui fœnus creſcere ſorte poteſt.
Alea quo fati Varnenſi turbine iacta/&
Palladis horrendę cernitur ipſa manus,
Inſuper & rerum variarum ex ordine geſta
Plurima, Callimachus doctus abunde canit.
Perge ergo vt laqueos rumpas ignobilis oci
Et lege non tritę ſedulus artis opus.

¶P. CALLIMACHI EXPERIENTIS GEMInianenſis in Hiſtoriam de Vladiſlao Poloniæ & Hungariæ Rege ſiue clade Varnenſi ad Cazimirum Poloniæ Regem illius fratrem Præfatio.

PEtrum de Puyno Vladiſlauienſem Epiſcopū deus naſci Rex inuictiſſime in regno tuo voluit non ſolū vt eſſet in hijs quę ad rem diuinam attinent quoddā priſcę ſanctitatis ſpecimen vereq; religioſorū pontificum imago, ſed etiam vt haberes in humanis conſiliarium prudentia fide conſtantia grauitate antiqua, p̄ditum, is ali quando cum Diuo Cazimiro filio tuo qui aut omnino nunq; naſci aut perpetuus eſſe debuit ſermonem cum haberet de rebus a maioribus tuis magno animo excellenterq; geſtis deſcendiſſet q; tandem in mentionem Vladiſlai illuſtriſſimi fratris tui quem ſibi Hungari p̄fecerant poſt Regis Alberti mortem/& ſimul multa repeteret de varietate fortunę actionūq; & conſiliorū quibus Hungariā tenuit vſq; ad pugnam illam cum Turcis poſt quā in terris minime comparuit viſa eſt ambobus res digniſſima quę literis mandaretur vtputa quę legentiū animos p̄cipua quadā voluptate explere poſſet propter ancipites varieq; memorabiles euentus rerum ac temporū in bellis quę mira illic caſuū viciſſitudine aut protrahi aut confici contigit/quandoquidem per id tempus viribus ſuis Hungaria nō ſecum tantūmodo per ciuilem diſ

ſenſionem ſæpe conflixit ſed in externos quoq; ſtudio religionis noſtrę arma ſub Vladiſlao mouens fœlicitate pugnandi adeo cę terorum Chriſtianorũ ad Turci nomen fractos dieictosq; iam pridem animos erexit vt pauci admodũ in tota Europa tunc fuerint qui ad Chriſtianę rei ac nominis defenſionem vel momenti vel conſilij aliquid nõ attulerint. Petierunt igitur a me id negotij aſſumi & literarũ lucem adhiberi dictis factiſq; per ſe qdem ſplendidis ac magnificis ſed quę obliuione paulopoſt obſcura forent/ ſi ſcriptorũ monumentis nõ illuſtrarentur. Itaq; ego qui ſcirem meũ eſſe conſiderare nõ quantũ poſſim ſed quantũ debeam ſtudij operę facultatiſq; cõferre tibi ac tuis omni venerationis ac laudum genere celebrandis & ſi fieri poſſit conſecrandis/ interq; immortales ac beatos referendis quippe quod vltra etiam q̃ impudentis votum optare auderet me adeo extuleris atq; ornaueris & nec quidem tibi aut domi aut foris augendi mei locũ reliqueris id quod in tuam tuorũq; laudem ac gloriam petebaꝫ pro virili mea me facturũ recepi nolui em̃ cũ referendi aliqñ tibi gratias facultatem miníme ſperare poſſem videri & voluntatem defuiſſe. Licet igitur intelligerem plus mihi imponi q̃ quod apertiſſime ferrem quoniã vero in alterutro peccandũ erat ſubire ineruditi ingenij q̃ ingrati animi notam malui. Nam etſi ſcribendo illuſtriſſimi fratris tui ſublimia facta verbis miníme ęquauero cum virtutis etiã infœlices exitus laude nõ careant non dubito futuros quos grati animi mei voluntas moueat vt quare ſcripſerim potius q̃ quomodo conſiderent. Tu quoq; qui me in re iſta plus auſum q̃ prę ſtare poſſe ſperarem/ minime dubitare debes nõ mihi ſed fortunę meę aſcribendũ eſſe quicquid eſt quod in tuam tuorũq; gratiam nõ efficio. ¶ Cęterũ priuſq; explicandorũ ſeriem aggrediar cum regionum de quibus habenda eſt mentio tempus plęraq; nomina cõmutarit quo facilius vbi & a quibus nationibus quiscq; geſtũ ſit intelligatur maxime ad rem pertinere putaui earum terrarũ ſitus veteresq; appellationes quantũ diligentia & coniectura conſequi potui nominibus quibus hodie nuncupanꝫ accomodare. Vltimi Europę ad orientem ac ſeptentrionem anguli/ quem Sarmatiam dixere meridionale latus quantũ eſt inter Thyram Axiacumq; amnes ad Euxinũ mare porrectũ, & plęriſq; in locis ma-

rime circa littus ponti etiam vltra Axiacum Podolia nuncappel- Podolia.
latur / inde Russia est vsq; ad Boristhenem cuius vtramq; ri- Russia
pam vbiq; sursum ad caput ipsius obtinet, deinde inter orientem
ac septentrionem conuersa supra Tanais ortũ & Ryphęos mon
tes porrigitur a quibus altera demũ fronte in Sarmaticũ oceanũ
vltra Chersonessũ ad Furstam fluuiũ / altera vero in Asiam ad Hy
perboreos Hippophagosq; sarmatas pcurrit. Quicquid vero ve
lut a tergo Russię inter ipsam Tanaimq; & Meotidem remanet Tartari
Tartari tenent / Lituania vero interiora Sarmatię ad Veneti- Lituania
cos Bondinosq; montes obtinens qua meridiem atq; orientem
spectent Russię obtenditur / eius autem septentrionalia Liuonia Liuonia.
excipit ac Prussia & Pomerania quę regiones a Bondinis Alanis
q; montibus reliqua Sarmatię occupant vbiq; ad oceani littus. Massouia
Ab occidente vero ad Lituaniam iungitur Massouia circa ripas
Hystulę fluminis qui ab ea parte terminus est Sarmatię ad supe-
riora Hystulę ad fontem tamen campos inter montes qui Sarma
tici dicuntur atq; ortum hystulę interiectos p̃terea montes ipsos Poloni
Sarmaticos Poloni tenent quorũ regio in finibus vtriusq; posita
tantundem fere in Germaniã quantũ in Sarmatiã protendit per
ea loca quę Ombrones Saboci / Sydones & Visburgi ab initio
incolebant. Cæterũ qua Germaniã incurrit coniungitur Silesiæ Silesia
quam subinde Morauia a tergo occidentem versus excipit. Silesiã
vero & Morauiam quam olim & Marcomanni tenuere sub rege
Morobaudo a quo Morauiam mutatis abiectisq; quibusdã lite
ris dictam crediderim / hijs duabus regionibus Boemia ad Aqui- Boemia
lonem inter montes qui Sudetę dicti & syluam Semanã adiacet.
Hungaria vero quę Pannonia dicebatur nõ vbiq; vt olim Danu- Hungaria
bium habet ad Septentrionem sed superato flumine hinc in Ger-
maniam illinc in Iazigas Metanastas se extendit versus Carpa- Iaziges
thium montem sub quo Scepusiũ a Polonia procurrens in fines Metana-
Hungarię desinit, reliqua vero Iazigũ Metanastarũ & adiacen- stæ
tia Tybisco amni Hungari Transiluaniã vocant cui adiuncta est Transil-
montana Valachia inter Danubiũ & Carpathiũ quę a maiori- uania
bus Dacia vocabatur huic velut a tergo ad occidentem apposita Valachi
est Bossina quã Rascia & Seruia contingunt illis in locis cum ea Bossina
sitę q̃bus superior Mysia & Dardania olim continebaꝫ ad Bul- Bulgaria

garia inferioris Mysiæ partem/& vtrumq; latus Hemi montis iu gaq; ipsa obtinet vsq; ad Tryballos in quos Bossinę orientale la tus desinit. Altera vero Valachia cui Moldauię nomen est a flu mine hoc tempore apud antiquos inferioris Mysiæ pars fuit/ p tenditur aũt inter Danubiũ & Thyrã ab Gerasso amne montanę Valachię termino vsq; ad Euxinũ. Harum aũt regionũ fines oẽs, nationesq; eas incolentes atq; vrbiũ situs describere supersedi nõ quia longũ fuisset & laboriosum/sed quia ad historię institutũ satis quę dicta sunt sufficere putaui. Eo tantũmodo adiecto Cra couiam scilicet sedem Regiam in Polonia Budam in Hungaria/ Vilnam vero in Lytuania Metropolim esse ac principis domi cilium.

Molda uia

P CALLIMACHI EXPERIENTIS DE VLADISLAO REGE SIVE CLA DE VARNENSI. LIB. I.

SIGISMVNDVS Rex Hungarię qui vl tro ad Imperiũ accitus Boemos quoq; sibi postea subiecerat tãta moderatõe annos su pra quinquaginta regnauit vt cũ sine virili prole tandem mortem obijsset Hungari ne mini subesse maluerint q̃ Duci Austriæ Alberto cui iampridem Sigismundus vni cam filiam suã matrimonio iunxerat vide batur leniri posse desideriũ mitis & sancti Regis si eius filiam apud se regnare intue rentur quę persuasio subinde etiam pene profuit illius nepoti nondũ nato. Nam cũ Albertus quoq; haud multo post delatũ ad se regnum grauida vxore vita excessisset o ptimates Hungarię frequentes vna cum oratoribus Despoti Ra scię ac Cilię Comite ad Reginam Budę agitantem conuenere cœ ptumq; est agi de Regni statu constituendo & primo quidem nõ exaudiebantur p̃ter voces/fœlicem faustũq; partũ Reginę omi nantiũ asserentiũ q; minime prius de nouo rege referendũ q̃ illa pe perisset deberi id recentibus Sigismundi meritis qui paterna in oẽs

caritate omnes tenuisset/non tentandam temere fortunã externis regibus experiendis cum domi iam forsan affuturus qui aui sui eos ęquabilitate gubernaret valuisset q̃ publicus fauor & gratissima omnibus Sigismundi memoria si Ioannes Hunniadianus ante omnes prioris suæq̃ ætatis magnos viros rerum militariũ ciuiliũ q̃ artium peritia memorabilis vrgentiũ periculorꝝ nõ admonuisset/propter Sunderouiũ oppidũ cum vniuersa pene Rascia iam tum a Turcis occupatũ sublatũq̃ veluti murũ quo illis obiecto Hungaria satis tuta videbatur ea vox quasi frenũ a mortui gratificatione curam omniũ in pręsentes necessitates conuertit cœperecq̃ ipsorũ animis obuersari regni orbitas & Thurcorũ maiores indies vires itercq̃ ad se plane illis patefactũ/ pręterea in partu Reginę & vt votis omniũ correspondisset dum puer coaleseret parum momenti fore constabat ad regni curam & tutelã cum interim virorũ animi muliebre regimen aspernarent̃ ꝓpter imbecillitatem plerũq̃ illi insitam sexui & si curatores posthumo assignarent̃ intelligebant Regiũ fastum Regiasq̃ cupiditates in pauloante paribus conditione vel perferre/vel explere durissimũ fore/sed & Regina nõ mediocriter animo sollicita haud satis cõstituebat secum quidnam maxime in deliberatione tam ancipiti esset expetendũ cum aut filio si nasceretur regnum abrogandũ/aut Turcis prodendũ appareret/sed necq̃ exploratũ habebat marem nasciturum vel tam beniuola in se & suos Hungarorꝝ studia etsi difficultas aliqua ingruisset ad extremũ ꝓmansura/diuersis igit̃ diuersa ꝓbantibus nihil æque ab omnibus laudabat̃ q̃ si Vladislaus Rex Polonię pauloante puberem ætatem ingressus cuius q̃ indoles ac virtus velut humanũ modũ supergressa iam tum magno famę consensu celebris erat/viduam Reginã vxorem duceret vtriusq̃ gentis rerũ summę p̃futurus id vnicũ columen aduersus domi foriscq̃ iminentes turbas/si ea affinitate Polonorũ robur inuictũ rei Hungaricę iungeretur/Sed nihil æque Vladislai assensum remoraturꝝ apparebat q̃ nascendorꝝ sibi liberorum incerta successio/ ꝓpter ventrem quem Regina ferebat/atq̃ ideo nõ aduersante illa in id consensum quod si puer nasceret̃/Austrię ac Boemię/liberi aũt noui regis si qui procrearent̃ in Hungaria regnarent/eaq̃ conditione regnũ & coniugiũ perferri ad Vladis

saum placuit/Ita tamen vt prius de liberorũ succeſſione diceret q̃ ex diuerſo eius rei mentio nata foret deſignati ad id munus om nium conſenſu Epiſcopus Strigonienſis, Mathico Thalautius, Emericus Marcellus, Ioannes Perenus, Vladiſlaus Palocius/qui bus Cracouiã venientibus Vladiſlaus ad mille paſſus obuiã miſit/fratrem ſuum Cazimirũ a quo mutua gratulatione ſuſcepti atq; in ciuitatem inducti ſunt/poſtridie vero in curiam acciti, ita ad Regem verba feciſſe traduñt. ¶ Si vicinitas & rerũ varię occa ſiones/ac tempora nõ coniunxiſſent regnũ noſtrũ cum tuo/mul tis fœderibus officijsq; mutuis virtus tamen & fœlicitas tua rex inclyte nobis digniſſima viſa foret quę dubijs rebus noſtris im ploraretur cum enim cordi non fuerit Deo Opt. Max. Albertũ apud nos regnare in cuius electione ſequuti eramus nõ quod ex pediret/ſed quod a gratis animis recens atq; eadem acceptiſſima omnibus Sigiſmundi memoria expoſcebat, quod facturi prius fuerant, ſi ſaluo officio licuiſſet/Te qui Rex noſter ſis vniuerſi quorũ intereſt vnanimi ſententia elegerunt/omittimus illa proſe qui quod indoles tua vere regia quod maiorũ tuorũ decora/il los pellexerint vt crederent te vnum tam ampliſſimis duobus re gnis vtiliter prę eſſe poſſe/coniuncta eſt vtriuſq; gentis fortuna & proſpera omnia vtriſq; ſemper fuiſſe animaduertimus/niſi cũ mala quępiam ratio conſilia & res alterius ab altera ſeparauit. Sic olim Gotti/ſic Vandali/alię q; gentes pene ignotos terrarum tra ctus/ſic poſtea Tartari per Poloniã in Hungariam primo dein de in alias etiam regiones irrupere/ſic niſi eandem mentem tibi ad ſuſcipiendum regnum quam noſtris ad deferendum Deus dede rit, prope eſt quod ominari animus horret vt Turci patefacta ſi bi Hungaria in vos inde bellum vaſtitatemq; conuertant/dum pro Raſcia & Bulgaria quę duo ſepimenta Regni noſtri erant lentius paulo q̃ expediret arma nuper induimus in diſcrimen re rum noſtrarũ venimus & bellum quod ab alienis finibus pro pulſare oportuit in noſtris cogimur ſuſtinere/ſi nihil vltra peteret q̃ vt ſuccurreres diſcrimini noſtro vtiq; preſtaret aliena defende re/q̃ pati ſua in periculis rapi/Nunc quando non ſola tutela/ſed ius & arbitrium opulentiſſimi Regni ad te defertur quid eſt od maximopere a te deliberandum ſit debeas ne cum tam ingenti &

glorioſa mercede eam dimicationem etiã geminatis viribus ſuſcipere/cui noſtris copijs noſtriſq; armis ſemper pares fuiſſe nos ſcias periculum eſt arbitramur ne ſemiermem & ex fuga pugnantem hoſtem quem ſine vllis externis auxilijs prope cõtempſimus/ ſi tu paululum cum tuis anniteris finibus noſtris nõ ſubmoueas nomen hercle tuum ſine vllis armis ad id ſuffecerit vel ſi molienda vis erit haud in difficili conatu regni vtriuſq; rem perpetuo ſtabiliens/Neq; ideo quodvltro expeteris relinqui omnia deſperata a nobis putes in maximo multorum ambitu/ te iudicio non neceſſitate prętulimus qui ſcires æque/atq; illi Regnum adminiſtrare. Sed comodius forſan tueri nos iunctis vtriuſq; Regni viribus poſſes,& inprimis deberes propter communia vtriuſq; diſcrimina.Silemus fœlicitatis cumulũ qui exinde Maieſtati tuę accedet quantum verę glorię & in pręſens & ad poſteros conciliaverit tibi tam indyti Regni de virtute tua conſenſus/ quanta laude effereris quod tam benigne de te ſentientes gratiſſima volũtate in fidem ſuſceperis qui omen deus auertat ſi repudiati in diſcrimen raperemur omittimus quod eadem fortuna res tuas manet non ſolum vicinum ac ſocium regnum in periculo deſtituiſſe diceris verumetiam euertiſſe columen ac propugnaculum Chriſtiani nominis cuius Maieſtas viribus armisq; noſtris ſtetit hacte nus ſtaturamq; confidimus/ſed & fortunam dicunt volubilem deam/nec facile poſtea comprehendi ſi ſemel oblata contemnitur Non libet gloriari benignitate cœli ac terrę quam regno noſtro natura indulſit/neq; vicinitas neq; magnitudo rerum geſtarum illius eam te ignorare permittit ſingula illic ſunt eiuſmodi vt magnis periculis etiam bello expeti debeant/nedum ſponte oblata ſuſcipi/atq; vt intellĩgas quod ſimul omnia conſentiunt ad fœlicitatem tuam idipſum quod nos petimus Regina in qua aliquid momenti in contrarium videri potuit/etiam vna nobiſcum petit pignusq; & ſtabilimentũ tam ſalubris vtricq; genti incepti matrimonium ſuũ offert/Ea eſt ipſius nobilitas & fortuna vt magno/ pere probari poſſit abs te/forma vero & ætas non contemni/ſed neq; in tanta deliberatõe audienda eſt mentio de rebus tã caducis & momentaneis/neq; voluptatis gratia initur matrimoniũ maxime inter Reges a quibus nihil aliud quęri ſolet q̃ dignitas vt q̃

illustres successores relinquant. Et si altius attenditur ꝓpterea qđ Regna nõ nisi vnum capiunt illarũ coniugia maxime sunt expetenda a regibus quę minus fœcũditatis videnť habitura. Tu modo illa quę alij per ferrũ ac ignes assequenda non dubitarent vltro ad te delata nõ spernas/nec velis esse aut dici minus fœlix q̃ deus atq; homines velint. Dum hęc agerenť peterenť q; ab Hungaris/ aderant etiam Turci oratores/quos iampridem missos deprehenderat in via mors Alberti/qua seu vere incomperta seu ad tentandum dissimulata pegerant mandata offerebat per eam legatõem Amurates Turcor̃ Imperator militem ac pecuniã Vladislao ad gerendũ bellum contra Albertũ in Bohemia quę mortuo Sigismundo in duas factiones abierat & vna quidem Cazimiro Vladislai fratri regnũ deferebat/altera propter vxoriã successionem Albertũ sequebať/Cęterũ fœdus in id sanciri petebat qđ redacta vniuersa Boemia in potestatem Cazimiri Vladislaus ab amicitia & fœdere Hungaror̃ abstineret. Itaq; cum defuncto Alberto res integra nõ esset/Oratores per varias simulationes Cracouiæ retinebanť in expectationem quo res Hungarica post Regis mortem inclinaret. Eos quod exvultu facile notari potuit vbi per interpretem quę postulata erant cognouere/ingens meror cœpit & subita consternatio animor̃. Sed neq; eodem sensu a Polonis omnibus accipi prius oculi & facies motusq; diuersi deinde etiã verba indicauere cum essent qui dicerent nihil p̃terq; bellũ offerri ab Hungaris post cęteros omnes frustra imploratos ad se iri minime id onus assumendũ qđ cęteri omnes ferri posse desperassent/sed & malę rationis esse regem suum dimittere vt pegre regnaret omnia futura in Regno turbarũ plena & seditionũ si sine rege agitandũ foret/neminem vnq; censuisse/aut nauem sine rectore/aut exercitũ sine duce esse oportere/aut vnũquempiã duabus nauibus duobusue exercitibus vtiliter comodeq; p̃esse posse/nõ esse exploratũ homini quid indies accidere valeat infinita pene quę absente rege regnum perturbare queant processurã improborũ licentiam in infinitũ. bonis vero p̃sidium & tutelã defutura/sed vt cętera tolerari possent perpetuũ bellum qđ domi gerendum cum Tartaris certe nullo modo sine Rege aut sustineri/ aut ꝓpulsari posse. Quorũ sententiã Vladislaus cuius iuuenilis

animus abhorrebat ab eo matrimonio quod cũ regno adeundũ erat cũ Regina grandęua foret facile sequebat̃, alijs multis in contrarium nitentibus inprimisq; Ostrorogeo Dobrogosio & Cysouensi Ioanne cum Gregorio Sanoceo diuitias viresq; regni qd̃ offerebatur extollendo Turcorum vero res deprimendo magno animo conditionem suscipiendã affirmabant quę de Regis absentia dicerentur nihil ad rem attinere iampridem assuefactos homines etiã sine eo agitare cum sæpe in Lituaniã se recipere solitus esset viciniorem q; esse Budam Cracouię q̃ Vilnam de ijs quę timeri sperariue possent facile esse iam cum volente rege statuere/ quod si quid inopinatũ casus afferret/ Regem futurũ in propinquo coniuncta esse inter se Regna ita vt nõ quasi duobus sed vni tantũ regno Rex esset p̃futurus & eo magis fore in vtroq; venerabilem q̃ vtrisq; inuicem cuiq; alterius vis notior esset/ & auctoritas contra furtiuas Tartarorũ incursiones satis supq; indigenas Podolię ac Russię sufficere/ Qd̃ si iustum bellũ inferret̃/ multo facilius fore illud vtriusq; regni viribus ꝓpulsare/ non esse tantę glorię occasionem omittendã vt Rex polonię etiã in Hungaria regnare diceretur & vnus pręcæteris principibus visus qui tantũ Regnũ rite regere ac tueri possit/ nullam conditionem repudiandam nullũ periculũ non subeundũ pro tam ingenti laude/ nõ inferri id bellum Hungarię in quo tantũmodo libertas foret amittenda/ q̃ q̃ quid non audendũ subeundũq; pro libertate/ sed magis ne degenerarent omnes a moribus institutisq; maiorũ/ templaq; & sacra omnia ꝓphanarent̃ sepulchra parentũ dirui & ossa dissipari coniuges vero sororesq; & liberos aut ad seruitutem aut ad libidinem rapi intuerent̃/ longe pręstare tantã immanitatem submouere in alienis finibus q̃ in suis postea sustinere nullã vnq̃ ętatem taciturã immortalem gloriã quã adipiscerent̃ si tam calamitosam necessitatem a ceruicibus Regni imprimis incliti sed & vicini & fœderati & quod nõ nisi per summũ scelus deseri posset ꝓpulsassent/ Ad hęc solam famã eo inter se vinculo coniunctarum viriũ duarũ inuictarũ nationũ satisfacturã ad Thurcũ Tartarũq; intra fines suos continendos. ¶ Et iam deducta eo res erat vt nemine aduersante Vladislaus conditionem susciperet cum renunciatum est Reginã posthumũ ex Alberto peperisse/ Itaq; cũ

videretur Vladiſlaus fruſtra vxorem ducturus ſi filij ſui ad Regni ſucceſſionem peruenire non poſſent ex integro tota res cœpta eſt repudiari/Sed vbi Oratores Hungari explicatis omnibus quę apud ſuos conſtituta erant etiam de filio ſi naſci contingeret hanc quoq; difficultatem amouerent Rurſus expugnatus eſt Regis animus vt ad gloriam & amplitudinem tantarũ rerum ſe potius erigeret q̃ deprimi pateretur a breui voluptate quam ex viridiore vxoris alterius ætate conſequi poſſe arbitraret. ¶ Decreta igitur dies ſolennis & templum auguſtius in arce Cracouien. vbi reſponderetur Hungaris ibi cum frequentiſſimi ex omni ordine ad ſpectaculum conueniſſent vniuerſiq; Regni proceres in ſuggeſto ad id pręparato conſediſſent Conuerſus ad Oratores Vladiſlaus vbi protulit ea quę pro loco & tempore ad grati animi teſtimonium propter pręſens in ſe beneficium viſa ſunt attinere Quod bene verteret vtriq; genti quibus conditionibus ad ſe delata erant ius & tutelam Hungarici Regni ſuſcipere profeſſus eſt quantumq; humana ope fieri poſſet daturũ ſe operam dixit ne tam benigni de ſe iudicij Hungaros pœniteret ipſorum iam eſſe curare vt quę ſuorum nomine ſpopondiſſent rata permanerent/ſe in tempore promiſſis ſuis affuturũ/Sub hanc vocem ſecutę acclamationes fœlicia omnia vtriq; genti ominantiũ & in publica gratulatione laudes deo & grates actę omnibus in templis Thurcis ſubinde rñſum rerum mutationem quę mortem Alberti ſubſecuta eſſet eorum legationem irritam reddidiſſe. Cęterum quando & in Hungaria Vladiſlaus erat regnaturus factã exinde maiorem occaſionem fœderis amicitięq; ineundę ſi modo ea res cordi foret Amuratho & ſi finibus ſuis contentus pacis cõſilia complecti vellet. ¶ Hungari rñſo accepto conſtituere inter ſe illico vt alij apud Vladiſlaum remanerent qui eius in Hungariam profectionem vrgerent, alij ad Reginam optimatesq; perferrent ea quę acta erant & decreta in Polonia manſere Epiſcopus Strigonien & Vladiſlaus cæteri gratulabundi retro iter ad Reginam conuertere viſum eſt Vladiſlao mittere cum illis etiam legatos ſuos qui tam Reginę q̃ optimatibus publice ac priuatim gratias agerent tempusq; aduentus illuc ſui nunciarent decreti igitur ac miſſi ad eam rem obeundam Sandinogius Oſtroro-

geus & Ioannes Cogneſpoleñ. ſcriba Regius, Cæterum feſtinan
tibus Hungaris vt quę ad nutum ſuorum fœliciter tranſacta pu
tabant nunciando omnes gaudio opplerent/Poloni in via ſubſti
tere paulatimq; ſubſequebantur/ Interea Regina ſeu quia deſpe
raſſet marem parere/cum natum videret in ſpem tantarum rerũ/
crudele nimium & immane apparituru ſenſit/ſi veluti propter
noui mariti charitatem ſacratiſſimorum affectuum oblita/ma-
ter a debita ſucceſſione Regni filiũ exduſiſſet/ſeu adducta per-
ſuaſionibus quorundã qui rei Polonicę male affecti erant/prę-
ſertimq; Comitis Cilię qui tutorem ſe poſthumi fore/ac ſummã
rerum obtenturum credebat/ſententiam mutauerat/atq; ideo re-
deuntes ad ſe Oratores ſuos in vincula coniecit/moxq; volunta-
tem ſuã immutatã „puulgauit/Ea res prout cuiuſq; animus ad
hanc vel illam perſuaſionem acclinatus/accipiebatur/ nõnullis in
digniſſime ferentibus tam ſalutare vtriq; Regno incœptum vel
vnius mulieris inconſtantia vel Comitis Cilię cupiditate in irritũ
verti & Reginę ſi pſuadendo adduci nequiret vt conuentis ſtaret
afferendam vim cenſentibus cum videretur ſpes prefligandi exter
num bellum in id recidiſſe vt ſi Vladiſlaus proſequi perſeucra-
ret euocationem ſuam Regnum domeſticis ſeditionibus lacera-
ri oporteret/apparebat enim fore qui omnia extrema paterentur
& facerent priuſq; publicam & cõmuni conſenſu datam Vladiſ-
lao fidem violarent/& q ſpe melioris fortunę ſi res tumultuaren
tur in contrarium agerent Reginęq; aſſiſterent/Multi etiam diui
nitus eam mentem Reginę datam interpretabant quaſi deo eam
Regnorum inter ſe veluti confuſionem improbante in qua vt in
fitiari nequiret quędam ineſſe cõmoda ſubmouendo bello quod
a Thurco immineret Maieſtas tamen & nomen rei Hungaricę in
teritura eſſet actionumq; omnium gloria domi atq; foris ad Po
lonos peruentura neminem vnum exinde crediturum ab Hunga
ris peregrinum Regem alia ratione acitum niſi quod ſine Polo-
nis ſubſiſtere deſperaſſent/Vladiſlaum quoq; propenſiore affe-
ctu erga ſuos futurum ſatis experiendo compertum prioribus
temporibus Hungariam ad retinendam dignitatem ſuam exter-
na openon indigere/Denicq; deum ipſum in partu Reginæ pla-
ne indicaſſe quem Regem vellet apud eos eſſe. ¶ Hæc

& plura eiusmodi iactabant non vulgo solum verumetiã in con
ciliis optimatũ/sed & ciuitates nõnullę imprimisq; Cassouia Ba-
radinum Lubolia Cremnicia & cæterę finibus Polonię obiectę
Iam tum in tanta voluntatũ varietate imminentiũ certaminũ di-
scrimina intuentes vt otiose rei euentũ expectarent/comportatis
intra mœnia eis quę vsui fore credebãt seu ferendę obsidioni seu
ad vim ꝓpulsandã si ingruisset/fossas/muros/ꝓpugnacula/im-
pigre reficiebant ac firmabant/quę vt agebant vulgo ad legatos
Polonos delata eos vt retro in patriam iter verterent adegerunt/
Et cum a Regina impensius reuocarent/non ausi sunt illius se fi
dei cõmittere/Quod si fecissent fama tenuit potuisse facile omnia
in integrũ/re tunc recenti per ipsos restitui/nõ solum Reginę vo
luntas immutata/sed cedes etiam Sigismundi Ducis in Lituania
sub idem tempus cõmissa/secutęq; illam diuersę ibidem factio-
nes/& fames/qua deperditis frugibus ꝓpter ęstatis intemperiem
eousq; laborabatur/quod promiscue cũ pecoribus nõ humanis
cibis sed arborũ corticibus cannarũq; radicibus mortales vesci co
gebantur/hyems ꝑterea inusitate constanterq; rigens vsq; ad per
nitiem iumentorũ hominũq; ad extremũ lues qua insolitis alimen
tis fluida labefactaq; corpora vulgo extabescebant poterãt Vla
dislaum a transcendendo in Hungariã retinere si modo fatales ne
cessitates euitabiles essent Itaq; tam multis aduersis pene inuitum
retinentibus ille nihilo segnius ad transitũ equos/arma/militem
ꝑparabat/indicto conuentu in Sandetio in quo referretur statue
retur q; tam de rebus domesticis constituendis/q; de ordine prose
quendi susceptam ꝓfectionem/ ꝑcesserant Vladislaum ad locũ
conuentui destinatũ mater eius Regina Sophia/Duxq; Masouię
Boleslaus/Et prȩter paucos qui Regem sequebant vniuersi etiã
Regni ꝓceres & Lituanorȝ legatio/itaq; vbi Rex cũ fratre suo
Cazimiro aduenit/Lituani prius auditi qui principatũ suũ post
cedem Sigismundi in tumultu esse dicebant/& diuersis factioni-
bus laborare/optimatibus Vladislaum pro principe habendum
censentibus/multitudine vero ad Michaelem Sigismundi filium
inclinante/sed & Suidrigalem qui & ipse ex principũ erat proge-
nie/nonnulla oppida occupasse/Ruthenorũq; primores spe no-
uarum rerũ quottidie ad illum congregari ꝑterea Ducis Masouię

copias Droicinũ expugnasse atq; ideo nisi subito succurreret pro pe esse vt factionibus intestinis Lituanor nomen ac res inter iret/de quibus cum sententię rogarent q̃plures erant qui Hungariam omittendã suaderent/amplexandãq; consulendi rebus su is domi occasionem oblatã per inconstantiã Reginę/satisfactũ esse fœderatę ac vicinę nationi/tutelam ipsius/cum id efflagitaret suscipiendo/Nunc quando per illam staret quominus conuenta perficerent temerariũ videri sineglectis oportunitatibus suis cũ periculo alienos etiam inuitos seruare aggrederent/Tunc demũ fuisse gloriosum Polonis in Hungariã proficisci/quando contra Thurcos aduocabant/Nunc intestinis ciuilibusq; certaminibus immiscerí/calamitosum & turpe fore/dimittendos esse ad suos/ Hungaros legatos/si sensissent illi operępretiũ fore coniungi eos cõmunis Regis vinculo & societate cũ Polonis/inuenturos quo modo id sine controuersia fieret/culpam nõ seruatę in p̃sens fidei penes ipsos remansuram/ Interim rem Lituanam stabiliendam/ Quorũ sententiã laudabat imprimis Regina/tum quod egre filiũ a se diuelli/ac peregre regnatũ ire patiebat̃/tum quod oriunda ortaq; Russia/magnopere angebat̃ patriã suam mutuis seditio nibus propter Lituanię motus periclitari Vladislaũq; & Cazi mirũ solicitos habebat res Lituana vtpote patrius & auitus prin cipatus Sed & Dux Boleslaus cuius intererat Regem nõ abesse a Regno propter susceptã a se contra Lituanos actionem quã iure decidi cupiebat multa in eandem sententiã disseruit. ¶Gregorius vero cum Ioanne Cissouensi & Creslao Curosuancheo cęteriscq; qui iam tum a principio conditionem suscipiendã persuaserant dicere Hungaros aut non audiri oportuisse aut pacta implenda Non propter illos tantũmodo conditionem susceptã sed quia cõ mune periculũ propulsandũ eo constantius in incepto p̃sistendũ quo illiam discordes inter se propiores essent vt alieno subderent̃ Imperio/tutius multo fuisse concordes initio quam in seditione destituere/si viderent in incepto Polonos p̃seuerantes/deposituros simultates redituros q; in fidem omnes/Reginã quoq; cessu ram viribus vbi eas adesse sensisset,si res cõmitteret seditionibus intestinis perituros aut ad alium quempiam se cõuersuros/cuius postea vel potentia timenda/vel imbecillitas maiori & sumptu &

BIBLIOTEKA TNP

discrimine fouenda esset/Nihil satius q̄ etiam per bellū ad institutum peruenire/si tum demū abstineret/& cupide suscepisse & timide destituisse apparituros/Ad Lituaniā pacandā Cazimirum cum aliquibus copijs mitti posse/sed & Lituanos moderatiº se habituros intelligentes Vladislaū etiam in Hungaria regnare/Ad hęc Hungaroꝝ Legati parū momenti in Regina ad resistendum vniuersorū voluntati asserebant/paucosq̄ illi affuturos & eosdem sine auctoritate aut gratia. Eos aūt quos penes rei totius arbitrium satis intelligere nihil posse vtilius vtriq̄ Regno & imprimis suo inueniri Non passuros ad nutū vnius mulieris summā libertatis salutisq̄ suę periclitari/abunde prius deliberasse statuisseq̄ quod optimū videretur Sed & Reginā facile aut sanioribus consilijs aut vi expugnari posse reduciq̄ in sententiā rectā prosequerenť modo Poloni ea quę cum summa ratione inchoassent. ¶Decretū itaq̄ scđm Gregorij sententiā vt progrederet̄ in Hungariam Vladislaus/Cazimirus vero cū certo numero copiarū in Lituaniā proficisceret̄ adiunctis ei primarijs viris Dersłao Ritisianco & Palatino Lublinensi, Cum Boleslao aūt Masouię duce indutias seruari placuit quod diu a Regno Polonię Rex abesset/eaq̄ decreta ad cætera quę dicta sunt de necessitate & cōmodis suscepte ꝓfectionis pro responso data sunt Lituanis oratoribus/Designati subinde qui absente Rege veluti vicarij in locis oportunis p̄essent ac ius dicerent, in p̄fectura quidem Cracouiana Ioannes Cissoueñ. in Posnanieñ Petrus de Buyno/in Podolieñ Theodoricus Gunascanus/Vladislaus vero vbi satis constituta, puisaq̄ reliqua apparuere/dimissis cęteris quoq̄ ad munera sibi cōmissa/cū illis quos delegerat ad constitutā expeditionem ꝓgredit/Matrem ac fratrem suū Cazimirū biduo se ꝓficiscentem ꝓsecutos tertia die ab se dimisit/admonito prius fratre qua ratione quibusue artibus cū Lituanis agitare oporteret/Eduxit vero secū prę ter militarem multitudinem viros magnos & magnis p̄fecturis honoratos/quos consiliorū actionūq̄ omniū socios adiutores q̄ haberet/Imprimis Andream & Ioañ. Tancinenses/Dobrogosium & Sandinogiū Ostrorogeos/duos Ioannes Tamouianos Vincentiū ac Scidouam Sciamatuleos Lucam Goremsem Nicolaum Lassouianū & Gregoriū Sanoceū, is postea. xxv. annis prę

fuit Metropoli Leopoliensi Sed tunc maxime ingenio florens & doctrina videbat̃ ad omnia gerenda suadendaq; facile idoneus & de quo Rex plurima sibi polliceri posset ad quęaccedebat cũ decora corporis proceritate p̃cipua quędam animi sanctitas & religio/in quibus adeo eminebat vt nemo Regi deum ꝓpiciaturus facilius crederet̃/eaq; est sibi imprimis cura delegata/Cæterũ vt diuina per hunc Rex ꝓcuraturũ rite se credebat/ita prelijs conserendis haud minus momenti fore putans in viribus lesconis Bobritij cuius robur & audacia maximo consensu vulgo laudabat̃, ipsum quoq; inter p̃cipuos educendũ delegit fuit aũt Lesco auus diuę fannię carminibus nostris celebris/si qua tamen ex illis gloria esse potest/inter progrediendũ vero quotidie cateruatim confluebant ad Regem/alij multi ex Polonia impigri & magni viri/partim ne velut ignaui repudiati viderent̃/partim cupiditate oñtandę virtutis in tam nobili expeditione/cæterũ volente vnoquoq; armis equis & reliquo apparatu eminere/incredibile memoratu est q̃ insignis erat exercitus rerũ omniũ excellentia/cũ fere miles quisq; egregij ducis speciem pręseferret/fama etiã/vt in magnis conatibus vsu venit/omnia augebat/copiasq; & apparatũ bellicũ vix tolerabilem Reginę/ad quam Dionysius Archiepũs/Ladislausq; Gara Banus & plęriq; alij defecerant/nunciabat/quę cum edixisset arceri Vladislaũ/omnibus munitis in Hungaria locis/vbi receptũ audiuit in Chesmarchũ sollicita vt fit in re trepida/cogitationes in partes omnes cœpit agitare/cæterũ seu desperans post adeo ingentem belli molem excitam pacis aut fœderis audiendã mentionem/seu non inueniens apud se conditiones/quę vtrinq; suscipi honeste possent/ad sustinendã vim cum suis animũ conuertit/imprimisq; cum haud ignoraret susceptas vulgo psuasiones cęrimoniasq; aliquas in rebus nõ leue momentũ hr̃e sedandis concitandisue populoꝝ animis Vissegradũ vbi pręerat Ladislaus Gara ꝓpere contendit coronã qua vetusta religione ac more Hungarię Reges initiant̃ in potestatem suã redactura, ne si eius Vladislaus potiret̃ veluti Rex legitim⁹ ppl'os ad se conuerteret Itaq; nõ aduersante p̃fecto penetrale in q̃ sanctissime asseruabat̃ cũ effregisset illã tantũmodo extulit relictis cęteris induuijs/quę ad ritũ cęrimoniãq; Coronandorũ regũ pariter ad-

hiberi cõsueuere/nec mora cũ oĩbus q palã sibi ac posthumo fa-
uebant in Comaꝝ se recepit. Alij vero q̃s aut nouarũ rerũ studiũ
aut per Legatos data fides Vladislao aut timor ne bello cogerent̃
solicitos habebat quanto quisq; poterat comitatu quottidie ad il
lum confluebant in ea festinatione plęraq; hostilia cõmissa sunt
diuersis in locis contra illos qui Reginę affuturi videbant̃ Impri
misq; Simon Rosgonius Agriensis Epũs cũ comperisset in op-
pido Emperiascio nõ vigiliarũ ordinem nõ stationes iustas ser-
uari/sed secure ac solute agitari per occasionem noctu illud inter
cepit/Quo subinde firmato munitionibus ac pręsidio Chesmar
chũ venit ibi Polonorũ animi/quos propter Reginę motus de-
missos labefactosq; constabat/rursus erecti sunt & confirmati
Cum viderent ad se conuenisse magnam partem ex primoribus
Hungaroꝝ quorũ auctoritatem cęteros secuturos/aut si q ad-
uersarent̃ minimo negotio cogi posse apparebat/Itaq; alacres re-
nouata spe/facile ac celeriter incepti perficiendi/alterã Lituanoꝝ
legationem/quę illuc vsq; ad auertendũ in Lituaniã Vladislaum
sollicita aduenerat/dimisere retro ad Cazimirũ cui Lituanicę rei
cura delegata esset/& si plęriq; quos nõ minus discrimina & pro
grediendi difficultas q̃ ea quę nunciabant̃ a Lituanis mouebãt/
cum Ioanne Tancinensi vel illinc regredi in Poloniã suaderent/sed
ne id fieret annuentibus Ioanne Iaroslauieñ & Gregorio Sano-
ceo tenuit pudor famęq; verecundia/Constitutũ itaq; vt relicto
cum valido p̃sidio ad custodiã Chesmarchi Nicolao Pereno Bu
dam versus progrederentur/vtriusq; Regni copijs simul coniun
ctis/inter ꝓficiscendũ lente/vt par erat tanto exercitui/visum est
mittere qui Regni caput Budam p̃occuparent/ne Regina/si mu
niendi se illic facultas spatiũq; daretur conatus Vladislai ac suoꝝ
subinde aut retardaret aut irritos redderet/Datum est ideo nego-
tium Agriensi Episcopo & cũ eo missi Vincentius Sciamatulieñ
Andreas Tancinensis & Lesco Bobricius eos vbi aduenere popu
lus intra vrbem vltro admisit/ducendisq; munitionũ operibus
manu & cætero omni studio frequens affuit Cum interim præ-
fectus arcis Laurentius Endreuera deliberabundus neq; aduer-
sando neq; obsequendo ijs quę fiebant/videretur in eam partem
inclinaturus ex qua minus ꝑturbationis in Regno crederet exci-

tari/veniebat ex parte altera Federicus Comes Cilię cũ quingentis equitibus missus & ipse a Regina eodem consilio p̃occupandę Budę/qui vbi a Polonis iam teneri cognouit nihil vltra tentandum ratus demisso animo statim retro abijt in Comarũ, Augebantur semper copię Vladislai accurrentibus ad eũ in itinere Hungaris. Cæterũ cum peruenisset Emeriascũ diem cę vnam ad quietem indulsisset exercitui Secretarius quem charissimũ habuit dũ in fluuiolo ignobili p̃propere opitulari pergit accipitri cũ anate periclitanti submersus est/& prodigiosę magnitudinis grando cũ ingenti procella & fragore cœli decidit/quibus nonnihil consternati sunt animi in Polonis minime referentiũ vel illud ad fortunę casus vel hoc ad aeris intemperiem sed vtrumcę velut in prodigiũ auertentibus vt cuiusce vel mens erat vel religio/diuersis in diuersum inter p̃tantibus Regina vero vbi ad Polonos Budam defecisse intellexit & Vladislaũ qui Agriam iam Attigisset hilari consensu illica populo expectari/ad cæteras ciuitates in officio retinendas festinato itinere albam regalem se contulit/cui p̃erat tunc partium suarũ fautor Nicolaus Fristarchi ibicę suadentibus qui illã sequebant filiũ suũ iam trimestrem in templo consueto Regio titulo & corona solenniter insignitũ augustiorem & veluti sacrosanctũ populis ciuitatibuscę Hungarię reddidit/putans futuros plures qui veri & legitimi domini partes sequerent/cę qui contaminare se vellent nota defectionis/Affuere coronationi eiusmodi ex illis qui pauloante Vladislaũ accersendũ censuerant Archiepũs Strigonien Iaurinensiscę ep̃s Benedictus Tum/Cilię Comes/Nicolaus Fristarchi Stephanus Rosgonius & plericę alij omnescę mox cum Regina contulere se Iaurinũ Res ipsa tum etiam auctores magnopere Polonos conturbauit/Sed eo ventũ erat vnde regredi nisi re perfecta turpitudo nõ patiebat̃/ita cę mouens ab Agria Vladislaus per comoda interualla tandem Budam peruenit cum appropinquaret factus est ei obuiam p̃fectus arcis Laurentius Endreuera cum liberis duobus & populus effuse cum ipse instructis aciebus nequid subesset insidiarũ ingrederet̃ post mutuã gratulationem visum est ea die ab ingressu vrbis abstinere placuitcę subsistere in pesta/Interim Regina per nuncios maria montescę pollicendo/Endreuerę/enixe conabat̃ persuade-

re/vt in fide atq; officio maneret/parũq; abfuit quin impetraret/ magis in gratiã memorię Sigismundi q̃ sponsione ditissimaꝝ cõditionũ quas ꝓponebat/p̃ualuit tamen in animo bene instituto ea sententia quę tutior videbat̃ ad stabiliendã fortunã naufragãtis Regni itaq; ille Vladislaũ & suos liberaliter in arcem admisit pro quo beneficio Vladislaus vt p̃fecturã in qua erat continuaret edixit/satis confidens mansurũ eum constantissime in ea parte in quã primo incolumitate suadente/nõ impetu animi sed iudicio accesserat/super omnia insigne fuit spectaculũ cũ Budã Vladislaus ingrederet̃/nam pręter magnificentiã ornamentoꝝ nauium quibus cũ instructo exercitu per Danubiũ transuectus est/ maxime eminebant vbiq; studia procerũ Regni vtriusq;/certantium inter se officij sedulitate/ad inducendũ ipsum q̃ maxime fieri poterat solenni ac omni genere ornatus instructissima pompa Sed & milites cũ ducibus suis qui p̃missi illuc fuerant armati obuiam ꝓdierant/Pręterea sacerdotes cum sacris & religioso apparatu/populiq; ꝓmiscue omnis ordinis turba innumerabilis/ꝓcedebat ergo militibus stipatus inter voces gratulantiũ/fœlicemq; ac faustũ Regi/sibiq; & Regno ingressum eius exoptantiũ/subsequebant̃ ꝓceres Regni vtriusq; pro dignitate ac meritis/vt qsq; eminebat/ita ordine antecedentes/Vbi ad templũ Augustius ꝑuentũ/laudes gratesq; deo immortali actę/Subinde in regiam perducto Vladislao/populus quidem gratulationem suã in multam noctem produxit/varijs discursibus per ciuitatem/cũ cantu tripudijsq; & hilari saltatõe/Proceres vero cũ crederent suscepti negotij partem maximã transegisse recepta buda quieti se dedere/ mox consulturi quibus medijs reliqua sine contentione vel mora perfici possent/Vbi Budam teneri per Vladislaũ vulgatũ est/ nõ solũ qui aperte partibus ipsius fauebant/sed multi alij qui ad id tp̃is dissimulauerant/fidem atq; obsequiũ pollicentes cũ gratulatione ad eũ confluxere/imprimisq; Mathico Talautius eisdem diebus cura atq; opera tonsoris sui elapsus custodia in qua Reginæ iussu asseruabat̃ tum Nicolaus Fristarchi Stephanus Rosgonius Ioannes maior Perenus & in quo plurimũ in vtrãq; partem momenti Ioannes Hunniadianus/Pręterea Episcopi Vesperineñ Quinq; ecclesieñ Transiluaneñ Nitrieñ Sirmieñ Vaccieñ Vara-

dien̄ & Colocensis Archiepūs paucaq; p̄ter Cascouiā reliquasq; ciuitates quę cum illa se in euentū a principio cōmuniuerant in regno toto superant quę non profiterent̄ se in fide Vladislai esse ac fore. Venit & a Rege Bossinę legatio apparatu virisq; insignis quę repetito gentis seu primordio eosdem cū Polonis auctores generis & cōmunem linguā Bossinenses habere cum dixisset ob eamq; linguę & originū veluti cognationem Regem suū magno pere gaudere/ ꝓpterea quod ceptis Vladislai fœlicitatem adesse vulgabat̄ multa disseruit de cōmodis quibus se mutuo propter cognationem vicinitatemq; releuare possent ac deberent cōmunicatis viribus & consilijs aduersus imminentem Turcar̄ crudelissimam tyrannidem/ fœdusq; p̄terea & amicitiā sanctissime cultā seruatamq; inter Bossinę & Hungarię Reges ad id locorū inter se cōmoda cuiusq; ad alterū & subsidiaria connexio/ ꝓpterea fœdus & amicitiā inter Reges vel iniri vel renouari postulauit/ quibus benigne respōsum incrementa successusq; Vladislai merito Regi placere tum propter eam q̄ repetissent linguę atq; originū cōionem tum quod vtriusq; pene tantundem interesset vt q̄ celerrime pacata oī Hungaria cōtra cōmunes hostes integris viribus expeditio duceret̄ Gratię subinde actę quod in tempore affuturum se contra Turcos cōmunicando actiones & consilia Rex vltro polliceret̄, Et vt sic animatus ad extremū perseueraret adhortationes adhibitę/ fœdus denicq; inter Reges & regna confirmatum/ Aduenerant etiā oratores Despoti cuius demissior gratulatio fuit vt par erat Quippe quod a principatu suo per Turcos eiectus priorū Hungarię Regum munificentia alebat̄ qui casum tanti viri miserati collocauerant eum in finibus Regni assignatis sibi nonnullorū oppidorū vectigalibus & iurisdictione quibus haud indecore p̄sentis fortunę statū ferret & p̄teritę desideriū leniret/ Itaq; ante oīa oratores sui magno verbor̄ ambitu cōmemoratis ꝓpe eisdem quę Bossinenses de cognatione originū ac linguę cū Polonis purgauere Despoti factū quod p̄nuncios id munus aggressus/ qđ obire ip̄m oportuerat/ sed accinctū iam itineri Turcos auertisse ne corā veniret/ Ceterū ambigere ipsum spei ne suę q̄ post ademptū sibi principatū abductos q; in seruitutē liberos tum primū reuiuiscere incipiebat/ an fœlicitati Vladislai p̄us

magisq; gratulandũ foret/acceſſiſſe qdem acceſſurũq; indies beni
gnitate dei ad gloriã dignitatẽq; Vladiſlai multũ cũ nihilominus
in ſumma gloria ſumma q; dignitate exiſteret ſibi omnibus patrijs
auitisq; ornamentis ſpoliato nec ſolum principatu & patria ſed
domo & lare eiecto extorri indigo alienaq; viuenti miſericordia
tum primũ oriri lucem aliquam non ſolum melioris conditionis
ſed priſtinę etiam dignitatis & fortunę recuperandę/Ac fœlici-
tatem inceptorũ polliceri tum geminatas vires duarũ inuictarum
nationũ/quarũ neutri vlla prẽter alteram diſciplina militari & ala
critate pugnandi par foret in terris/obuerſariam tum oculis ſuis
fugam formidinemq; conuerſas in Thurcos/agrũq; illorũ igne
ferro vaſtitate infeſtum/ſe vero ad maiorũ ſuorũ ſedem reſtitutũ/
atq; ideo vltra omnem humanã læticiam gaudere ſibi/Vladiſlao
aũt gratulari qui tam magnarũ actionũ gloria nõ modo p̃ſentis
æui Reges ſed vetuſtos omnes eſſet ſuperaturus ſi priſtina fortu
na adeſſet oblaturũ fuiſſe ſe comitem atq; adiutorem Nunc qñ
integrũ non eſſet ſibi maiora polliceri/voluntariũ Regis ad omia
periculoſa & difficilia obeunda miniſtrũ ſe offerre & dedere/mo
uit tum Vladiſlaũ tum cæteros & fortuna viri & tam ſubmiſſa
oratio/itaq; rñſum legatis vt deſpotũ bono animo eſſe iuberent
ſatis multas affuturas occaſiones ad mutuã paremq; gratulatio-
nem/Interim cũ ratione ab eo factũ quod loca in quibus regi gra
tulari poſſet ab hoſtili incurſu tuenda ſibi in tempore puta ſſet p
ſeueraret modo ſtrennue Vladiſlaũ primo quoq; tempore anni-
xurum vt expectationem ſpemq; de ſe conceptã adimpleret/In-
terea Strigonien Archiepũs & Ladiſlaus Gara q coronandi poſt
humi imprimis auctores adiutoresq; fuerant ſeu deſperatis Re-
ginę rebus propter ſucceſſus Vladiſlai/ſeu rati per tranſitionem
ſuam quã reliquos dignitate inferiores ſecuturos credi par erat/
Reginę animos infringi/& ad concordiã conuerti poſſe/cepe-
runt cum Vladiſlao clam per internuncios agere vt impune ad eũ
tranſire liceret acceptaq; in id fide Budam ꝓperabant Vladiſlaus
vero qui ſciret magnã eſſe talium virorũ apud populares ſuos au
ctoritatem multũq; huc vel illuc mouere animos vulgariũ pari-
ter & nobiliũ poſſe vbi appropinquaſſe ciuitati percepit obuiam
progreſſus benigne complexos bene de ſe ſperare iuſſit/Die ſe-

quenti cum ex compoſito vtriuſq; gentis primores q̄ magnificentiſſimo apparatu ad Regem conuenirent miſſi ſunt qui illos in Curiā inducerent vbi Archiep̄m in hanc ſententiā locutū tradūt/ Intelligo Rex inclite purgandū eſſe quod in rebus fere omnium maximis conſiliū ter variaſſe videmur. Primū cū te qui apud nos regnares accerſendū cenſuimus/deinde cum Reginā filiū ſuū coronantem contra te ſecuti/nouiſſime quando illius partibus omiſſis nunc ad te reuertimur/ne aut ſpernendi a te velut imbecillitate animorū laborantes/aut cum ſuſpicione accipiendi/ceu parū fideles ijs ad quos inclinauerimus exiſtimemur/Non em̄ ſententiā fidemue mutando totiens velut in contrariū acti ſumus, ſed cum ageretur de conſeruando augendoq; regno noſtro/idq; quantū rei magnitudo poſtulat nos ſolicitos haberet/ſeu nimia cupiditate ſeu humana ignoratione quod optimū foret nō ſatis conſtituebamus/atq; ideo nunc hoc nunc illud approbantes minime mutato ꝓpoſito ad id quod efficaciſſimū videbat confugimus/nō ſtudio partiū ſed caritate patrię cuius ſalutem dignitatemq; periclitari intuebamur. Nec em̄ vt de me fatear quod de alijs etiā ſentio cum a nobis accitus es regnatū/ideo tantū conſenſi quod ob virtutem tuam maiorūq; tuorū gloriā digniſſimus videreris/Immutabant ea quidem vt conſentirem/verum nō de ornando augendoue te conſultatio erat, ſed cum poſt mortem Alberti Regnū noſtrū in orbitate velut prædę Thurcis expoſitū appareret/inuictum Regni tui robur imprimis occurrebat qđ per vicinitatem & fœdera nobis coniunctū/velle deberet/per amplitudinem autem facile nos poſſe tueri & conſeruare videbat/Et tua tuorūq; intereſſe vt quę nobis imminebant pericula ꝓpulſarent atq; ideo freti viribus & amplitudine Regni tui cum de fide dubitare non poſſemus/quando in rebus veſtris idem exitus quem in noſtris pateremur foret a nobis expectandus/vnanimi conſenſu ad te cōfugimus rati fore vt in ditione & tutela tua res noſtrę domi foriſq; maxime florerent, Poſtq̄ vero Regina ſeu mala ratione ſeu malo fato percita cepit a cōmunibus conſilijs reſilire q̄ q̄ & ego & qui illā mecū ſecuti/intelligebamus ad publicas etiam neceſſitates parū momenti illinc eſſe acceſſimus tamen Tum quia neſariū apparebat Reginam noſtrā/& eandem Sigiſmundi Regis noſtri

Archiep̄s ſtrigoniē. denuo partes Vladiſlai pro ſequitur

illam deserere/priusq; patrię periclitatio nos cogeret Tum vt in viam rectã si fieri posset reuocaret/& tu defectionem nostrã veritus tantisper deliberabundus subsisteres dum iniretur ratio sedandi ciuiles discordias quas celer aduentus tuus tumultuante adhuc Regina videbatur excitaturus/cruciabamur enim animo intuentes exarsurũ bellũ intestinũ euocatione tua per quã externum extinguere volueramus atq; ideo omnia prius experiri certi q̃ patriam suo se gladio conficientem intueri tandiu in parte altera perseuerauimus/quoad non officiũ erga Reginã & gratissima nostris animis memoria Sigismundi charitati patrię concessit/vbi vero ambitione Reginã elatiorem vidimus q̃ quę adduci posset vt periculis suorũ parceret & in illis angustijs essemus quod aut patrię aut officij iacturã facere oporteret maluimus boni ciues q̃ officiosi clientes dici & relicta illa quę nisi per summas omniũ nostrorũ calamitates nec Regnũ assequi nec adeptum tueri posset/ Rursus ad te conuersi sumus/in cuius auctoritate pacem domesticam/in armis vero foris posità victoriã intuemur/Idem patrię salutis studiũ quod ad te vocandũ quod ad secedendũ paulisper ad Reginã nos compulit nunc ad te reducit/debet probari abs te tam ꝑpensa constansq; in patriã fides nostra/cum intelligas propter illam nos etiam famę subijsse discrimen/ maluissemus quidem quod prima consilia nostra processissent & vt sic apud nos regnasses quod officiosi erga Reginam eiusq; parentis memoriam immortalem mansissemus/& vt quieti inter nos/tua tuorũ q; auctoritate accendente nõ solum finibus nostris hostem submouere verũetiam agrum illi suum infestum reddere potuissemus/ Nunc quando vtrunq; assequi non licuit incolumitatem patrię cum fœlicitate tua sequentes petimus quod vt verecundię nostrę indulgeri debet/ quod aliquandiu cum Regina fuimus/præsertim vt conciliaret tibi/ita nobis fraudi non sit quod illa quieta consilia contemnente salus & pax Regni nos abstraxit/

Vladislaus rñdet Strigoni.

in futurum quales nos experieris/habeto/Vladislaus contra minime daturum fuisse fidem/vt se accederent nisi bonos fortesq; viros iudicasset/satis scire tranquillitatem patrię vnicuiq; charissimam esse debere/sed ante omnes illis qui in summis ornamentis summaq; dignitate collocati/quę egissent omnia sic accipere tan-

q̄ pro pace ac firmamento Regni gesta essent nō contra se/neq; enim quicq̄ cōmisisse propter quod hostilem animum aduersus se gerere deberent/nisi propterea sibi irasci vellent/quod relicto florentissimo regno suo & omissa cura pacandę Lituanię/in qua propter eędem principis perpetratam/bellum exardesceret/vires animūq; suū conuerteret ad tutelam stabilimentūq; Regni eorū/quod ad Reginam attineret minime reprehendi posse/si ad extremum voluntati illius publicam salutem p̄tulissent/nec enim regibus fidem obligari euertendis Regnis sed conseruandis/hortari vt adessent animis ac viribus ad cætera quę supererent expedienda/breui affuturā tranquillitatem illam quam optassent modo ipsi factis & consilijs oportunis orationi suę fidem facerent. ¶ Regina quamuis vbi suorū fidem labefactari/vidit & ad Vladislai fœlicitatem deficere malo animo affecta tamen dissimulata muliebri trepidatione ne si quantū metuebat indicasset reliqui in desperationem adducerent/Cilię Comitem ad se vocauit/cōmunicatoq; cum eo consilio nuncios cum literis Cascouiā & ad cæteras ciuitates quę Vladislaū ac suos sub ipsum belli initiū excluserant circūmisit Iubens vt bono essent animo ppere affutura auxilia quibus tueri ipsi cōmode se possent/& Vladislaus toto Regno facile excluderet/Moxq; conductitiū militem ex Bohemia acciuit & consentiente in id Episcopo Iaurinū diligentissime cōmuniuit collocatisq; illic copijs suis velut in loco oportuno incursionibus faciendis aduersus Vladislaum & suos/cum filio transtulit se in Posonium. Id vbi a Polonis compertum misit Vladislaus ex gente vtraq; numerosum exercitum ad Iaurinū obsidendum/ducibus Ioanne Hunniadiano & Stanislao Ostroro-
genſi forte ita euenit vt Comes Ciliæ qui illuc accesserat/inspecturus an satis omnia firma munitaq; essent/& an constantes cōsentientesq; inter se perseuerarent omnes tuendis Reginę partibus ceptus sit cum alijs qui illic erant obsideri/superuenientibus qui ab Vladislao missi fuerant At ille vt erat vir acri & elato ingenio ante omnia confirmatis suorum animis tolerandę obsidioni factaque spe affuturi propere subsidij ex Austria & Boemia/ne alicui deesset occasioni retinendę Reginę in sententia si forte propter efficaces conatus Vladislai animus eius demitti cepisset/ Comes Cilię Iaurini obsidet

Presburg Rauus die rab

Cum videret se cum suis imparem/aperta eruptione constituit clam euadere/in Posoniũ/Cum paucis igitur silentio noctis profectus per hostiũ stationes/moxq; Rauo superato in insulã quæ nõ procul a Danubio circumplectit̃ q; occultissime se transtulit ratus illac cõmode se elapsurũ ad Reginã/Qua re ab hostiũ speculatoribus comperta/missi sunt illico cum Lescone Bobritio impigri & expediti aliquot milites qui insequerent̃ comprehenderent q; fugientem, Sensit & Comes patefactã fugam suam & sequi a tergo hostes/itaq; diffidens euadendi celeritati/latendo illos fallere instituit/edixit ergo suis quod ab insequentibus se facile capi paterent̃ subindeq; a domino suo qui in oppido remansisset missos se cum mandatis ad Reginã profiterent̃/nec mora in siluam qua profundissima erat ipse se immisit/captis e familiaribus nõnullis cum singulorũ asseuerationi vnũ congruens fere persuaderet inquisitio/a Polonis prope modũ omittebaꝫ/tum Samscia q̃dam haud militaris disciplinę rudis eos astuta Argutia increpuit tanq; desertores domini sui qui per imprudentiã minime noscitantium eum/haud procul in silua foret interfectus: Ad eam vocem bene simulatũ mendaciũ aperuere humani affectus/itaq; instaurata diligentius inquisitione: erutisq; hinc inde omnibus latebris

Vdalricus Cilię comes capitur

Tandem a Lescone ipso inuentus est Comes & captus moxq; cũ ingenti militũ gaudio in exercitũ subindeq; ad Vladislaũ Budam ,pductus est/Cum exhiberet̃ in conspectũ/non solũ vtriusq; gentis principes conuenerant sed ,pmiscua etiã omniũ ordinũ multitudo partim miserantiũ p̃sentem viri conditionem/memoria pristinę dignitatis/partim asseuerantiũ vere iustũ humanarũ rerum inspectorem deũ esse qui debitas ab eo perfidię pœnas expetisset/ Ille nihil purgans oblitusq; insitę & ingenitę ferocię submissa & effracta nimiũ voce ac gestu veniam p̃catus est: Vladislaus aũt

vladislai ad comitẽ verba

minime duro vultu supplicem alleuans Malluissem inquit vt fides tua te amicũ huc adduxisset q; fœlicitas mea captiuũ/Idq; factum foret ,pculdubio/si ambitio expugnata/animi tui fide & cõstantia nõ extorsisset/vt debiti mihi principatus vicariũ te potius q; socium esse velles/Nunc quando fortunã meã potius q; beniuolentiã & experiri & vana spe beneficij in me tui gratias corrũpere placuit impugnando iudiciũ quod de me feceras cũ vnanimi

omniũ consensu electus sum qui apud vos regnarem/placide fe-
res Si ego vicissim erga te magis factorũ tuorũ p̃sentiũ q̃ electi
onis a qua nulla mea culpa defecisti memor esse cogar moxq; in
custodiã tradi iussit/Postridie Vladislaus seu periclitantis ciuili
tumultu Lituanię discrimen solicitũ haberet seu patrij regni desi-
derium male ferret/seu abhorrens ab immanitate intestini belli
quod gerendũ illic videbat/seu cupidus denuo coramq; experiri
qua tandem mente Hungari erga se forent conuocatis in arcem
omnibus quorũ auctoritas aut publice aut priuatim eminebat
huiuscemodi orationem habuit/Satis intelligebã cum me apud
vos regnatũ vocaretis nõ mihi sed necessitatibus vestris id tribui
Sed neq; id Oratores ad me missi dissimulauerunt & plęriq; in-
genue subinde ꝓfessi estis cum tamen benignitate dei maiorũq;
meorũ virtute longe lateq; haberem vbi fœliciter regnarem/sta-
biliendi res vestras curam susceperã magis ne fidem meã in peri-
culo suo implorantibus vicinis fœderatisq; deesse q̃ quod am
plitudini meę necessariũ putarem/Sed & quieta omnia domi con
sentientesq; inter se voluntates vestras nunciabatis/Quidquid ve
ro laboris ac periculi bellicis actionibus exhauriendũ esset ab eo
hoste imminere cuius impetus frangere ac retundere longe pul-
cherrimũ & glorioſum foret apud omnes populos & nationes
quę religionem nostram profiterent/quę sine inuidia loqui lice-
at multo secius se habent quippe quod ex vobis multos abinui-
cem video dissidentes & longe maior dimicatio domi ꝓposita ap
paret q̃ timeri foris potuerit/itaq; distrahit sępe animus in diuer
sum/cum vel desistendũ ab incepto/vel p̃bendum me ducem in ea
acie:quę prope modũ ad parricidiũ sit animata/considero/cęterũ
ex vestra simul & mea re magis esse videtur abstinere q̃ per inte-
stinum bellũ ad ꝓpositam mihi per vos spem peruenire/Occur-
rit enim iam nunc animo totius belli species/Video vos gentem
vnam nõ vt multę alię/ex conuenarũ multitudine casu congrega
tam/sed vnius linguę stirpisq; ac propemodũ familię circũspe-
cto vos singulos & vniuersos adeo estis inter vos iuncti sangui-
ne & affinitatibus vt verius domus vna quã natio dici possitis/
Nemo vnus ex vobis violari potest quin eius iniuria pene ad om
nem pertineat atq; in illum ipsum qui intulerit per quendã veluti

circuitū cognationū redeat/hanc vnitatem coniunctionemq; sanguinis inter vos quā vobis semper profuisse mihi vero imprimis profuturā externo bello submouendo existimabā/distrahi in diuersum violariq; mutuo nō aliud mihi quidem videtur/quā naturam ipsam & quidquid in ea venerabile sanctūq; est euertere/dubius est(vt aiunt)euentus belli/sed blandiamur nobis & succubituros armis nostris aduersarios concedamus/post fratrū parentumue accæterorū propinquorūq; exhaustū sanguinem Restat vt si Turcus lacessierit aduersus illum nos ꝓducamus ante omnia intestinis cladibus debilitatos/sed & plerosq; cognati aut propinqui cuiusq; cede imbutos/quā spem victorię mihi ꝓponitis tam nepharie cruentū agmen & suorū strage ac vulneribus conscelera tum educenti/deus meliora velit/nō ætas nō fortuna mea ea est/vt per tam abominandā dimicationem properandū mihi censeam ad spem maioris amplitudinis/ Nec corpus nec virtus aut animus deerunt gerendis honestioribus bellis/nūc anteq; mutuis sceleribus coinquinetis manus/dum integrę adhuc Regni vires & nondū cruentatis armis/inter se conciliari possunt vel ad retinendam simul pristinā dignitatem vel ad patronū concordi voto deligendū/Tum grato erga vos animo meo dignissimū tum rebus meis vestrisq; conducere arbitror/vt ego propter quem tumultuari cepistis/retro iter flectam/facile vbi ego abfuero in gratiā mutuo redibitis/Et quod in magnis discriminibus alias sępe fecistis minime difficulter rationem inietis publicę salutis expediendę Quod si ad me rursus confugiendū censueritis,tam primæ q; secundę euocationis vestrę memor/enitar vt in cessione hac mea nihil aliud a me quæsitū intelligatis q; salutis vestrę remediū/Interim assequar vt haud perpeti potuisse dicar in gratiā meā periclitari fœderatū & bene de me meritū regnū/& rem Lituanā sic constituā vt multo liberius si oportunū duxeritis incolumitatisve strę curam denuo subire possim/Verba Vladislai cū summa laude moderatissimi animi accepta/plerisq; etiam lacrimas excussere Cum vero vt liberius consultarent e conspectu abiturus assurgeret/voces vndiq; auditę asseuerantiū neminem magis interesse oportere/quandoquidem vsq; eo afficeretur rebus ipsorū vt amplitudinis & glorię sue videretur oblitus vel ex eo dignissimū esse

quem Regem apud se vellent quod salutem regni anteferret cupi
ditati regnandi/Non tantũ speraſſe qñ eum elegerant Nunc ve=
ram in eo fidem regiam q̃ virtutem experti/nõ cõmiſſuri ſint vt
prudentiores in eligendo q̃ conſtantiores in conſeruando ſibi re
ge fuiſſe dicerent̃/& iam rurſus Vladiſlaus aſſederat/cũ cæteris
haud ſane ciuiliter neq̃ in conſultantiũ moremſtudia ſua offeren
tibus ſilentiũ fecit/exaudita vox Hunniadiani ille peregrini Re=
gis euocationem contra imminentia diſcrimina velut in neceſſita
tem reſciens ne priuſq̃ poſthumus coaleſceret/aut externo bello
aut domeſticis ſeditionibus Regnũ ſuccumberet/Quicquid in eo
eligendo actũ dictũue eſſet/conſilia tempori accomodando deli=
berate factũ/Siquid contra ab aliquo tentatũ aut humano erro=
ri aut ſuperuacuę fidei erga Regiã ſtirpem aſcribendũ prius aſ=
ſeuerauit/Tum ſatis ſe ſcire inquit ſupra muliebrem ſexũ conſtã
tem Reginã eſſe/verum haud facile deſiſtere ex toto a naturali=
bus affectibus/Nata ſibi pręter ſpem virili prole indulgendũ/vt
matri/ſi pro filio ſolicita foret/ſiquę ſaluberrima ſibi ac Regno
eſſent nõ ꝓſpiceret tolerandum in fœmina/Nõ alios ad eam cõ
ueniſſe/q̃ quibus tanti incepti vtilitas nondum ſatis intellecta fo
ret/Quos publicę oportunitatis ratio ad Vladiſlaum congregaſ
ſet eos exploratam iam virtutem eius in fide retenturã/eoſq̃ etiã
ipſos licet haud ſane multos errore iudicandi:aut officio erga re=
ginam in diuerſum abſtractos/plurimorũ conſenſum reuocatu=
rum/facileq̃ vbi noui regis tam ſingulares animi corporiſq̃ do
tes vulgarent̃ ſeſe illi dedituros longe maxima difficiliora q̃ tranſ
acta/teneri iam Budam ſedem Regiã tum Comitem Cilię/cuius
vnius ſpe maxime Regina elata ad tumultuandum foret/fœlici=
tate publica in ptãtem datũ/Reliq̃ ſine armis ſine cæde ac ſangui
ne in ditionem ventura/nõ futuros qui vim potius q̃ clementiã
Regis vellent experiri/ꝑſertim qđ longe impares viribus/nedũ
victorię Sed ne tuendi qdem ſe ſpem concipę poſſent,Nõ factu
rũ Regem ex inſtituto gratĳ animi ſi tam bene de ſe meritos in
eo tumultu deſtitueret ꝑſertim qđ longe plus piculi ex diſceſſu
ſuo ĩmineret/Nã & reginę partes quoſdã ptinacius ſubinde de
fenſuros/& quos ratio publicę ſalutis ab illa abduxiſſet acrius in
ꝓpoſito ꝑmanſuros/facile ita Turco fore mutuis ſeditionibus

occupatos & a defensore destitutos aggredi & expugnare/sed vt cum Regina in gratiã omnes redijssent/sine duce sine capite tam grauis belli impetũ minime laturos/fieri posse/vt aut tędio aut pudore muliebris dominatus se ad aliũ quempiam conuerterent in cuius potestatem venisse Hungarię regnũ Poloni postmodũ grauiter ferrent/sed neq; honestũ Regi ad suos alienosue talem reditũ fore/Nemini verisimile appariturũ ob aliam causam tam inclitũ Regnũ omissum nisi quod aut regere aut tueri posse desperasset/Rogareq; per salutem vtriusq; gentis & regni/vt in ꝓposito perseueraret & bene initũ columen vtriusq; nationis constanter expediret/omnia breui & quieta sibi & libera fore/qui ad essent scire eos satis paratos iam tum p̃sentem ipsum denuo Regem dicere ac constituere & iureiurando fidem atq; obsequiũ despondere/Non altius verba q̃ auctor in animũ Vladislai descenderant ꝓpter insitam eminentemq; in viro indolem/sed & subsecutę vniuersorũ acclamationes flagitantiũ ne se in tam discrimino sa conditione desereret/& cum dicto/vnanimi consensu se ac sua omnia illius cõmittunt deduntq; fidei & auctoritati/ Regemq; iterum ipsum decernunt & cooptant/nec mora/cepta est eius coronandi consultatio/sed occurrebat difficultas vetustę consuetudinis & religiose ad id temporis seruatę/quod sacra ad eam rem corona in potestate reginę erat/Nec placebat cõmittere/vt videretur ad eiusmodi solenne in qualibet corona tantundem momenti inesse/Itaq; cum neq; spes foret persuaderi aut cogi subito reginam posse/nec vellent cærimoniã coronandorũ regũ Vulgari per nouas coronas/ad illam quę maxime proxima sacrę apparebat confugere constituerunt pro temporis ac rerũ necessitate/ad eam rem corona qua sancti Stephani primi Hungarię Regis caput exornatũ fuit Ceu vere virtutis exemplar atq; incitamentum post ipsum regnaturis religiosissime seruatur in ea disceptatione multa probra iactata in Ladislaum Garam cuius maxime ꝓmissu Regina coronã sacram interceperat/ægreq; a vulneribus & cędę temperatũ/intercedente Rege propter fidem accedendi se libere obligatam/captus tamen est & custodię traditus/Cũq; Rex deprecaret & fortunę se q̃ fidei iacturam facere satius diceret vix post triduũ vt liberaretur impetrauit/amotus est tamen p̃fectura

Visegradi subrogatusq; in eius locũ Vincentius Scamatulieus/ Reginam interea cũ se orbatã consilio actionesq; suas magna ex parte debilitatas videret/Capto abductoq; in custodiã Comite Cilię & labante iam suorum fide/post defectionem Strigonen sis/id quod minime in tanta muliere suspicandũ arbitror/sunt q insimulent ad fraudem animũ adiecisse ꝓpositaq; ingenti mercede/si facinus transigeret/adegisse quendã ex suis quem sibi cum primis fidũ credebat/vt Budam se conferret/& Vladislaũ quoquo modo veneno extingui curaret/Sed cupiditas eadem quę le ue ingeniũ hominis ad partes suscipiendi facinoris adegerat/Cõpulit etiam/vt rem Vladislao aperiret/spe cumulationis remunerationis q̃ foret preciũ/quod pro scelere contempsisse videri volebat/Id seu nõ crediderit/seu credere dissimulauerit/ne si veneno in se grassatã Reginã affirmasset/spem omnem reconciliationis in posterũ excluderet/Vladislaus hominem execratus tanq; scelestum & falsa inditantem e conspectu suo abire iussit/Verũ primores procerũ vbi nephas qd' attulerat agnouere per omnes cruciatus excarnificandũ, Robustissimorũq; deinde equorũ caudis illigandũ in partes quatuor distrahendũ tradidere/iustissimas ab eo pœnas exigentes/siue vera siue falsa detulisset/Itum deinde albam regalem vt Vladislaus coronaret quo perlata iam erat ex Visegrado arcula in qua custodiunt ornamenta ad cærimoniã coronationis religiosa/Quibus in mediũ prolatis adiecta est/prout conuentũ statutũq; erat sancti Stephani corona/proditũ memorię est/cum primũ Hungaria Regni nomen accepit/sacrã coronam induuiasq; initiandis regibus religiosas sancto Stephano primo Hungaroꝝ Regi a Romano pontifice cœlitus monito destinatas seruatasq; deinde solenni custodia / veluti faustum auspicium futuris Regibus/eadem qua ille regni fœlicitate coronandis/ordinem vero ritumq; initiandi illic Regem talem vetusto more seruari/sacrificante qui in Hũgaria summus est pontificum circũsistentibusq; omnibus ad quos Regis pertinet nominatio/In templo quod augustius est in alba regali ad altare sistitur qui rex futurus/statimq; a Canonicis exuitur/deinde pontifex p̃cationes solennes preit quibus regno regiq; cuius caput dextra tenet deum ꝓpiciet/veniãq; & pacem impetret/vt fœliciter

Coronatiõis solẽnes cerimoniæ

fauſtéq; publice ac priuatim ſibi, oppidis, vicis, ciuitatibus, popu
lis, nationibus ineat geratq; regnũ/facultates fructusq; multiplí=
cet/fines & Imperium propaget/Auctoritatem denicq; & gloriã
augeat, Tum manus eius dorſumque arcano oleo perungit/ &
mox veſtiri iubet, Ornato deinde ſacris induuijs crucem impri=
mis tradit/per quam ſignificari volunt/ius apoſtolicę legationis
Inſignia inuncti Regis in deſignandis Epiſcopis ab ipſo initio Regibus Hungarię per=
miſſum a Romano pontifice, Deinde ſceptrum pomumq; au=
reũ & vexillũ regia inſignia exhibet/& vniuſcuiuſq; inter traden
dum ſacris verbis interpretationem ꝓſecutus, Tandem prolatis
in mediũ regni legibus inſtitutisq; exigit vt in verba ipſorum iu=
ret. Ille vbi in ea quę concepit pontifex verba iurauit/illico coro=
natus ſuggeſtũ ad id prę̃paratum conſcendit & plęroſq; in eque
ſtrem ordinem cooptat/vt intelligatur Regnum ab armis auſpi=
cari/nihilq; prius maiusue apud Reges eſſe oportere ratione in=
crementoq; militaris diſciplinę, Cætera ornare, illam tueri & au
gere Imperia/in eodem apparatu poſtea procedit ad templum
Diuis Petro & Paulo conſecratum ibi in tribunal ſe recipit: &
controuerſias aliquot audit & decidit/vt ſcđm rem militarem iu
ſticiã prę̃ omnibus colendam: & ſciat & doceat, Tandem ſub=
latus in equũ poſtq̃ ciuitatem luſtrauerit/progreditur extra por=
tam ad diui Martini ædem turrimq; illic altiſſimã conſcendit: &
q̃ maxime poteſt protenſo extra turrim brachio ad quatuor mũ
di partes nudatũ enſem porrigit/quaſi vndiq; Regnũ tutaturus/
aut certe illius fines & ditionem ꝓpagaturus/vbi vero in ciuita=
tem rediit/ſolennia conuiuia celebrant̃ ſtrepuntq; publica gratu=
latione vię ac domus omnes/quibus omnibus vbi Archieps Vla
diſlaum de more coronauit rite atq; ordine ſeruatis, Poſtridie ex
vniuerſorũ qui conuenerant ſententia conſtitutũ/vt corona ſanc=
ti Stephani cum ſacris induuijs reconderet̃ aſſeruaret̃q; ad futu
ros Reges initiandos/ſi nõ contingeret recuperari ſacrã, Abro=
gata deinde poſthumi coronatio & nequis eum pro Rege duce=
ret edictũ ab Agrienſi Epo/cuius vſq; ad inuidiam auctoritas
apud Vladiſlaũ eminebat, Nouũ ei ſigillũ regni cõmiſſum & ne
qua fraus errorue cõmitti poſſet/veteris ſigilli fides exauctorata/
pronuntiatũq; ad populũ ne literis aliquibus prætercq̃ nouo ſi=

gillo signatis crederetur/præterea vt omnes immunitates priuile
gia q̃ a prioribus Regibus concessa eiusdem sigilli fide confirma
rentur, Multorũ qui de Regno aut de Rege benemeriti dignitas
& conditio adaucta/cæteris spes facta modo se dignos exhibe=
rent/in quos liberalitatem suã Rex exerceret. Paulopost cũ haud
magni discriminis negotiũ supesset pacandis reliquijs tumultus/
a Regina concitati/satisq̃ sine externa ope virium affuturũ con=
staret/plurimi Polonorũ cum bona regis venia retro in patriam
abiere Regina vero cognita Vladislai coronatione multis dirisq̃
imprecationibus Hungaros execrata/quod in re simili longe se
dispares Polonis exhibuissent, Ab illis nanq̃ impuberem Regem
cum summa fide educatũ nec solum intra paternũ regnũ cultum
sanctissime/verumetiã cum suaꝝ rerum discrimine strennue pro
ductum ad possidendum aliena, Ipsos vero legitimũ dominum
pauloante ab se coronatũ Alberti Regis filium & eundem Sigis=
mundi nepotem: per summũ scelus paterno & auito Regno ex=
turbare peregrinum q̃ apud se præter ius phasq̃ regnaturum ad
mittere/& quia virium plus haberent/pro libidine sua, tum fœ=
minę sibi, tum infanti Regi: quos cum maiorum meritis & sexum
& ætatem tutari oportuit/insultare, Oblitos vindicem deum cer
te longe magis q̃ ipsos posse ac pollere, Submissisq̃ deinde/qui
clam circumeundo ciuitates quoad fieri posset populorum in fi=
de manentium animos confirmarent/consiliumq̃ illis suum ape=
rirent/ipsa in Austriam cõmigrauit, Et Frederico Imperatori par
uulum suum, sacramq̃ Hungarię coronam cõmendauit, Qui vt
pote patruelis curam posthumi & coronam haud grauatim su=
scepit, Ipsa deinde freta nonnullarum vrbium constantia & fide
non destitit procerum quoque voluntates clandestinis nuncijs ad
se acclinare. Cum Australibus vero ac Boemis congregandi exer
citum consilia inire/vt quoquo modo Vladislaus Hungaria ex=
turbaretur. Interea Turcus per occasionem intestini belli Hunga
riam facile a se occupari posse ratus/Belgradum oppugnare ad=
oritur/& cum parum vno atq̃ altero impetu profecisset/obsi=
dendo in potestatem redigere volebat, Id oppidũ inter Danubiũ
Sauũq̃ vbi cõmiscent/sic est situm in cliuo/vt abvtroq̃ amne infe
riora eius abluant/siq̃dem qua Eurũ spectat in ripam vsq̃ late/

Belgradũ obsidet Turcus

proneq; deuexũ desinit in Danubiũ/qua Austrũ excipit Sanus al
labitur, Reliqua ipsius per diuum extensa muroq; & fossa velut
diuidunt a continenti/itaq; fabricatis nauibus quibus in vtroq;
flumine adhibita custodia/tam subsidia q; cõmeatus arcerent in-
terciperentq;/Turcus castra sic ex diuerso metatus est/vt nemo
omnino ab obsessis emitti induciue posset/Sibi vero quotiens li
buisset murũ aggredi ac tentare/facultas foret/nec subinde desti
tit aut opplere fossas aut machinis quassare muros/coædifica-
tis etiam ligneis turribus/e regione ppugnaculoꝝ arcis/ad defen
sores e muro exturbandos/Cum interim sui quoq; inopia com
meatuũ afficerent/neq; appareret diuturnã morã obsidionis to
leraturos/quandoquidem passim in exercitu exaudirent querelę
fame extabescentiũ/Solũq; id ne iam tum oppugnatio intermit-
teretur retinebat/Quod desperato suorũ auxilio ppter intrinseca
certamina/quibus regnũ agitabat minime credibile erat oppida-
nos diutius se defensuros/Prefectus iampridem cum valido il-
lic præsidio erat Ioannes Vranus vir audax & re bellicę peritus/
quippe qđ florentia ortus atq; oriundus Tusco ingenio Hunga
ricam ferociam adiunxerat/constabatq; strennue oppidũ defendi
vndiq;/Sed cum veluti de porta Regni ea in oppugnatione agi
omnes sentirent. Vladislaus cũ censuisset Turci conatus retunden
dos/dum copias colligeret instaretq; memor expetitę pauloante
a se amicitię oblatiq; sibi sponte in rebus suis difficilibus auxi-
lij/Ante omnia per legatos de dissoluenda obsidione agendũ pu-
Legati ad turcas tauit/Missi igitur Dobrogostius Ostrorogeus & Lucas Gorcen
sis qui renouata memoria legationis vltro Cracouiã missę/peti-
tum fœdus atq; amicitiã cum asseueratione submittendę opis ad
Boemiam expugnandã/si ex usu suo Polonus esse censuisset/p-
fiterentur meritũ benigne adeo in se voluntatis/tam altę in animũ
Vladislai descendisse/vt bellũ quod inferebat non prius armis
ppulsare voluisset q; vicissim pacis & beniuolentię mutuę con-
silia ppone ret/itaq; si Turcus abstinere vellet ab infestanda Hũ
garia/quę deo atq; hominibus volentibus iam Vladislai facta es
set/facile fore vt de fœdere conuenirent/in quo ineundo seruan
doq; datum Vladislaũ operã ne pacis studio aut officiorũ com-
mutatione inferior deprehenderet quod si arma mallet & vires

experiri annixurũ ne illis etiam quoquo modo vinci contingeret/ Turcus vbi ea audiuit legatos quasi subducerent ab omni occasione iniurię/inter tot armatos infestosq;/& cõmodius dum deliberaretur habitarent/in Sunderouiũ perduci cõmisit/certus secũ prius omnia experiri & tentare quam illis responderet/itaq; dedi tionis spem prius aggrediens captatis colloquijs maiori q; aliqñ ambitu ad defectionem sollicitare cœpit/Sed & literę sagittis illigatę passim supra murũ a militibus excutiebant in oppidũ/ingentia defectionis pmia continentes/Verum vbi nihil pacati ab aliquo responderat aduocata concione/Pax inquit cuius ab hoste mentio illata est/detur nec ne licet in me situm intelligã/placet tamen & sententiã vestrã milites cognoscere/quandoquidem id bellum gerimus in quo cũ fœlicitate humana/cuius ego principatũ apud vos teneo/periclitat/etiam religio sanctitasq; quarũ tutela & cura ex æquo ad omnes pertinet/Quippe quod vt multũ forma viuendi distemus/eandem post obitũ omnes beatitudinem speramus/Itaq; velim cuncta quę dixero sic a vobis accipi/vt q̃ nõ a mea sed ab vniuersorũ publica oportunitate pficiscunt/Nam qd ad me priuatim attinet,tantũ in Asia/tantũ in Europa possideo/ vt,quod abominor dicere/pars altera minime pudendũ Regnum videri queat/conseruandisq; meis plus curę,q; operę subigendis alienis/fortunã meam fortasse insumere decet/vestrũ magis est videre an sua cuiq; sufficiant/& quã rata diuturnaq; sentiatis/pter id quod cum humanis fortunis sacra & diuina omnia sunt a nobis aliquando omittenda/si vltro nunc arma deposuerimus/Petit enim hostis a bello absisti & tum demũ de pace conueniendum censet:omitto indignitatem/quod obsidentibus armatisq; obsessi & inermes: fortibus & exercitatis imbelles ac desides/pacem pollicent/omitto quantũ laboris in molienda obsidione construendisq; operibus/quantũ deducendis fabricandisq; nauibus sit exhaustũ quę omnia hostis quasi vinctos nos inclusosq; iam teneret deseri iubet/Bulgaria omnis & Rascię pars maior/armis nostris iam pridem paret/In Seruia etiam pleraq; dictionis nostrę fecimus quę omnia vel retinenda sunt vel vna cum illis,cętera quoq; in Europa possessa relinquenda/quicũq; quod plane etiã hostis intelligit/habuerit in potestate oppidũ quod obsidemus/

Verba turci ad suos.

Habet nō ſolum quoddā veluti pignus & ſtabilimentū rerum ſuarū/ſed arcem etiam & munimentū efficaciſſimū alienis ſubigendis, Sciſſum eſt inter ſe nūc Regnū laboratq; domeſticis ſeditionibus, Nec tantū virium adiecit res Polonica illi coniuncta q̄tum detrahunt inteſtinę factiones/ac pacis mentione facultas tempusq; illis ſedandis quęritur/vt nos integris geminatisq; ſubinde viribus aggrediant̄, Si re infecta obſidionem diſſoluemus/facile nectendo cauſas tamdiu de pace nō conſentient/quoad certaminibus domeſticis aut Vladiſlai fœlicitas/aut Hungarorū voluntas & ratio ſanior finem imponet/quas fœderis conditiones demum inter ſe conciliati & contra nos armati exigent/quando nūc mutuis diſcordijs periclitantes & armis noſtris pene oppreſſi, tanq; acie viciſſent oppugnationem prius omitti q̄ de pace agi ęquū cenſent/aures iam nunc obtundunt ſuperbę petitiones de reſtituendis Bulgaria & Raſcia/tum cæterarū Regionū vrbibus/labore ac periculo noſtro expugnatis/quod ſi facere voluerimus/bellum qđ aduerſus diſcordantes inter ſe mutuisq; certaminibus occupatos per occaſionem noſtrā nūc gerimus/inferent nobis/nō ſolū vnanimes tunc Hungari/ſed adiecti etiam illis Poloni/quod etiam ſi pacis ſtudio tam pudendas & miſeras reſtituendo⁹ oīm quę repetent conditiones ſuſcipere poſſemus/nunquid contentū ſuis Deſpotū quieturū poſtea putamus, Cuius animus certū habeo elatus coniunctione inter ſe viriū duorum adeo prępotentiū Regnorū non ſolū recuperandis amiſſis imminet/ſed quidquid vbiq; in Europa noſtrū eſt iam nunc ſperat, Non prius ſibi ſatisfactū putabit q̄ adducto contra nos Hungaro⁹ Polonorūq; impetu eandem ferro atq; igne ſęuiente in agro noſtro vaſtitatem intueatur quam a nobis in ſuum illatam prius vidit, Quod ſi belli fortuna(omen auertat deus/ſed tamen fieri poteſt) conſilijs ſuis affuerit/præter omnia fœda & indigna/quę ab irato victore timeri debent/piũm ſanctūq; apud eos eſt/dira infandaq; ingentem noſtram exercere/niſi a ſacris religionibusq; nobis a maioribus noſtris traditis deſciſcamus/in nouos incredibilesq; ritus degenerando. Neq; alio ſacrificij genere aut obſequio deum conciliare ſibi facilius efficaciusq; poſſe arbitrantur, q̄ ſi templa quę colimus diruant & profanent, Si ſacroſanctis arcanis & cæ-

rimonijs illudant, Si numinibus & ſacerdotibus noſtris inſultent, Et vt omnem rabiem qua in nos & ſacra noſtra graſſantur deprehendatis inter ſanctos referunt omnes/qui nobiſcũ pugnando trucidantur, Non eſt milites quod per vanam ſpem pacis expectemus/dum colligit vnitq; vires/dum ſe armat. Is hoſtis qui nõ prædam aut humanam laudem/ſed immortalitatem ipſam premium victorię ponit/longe plus laboris inſumptũ eſt q̃m ſuperſit/foueas tumultuario opere oppleuimus & propugnacula erexímus quę muro imminent, Cuius etiam partem machinę ſolo equauere vt ſemiapertum iam oppidum eſſe videatis/& id ſane oppidum per quod noſtra omnia tuta pacataq; nobis reddantur hoſtibus vero ſua infeſta/prædęq; ac populationibus noſtris expoſita remaneant, Si parumper annitimini/ſi fœlicitatis virtutis q; noſtrę memores/cogitabitis delubra, ſacra, religiones, cętera q; diuina & humana fundari nobis quando cras hoſtilis muri fundamenta demoliemini/vicimus milites non in preſens modo, ſed in perpetuum, Quod ſi nihil aliud q; certiſſimam rerum noſtrarũ ſecuritatem/hoc certamen foret nobis pariturum, Satis dignum prædium eſſet/pro quo pericula omnia ſubire alacriter mortem q; etiam ipſam fortiter laceſſere deberemus, Sed vt victoria hæc/noſtra omnia velut ſepto quodam & muro nobis munit/ſic hoſtilia ad prædam patefacit ac denudat/hactenus cum natura luctati ſumus in confragoſis p̃ruptis q; Bulgarię atq; Raſcię montibus, fames, ſitis, labor, deſperatio, vincenda fuit, vicim⁹ nõ alia mercede illecti quã vt beatę Hungarię opulentiã aliqñ attingeremus/hinc iam militię noſtrę premia/hinc gloria initur, Ad portas peruentũ eſt/q̃bus patefactis nõ ſaxa inacceſſa/nõ inuię ſolitudines emetiendę nobis/ſed per loca natura ipſa & humano cultu longe amœniſſima ingrediemur/hominũ iumentorũq; omnis generis alimenta paſſim/nõ ad neceſſitatem, ſed ad luxuriã cum vbertate ſoli tempies cœli, aquarũq; abũdantia ſuppeditat/Quid quid alibi operoſa cura vix educat/illic ſponte ſua fert terrę benignitas/vt credi poſſit/naturã colendi agri cęteris regionib⁹ exemplũ daturã/p̃cipuo quodam cultu Hungariã excoluiſſe, Sed neq; vſquã liberaliorem indulgendis diuitijs fuiſſe conſtat/Aurum enim quod alij mortales rariſſimis in locis laborioſiſſime

effodiunt/Hungari velut quoddam virgulti genus etiã pululans decerpunt/Vestrũ est milites an ad ea omnia perpetuũ vobis aditũ cras aperire/an hostibus ad vestra patefactum relinquere velitis/ Memineritis subeundo murũ omnem beatissimę fortunę opulentiam/sine alio munimento/sine p̃sidio,sine custode,post illum vobis ad p̃dam expositã,A tergo vero esse liberos,coniuges,lares vestros,delubraq;,& religiones/simul & victoriarũ vestrarũ prędia/quibus nisi in oppidũ transcendatis/ira & libido quantũ victoribus licet/per omnia dira & nephanda mox sit insultatura.Ego prout vos pugnantes videro/quã mentem vel ad imperandum vel ad seruiendũ habeatis/simul quid superbissimis legatorum postulatis respondendũ sit intelligã. Vos interim curate corpora & quę ex vsu sunt cum armis expedite vt simul cũ luce cras murũ aggrediamur.¶ Digressi milites a contione non secus ac si cum victoria ,ppositam quoq; eis p̃dam iam tenerent alacres epulati/quod noctis superfuit vt ad certamen vegetiores assurgerent quieti dedere, Vbi illuxit ad murũ producti malleolos crates q; æquando itineri per fossas ligno ac cespite coniecto iam pridem tumultuarie oppletas/nec minus scalas & vectes cęterũq; excidendarũ vrbiũ apparatũ ferentes procedebant. Cum interim qui ex turribus ligneis pugnabant/haud quaq; defensores in muro cõsistere p̃mitterent/& crebris sagittis hostem impetendo,ppetuosum accessum suis exhibebant, Quod haud sane ægre ferebant oppidani/Certe enim fore existimabant vt Turcus vim experiretur si deditionis spes nõ succederet/dum itaq; ille ad defectionem allicit/ipsi partes oppidi ad flumina porrectas contra nauale impetũ hominibus ,ppugnaculisq;,& machinis ignem aut lapides excutientibus tacite firmauerant,Ex parte vero altera q;tum muri tormentorũ vis aperuerat rudere simul & gleba strenue prope ad iustam altitudinem coędificauerant/& per noctis silentiũ pice,oleo, sulphure,incendiarioq; puluere quantũ copia fuit ligna imbuerant,quę temere in fossas prouoluta erant, tum cætera omnia quę aut res aut cogitatio subiecit adminicula defensionis ,puiderant/parauerãtq;/nec in armis modo & missilibus/ Sed in obsequijs quoq; & parendi studio/itaq; cum eo incautius quo licentius Turci ad murũ ,pperantes constitissent in cratibus/

Belgradi oppugnatio

quibus iter substrauerant coorti repente a muro oppidani facu-
las/aliũq; multipliciter paratũ missilem ignem contorquendo/
Terrorem ingentem prius/mox haud minorem stragem intulere/
Excitato pluribus in locis incendio & vno veluti momento per
omnem quã calcabant materiã/sic ꝓpagato/vt neq; in eodem ve
stigio impune ꝑseuerare/neq; progredi neq; regredi facultas es-
set, Tetra ibi luctatio formidoq;/nam turres etiam ignem conce-
perant/trepidabaṫq; in castris, in quę fumũ flammãq; conuolue
bat aura quã matutinis temporibus flumina exhalant, Quæ res
ab incendio imminente oppidũ seruauit, Ruptis igitur conturba
tisq; ordinibus quisq; saluti suę expediendę intentus circũspecta
re vndiq; arma abijcere & qua ꝓpius liberiusq; effugiũ in tanto
malo apparebat excursare, Sed ignis tam suo q̃ aurę impetu te-
mere per materiã incendio prę paratã volitans aut fugientes per-
strictis in cursu neruis retinebat aut exitũ per quem effugere pro
perabant p̃ueniendo occupabat, Sed & quibusdã fumus prospe
ctum ad fugam/quibusdã conturbatio etiã mentem abstulerat/
absumebanṫq; ab igne, quasi subitũ nouę rei discrimen immobi-
les reddidisset, Pauci ex vltimis ordinibus/& ijdem ambusti debi-
litatiq; in castra refugere, Cæteros ingenti numero consumpsit
incendiũ/cum reliquo totius oppugnationis apparatu/neq; vero
a nauibus fœlicius pugnatũ/quarũ nonnullas vis lapidũ tormen
tis efflata dissipauit/nõnullas ignis implicuit reliquas fere aut re-
migum gubernatorũq; consternatio/aut conatus recipientiũ se a
periclitantibus ad integras naues quã longissime ab oppido nau-
fragas exegit, Ea dade perculsus Turcus quasi nõ ope aut consi-
lio humano sed a numine aliquo suis inflicta esset/grassanteq;
etiam fame supra quã vt sine tumultu & seditione in exercitu fer
ri iam spes esset, obsidionem, dissoluere cõstituit/sed & fama erat
exercitũ satis validũ congregatũ iam a rege ad Segedunũ accursu-
rumq; ꝓpediem/tamen ne animandis hostibus signũ aliquod tre
pidationis ostenderet/legatos in castra reuocatos/minime beni-
gnè allocutus est, Asseuerans se tum demũ pacis mentionem audi
turum/si Vladislaus cessisset ea particula Rascię quã tenebat &
Belgradũ sibi velut obsidem pignusq; fœderis vacuũ tradidisset/
Abscessurũ se tum quidem ab obsidione vt consultandi spacium

Turcus Legatis rñdet

Vladislao exhiberet, Suadere vt malit ea conditione in amicitiã re
cipi/quã negando pauca quę postulabantur/de summa vtriusq;
Regni disceptare/petere se ea, quę iure belli sibi deberentur/pri-
usquam Vladislaus foret in Hungariã accitus nec potuisse Hun
garos id quod ipsi non habebant ius in alium transfundere, Si
Vladislaus perseueraret/malle de alienis contendere, q̃ sua quiete
possidere/affuturum se in tempore & secum vna inspectorem
vindicemq; iusticię deum. ¶Ea denunciatione, tum etiam quia
domi haud quaquam otium a Regina fore apparebat, Rex ad-
actus est mittere in Poloniam nunciatum: quo in statu res Hun
garica esset/& quę belli moles a Turco immineret/petitũq; vt
miles & pecunia in stipendium mitteretur, Decretus est ad eam
legationem Sanoceus cuius eloquentia nõ minus q̃ rei necessitas
persuadebat/facile posse postulata impetrari, Polonorũ primo-
res sub aduentum ipsius conuenerant ad Gorcinum quos ita al-
locutus perhibetur, Referre vobis quæ in Hungaria fœliciter
transacta sunt/& quã non longe absumus vt difficilibus omni-
bus superatis/nostra ociose/aliena vero vtiliter ac tuto possid-
amus, Intelligo esse hominis qui foret oblitus, quanta animi ma
gnitudine etiam per omnia discrimina Regnum illud obtinendũ
censueritis simul putantis apud animum vestrum plus consequen
dę dignitatis cõmoditatem posse q̃ gloriam. Nunc quando ad-
huc insonant auribus meis magnifica decreta vestra nullius vel
laboris vel periculi habendam rationem non modo fortunis sed
sanguine etiam ac vita adiunctę rebus vestris Hungarię laudem
paciscendam. Non dicam prope esse vt Regis vestri virtus &
fœlicitas voti compotes vos fecerit Emperiascium interceptũ &
Budam caput Regni obtineritum Comitem Cilię a quo omnes
actiones consiliaq; Reginę imprimis pendebant/captum vinctũ
q; sub custodia esse/a Despoto autem & Rege Bossinę legatio-
nes adueniisse petentes amicitiam/& obsequium pollicentes, Prę
terea omnes pene Hungaros optimates fortunę Regię se dedisse
imperataq; facturos/ Archiepiscopumque & cæteros qui in
primo tumultu Reginã secuti rursus ad nos defeciisse/& mox
eorum omnium quorum maxime interest consensu/cum solen
ni cærimonia, Illic quoq; Regem nostrum coronatũ/iam eousq;

Legatus ad Polonos missus a rege

formidabilem omnibus vt ad primã eius denunciationem Turcus ab obsidendo Belgrado discesserit, Reginam vero desperatis iampridem rebus trepide cum filio in Austriam profugisse relicto modico præsidio in Iaurino/& ipsum a nostris obsideri pauculas deniq; ciuitates quę se in euentum muniuere/magis vestrum q̃ Reginę nutum respicere/& iam minimo conatu illic debellari posse. Ista & alij prosperę fortunę successus iactentur/ apud illos quibus non decus, non gloria/sed cupiditas bellum suscipere persuaserit/at vobiscum sic agam/peruulgata est nõ in Europa solũ, verumetiã in Asia fama/susceptę a nobis conditionis conseruandi tuendiq; Hungarię regnũ, Et tam illi qui inceptis vestris fauent/quã qui aduersant̃ suspenso animo sunt in euentum/vident omnes qui religionem nostrã profitent̃ in manu vestra situm esse/stabiliat̃ nec ne in perpetuũ/an paulopost intereat Christianũ nomen, Contra fore sentiunt profani vt eorũ superstitio aliquando deleat̃/ipsi vero Europa omnino exterminent̃. si tanta constantia suscepto negotio aderitis/quanta animi magnitudine suscepistis. Nolite cõmittere vt aut ij timuisse aut illi speras̃ se frustra videantur. Cum sententiam de hijs quę Rex postulat dicetis cogitabitis vos esse velut in theatro humani generis innumerabiles populos/infinitas nationes/vos circumstare/expectantes q̃ fortunã, q̃ conditionem sibi, liberis, coniugibus, parentibus, rebusq; caris alijs, Tum aris, templis, religionibus, & sacris, ab hodierna die repromittant, Et simul cogitabitis a decreto quod feceritis non Hungarię statum/sed totius pene terrarũ orbis pendere/prout hoc vel illud decernetis/ita ijs aut illis Regionibus & gentibus diuina omnia & humana rata esse permansura licuerit. Fortasse vobis recusare cum postularemini, Nunc haud liberum est/non perpeti & facere omnia extrema/priusq; ingenti animo susceptam tantarum rerum curam deseratis/antequam in Hungariam Regem vestrum mitteretis/consentiens ipsa inter se/ suis viribus, suis opibus, multos annos veluti murus, ab alijs Christianis Regnis Turcorum impetum submouit, In eius vicem vos successistis/& cum ipsius tuendę negotio Christianæ quoque reipublicæ tuitionem subijstis/pedem referre neque fas est, neque expedit, quando eo peruentum est, vt

cum Hungaria etiam vniuersa res Christiana aut ꝓdenda sit, aut conseruanda, Non vacat referre, quã multi pro dignitate patriæ vel retinenda vel augenda, vltro se morti obtulere/quã multi etiã vnius a se seruati ciuis gloriã, quã vitam maluerunt, Quod si prõ vnius aut ciuitatis maiestate, aut ciuis salute/bene impendit vita/ estq; id glorioſiſſimũ/ quanti comparanda est laus/qua vos oĩs mortalitas efferat necesse est/nõ vna ciuitate sed multis regionibus ac Regnis/nõ vno ciue sed innumerabilibus gentibus & nationibus conseruatis/longe vt sentio minus præmiũ vobis ꝓponebatis cum de mittendo illuc Rege ageretur, Et tamen cũ difficilia multa domi foris q; obiicerent maluistis cum omniũ periculo eam quã tunc videbatis gloriã quærere/quã tute necessitatibus vestris incumbere, Quod si tantũ speraſſetis exiguũ me hercule tã immortalis gloriæ preciũ visum foret non sua cuiusq; salus, sed cum fortunis omnibus liberorũ quoq; ac parentũ vel vita vel libertas/sed deo ꝓpitio non capitis nõ libertatis a nobis subeunda dimicatio: paucis militibus & haud magno stipendio tam diuinã laudem consequi potestis modo Regem vestrũ iuueritis, Id ab eo expetitur nõ fortunæ suæ/nõ viriũ, non gratiæ, non auctoritatis eorum qui se sequunt diffidentia/sed vt sine ciuili sanguine aut cæde potestati suæ illic se tradat/quicquid hominũ ciuitatũue magis adhuc deliberat, quã repugnet/intelligit q; ꝯ immortale odiũ, intestina bella sequat, Quantũ vel viriũ vel consiliũ domesticæ factiones vbi gladiũ cruentauerint detrahant/ad externas actiones videt se sola fama subsidiorũ vestrorũ posse illic debellare/& mauult beneficijs vestris integrã iam nunc Hungariã debere/q; ꝯ paulo poſt armis suis dilaceratã possidere/sed neq; in re vestra est regnum illud sic subigi vt viribus suis prius conficiat/laceſſitus est Turcus denunciatione Regis & sic ab obsidione discessit/vt qui mox multiplicatis viribus & numero copiarũ sit affuturus, Si aut tum etiã discordans aut iam tum mutuis seditionibus confectum Regnũ inuenerit maiori conatu repellatis oportebit/q; ꝯ sint nunc in potestatem redigendæ ciuitates paucæ quæ de se inter Reginam regemq; deliberantes ꝓpiores sunt vt illius res profligatas deferant/q; vt huius fœlicitati aduersentur/ꝑsertim q; earum validiores finibus vestris obiectæ & illinc a Rege hinc a nobis prope

circumsessę fiduciã defensionis habere nõ possunt, Quod si integris membris suis ac viribus Regnũ id obtinebimus præterq; q̃ nobis securis ociosisq; vt semper antea & Turci impetus refringi & res Christiana defendi poterit/licebit coniunctis viribus id qđ Christianũ nomen ab initio huius expeditionis sibi de nobis polliceri cœpit/vltro bellũ inferre & dirę gentis nephandã superstitionem non solũ ab Europa exterminare verumetiã in Asiam pęsequi ac delere, pponite nunc vobis ex parte altera Regnũ celeberrimum ac ditissimũ non solũ vicinũ vobis & fœderatũ/sed tutelam etiam & munimentũ vestrũ addite ipsius in vos recentissimũ beneficiũ q̃ Regi vestro sponte se subiecerit. Coniungite cũ illo Italiam, Galliã, Hispaniã, Germaniã, Græciã, reliquasq; omnes puincias Christiani nominis, Cogitate vobiscũ quot in illis nationes populi ciuitates, vrbes, oppida, quę publica quę priuata ornamenta/quot delubra, quot sacra, quot sacerdotia, quę ciuitatum mœnia, quę priuatorũ ædificia/quã multi principes, ac reges maximi/quã innumerabiles illustresq; virorũ ac fœminarũ ordines/quę omnia cũ Rege vestro periclitent, Ex parte vero altera sint nõ multę copię militũ & mediocres pecunię vestrę quas Rex a vobis postulet/vt suam & eorũ quę dixi omniũ salutem libertatem q̃ expediat. Nonne malitis sine spe aliqua milites ac pecunias tales perire/q̃ tot tamq; insignes res atq; homines in discrimine versari. Quod si nõ ad periculũ aut iacturã expetunt/sed ad societatem partę iam victorię laudisq; tantę quanta debetur tot Regionũ gentiũq; ac ciuitatũ seruatoribus, nõ videret ex grauitate ac sapientia vestra Nunc tandem prope partã gloriã omittere/pro qua assequenda necessitatũ vestrarũ obliti aliena tuenda vobis suscepistis atq; ideo in decernendo iterũ atq; iterũ cogitate velitis ne nõ solum vos & vestra sed vniuersam quoq; rem Christianam in tuto collocare/stipendio ac supplemento exercitus minime multo/respectu magnitudinis glorię qua immortaliter celebrabimini, conseruata/cum Regno de vobis benemerito/vniuersa Europa, & quę in ea sunt humanis diuinisq; rebus omnibus/an per ignauiã & auariciã discedendo ab expectatione de vobis excitata/cum Rege vestro socios & fœderatos in periculo suo nunc destituere/& mox tanq; publici Christiani noĩs desertores

ab omnibus alijs despecti ac derelicti/a vobis vero proditi ac desperati/cũ potentissimo hoste, vitę ac libertatis vestrę dimicationem subire. ¶Vbi ille obticuit mittenda esse auxilia omnes qdem pari asseueratione censuerunt/sed quo numero, aut pecunia aut miles mitteret ea fuit disceptatio. Erant enim qui vniuersas regni vires in expeditionem decernerent & pacata Hungaria/statim cõtra Turcũ prodeundũ dicerent/dum trepidus adhuc imparatus q; hæsitaret exercitu a Belgrado/velut e naufragio ingentis tempestatis reducto, Cæteri negantes oportere Regnũ vacuum dimitti propter Tartaros & tumultuantem Lituaniã/milites & pecuniã definiebant/sed numero minime eodem/nam qui plurimũ duodecim, qui minimũ duo milia, submittenda dicebant, decretũ tandem, vt ijs qui sponte vellent sine fraude esset/ad regem priuatim ꝓficisci/& vt publicitus quinq; milia militũ cum annuo stipendio mitterent. Eum numerũ satis tunc Regi ad pacandã Hungariam facile augeri posse si alia necessitas ingruisset, Se vero haud minus exinde quanq; regni viribus exhaustis/nõ securos solum ab externis interim certaminibus verum etiã pacatos in omnes occasiones fore. ¶Dum hæc apud Hungaros Polonosq; aguntur Regina interim Cascouiano reliquisq; populis qui vrbes suas ab initio intestinę dissensionis cõmuniuerant in euentũ ꝓsuaserat vt ꝑsidia sua contra Vladislaũ admitterent nec minus modo suppliciter rogando/modo maxima quęq; pollicendo principũ Hungarorũ animos aggressa interdũ etiam turgando q; immemores pristini decoris/quo dudũ apud patrem/mox apud se & maritũ suũ refulsissent/vni Agrieñ Episcopo a Vladislao posthaberi paterent/quasi aut nobilitas aut recte facta illius tanti essent vt præillis solis & patrię cõmunis amor/& omniũ fides nihili ducenda memoria q; benemeritorũ negligenda & abolenda foret/quibus ita eos pellexerat vt Archiep̃s & Ladislaus Gara cũ plęrisq; alijs rursus ad se deficerent/ita q; cõmunicatis consilijs/vt eodem tpe Vladislaũ quem suos in patriam dimisisse sciebant/diuersis locis anceps trepidatio circũsisteret/in id conueniunt, Qđ regina copijs quas ex Austria Morauia q; & Boemia exciuerat destinatis ad cascouiã illius q; appendices vrbes firmandas exercendas q; illinc populationes in eos qui Vladislaũ sequebant̃, Adaucto q; ꝑsidio in

Iaurino ipſa ſe in Strigoniũ reciperet, Ladiſlaus aũt adiunctis ſi-
bi quotcũq; ad deficiendũ allicere potuiſſet/ex parte altera bellũ
excitaret/& ſi fortuna cepto ſuo affuiſſet/ſe ad Iaurinũ cũ reginę
copijs coniungeret vt Budã ſimul aut expugnarent/aut obſide-
rent impigre omnia vt conuenerant tranſacta/& bello qdem qđ
per Boemos Auſtrales q̃ conductitios ex Caſcouia geri volebãt.
Prę fectus eſt Ioãnes Giſcra acerrimi vir ingenĳ/ducũq; illius tem
poris militaribus artibus & robore viriũ facile princeps/& vt bel
lo optimus/ita in pace haud aſpernandus, Reliquũ aũt quod fuit
copiarũ Regina Strigonĳ ſe continens in Iaurinũ ſubmiſit Ladiſ
laus igitur apud ſuos criminando indignandoq; q̃ gratia quæ
vniuerſis debebaẽ vni tantũ Agrieñ Epiſcopo referret non illius
tantũmodo opibus & auctoritate accitũ coronatũq; Vladiſlaũ
eſſe pluſq; in id valuiſſe gratiã & auctoritatem plerũq; aliorum
qui nobilitate ac fortunis multis q̃ priuatis ac publicis ornamen-
tis longe ante illum eminerent, Si ad Agrieñ nutum ſpectandum,
Si ab illius voluntate dependendum/fruſtra peregrinum Regem
accerſitum/potuiſſe ſine ſumptu/ſine tanta molitione domi vltro
ad eum ſummã rerum deferri, Quid euitatum in poſthumo niſi
curatorum inter pares diſpar licentia & auctoritas, Quam ſi vti-
q; tolerare oporteret/multo eſſe officioſius id fieri in gratiam
aui patriſq; poſthumi/q̃ pro augenda nobilitanda q̃ re Poloni-
ca/Sed & plura eiuſmodi ad inuidiã Regis Agrienſis q̃ ſæpe ac
multum vulgo iactando attraxit ad defectionem ſecum pene vni
uerſam eam Regni partem quę Dalmatia continetur tanto popu
lorum conſenſu/q̃ in paucis diebus prope inſtĩ exercitum in ar-
mis habuit Vladiſlaũ tot vndiq; oborta diſcrimina minime ſane
pro rerũ difficultate conturbauere, Sed conſilio ſingula dimetiens/
dum ex Polonia pecunia miles q̃ adueniret/dum vires contrahe-
ret/quibus in omnes partes hoſti par occurreret, Inſtituit motus
in quibus minus periculi apparebat/in præſens artibus elidere/
vires q̃ illuc conuertere vnde magis diſcrimen ſi negligeretur af-
fore ſentiebat/Itaque belli quod a Caſcouia oſtendebatur quia
confici cum voluiſſet admotis ex parte altera Polonis in arbi-
trio ſuo ſitum credebat interea ſubſtinendi curam Iohanni
Perceno præfecto Cheſmarchi delegauit/aſſignato ei milite

qui in oportuna p̃sidia distribuereť/ipse ne cui se absente nouandarum rerum occasionem faceret/ꝓpter copias Reginę quę in ꝓpinquo erant/simul vt ad omnes suorũ oportunitates velut in medio intentus esset/Budę se continuit/aduersus aũt Ladislaum in cuius conatu ꝓpere coercendo anteq̃ aut Dux Imperio aut tumultuaria turba militaribus obsequijs assueſceret/rerũ omniũ summã plane verti constabat,Misit Hunniadianũ quem p̃ter singularem peritiã rerum bellicarũ manu etiã strennuũ ac sermone promptũ sciebat/ad eaque accedere naturalem quandã dexteritatem conciliandis sibi animis hominũ populorũq̃ studijs ꝓmerendis/vt de concordia prius ageret/auctorq̃ illius fieret/si forte citra ferri discrimen cũ suis Ladislaus ab instituto se retrahi ꝓmitteret,Cæterũ vt si parũ persuadendo ꝓficeret/vires adhibere posſet adiunxit illi Nicolaum Fristarchi & ad milites qui sub vtroq̃ militabant adiecit curiales suos & quidquid copiarũ Iaurinũ ad id locorũ magis infestauerat q̃ obsediſſet/profectus Hunniadianus ac si omnia infesta circa essent/cõposito agmine itineribusq̃ exploratis ingrediebať/edicto suis ꝓposito q̃ quamdiu ab aduersa parte spes tota reconciliationis nõ excludereť/quisq̃ prędam populationibusq̃ abstinendo sedulo operã daret vt beneficio ad concordiã potius q̃ vi ad certamen gentis suę homines ꝓuocaret/nõ amplius iam quinq̃ milib⁹ passuũ aberat ab oppido Batta penes quod Ladislaus se cũ suis receperat dum vero impensius circuiens vniuersos & singulos monendo hortando q̃ dextra leuaq̃,Nec minus a fronte & a tergo aciem firmauit/ne quid per occasionem ex diuerso cõmitteretť quod pacis consilia in irritum verteret/Tandem haud amplius q̃ mille passus ab hoste se muniuit in loco vnde castra oppoſita minime conspici possent/veritus humanorũ affectuũ lubricũ/prospectu suę gentis militũ animos remolliturũ,Misit deinde qui accepta data q̃ fide Ladislaũ ad colloquiũ inuitarent/designato loco in quo pariter conuenirent,Ea postulatio negligenter audita superbeq̃ responſum/eo ventũ esse vbi gladio nõ lingua decertandũ,Satis intellectũ anteq̃ arma induerent quid sibi quid regno expediret/Si nihil vltra quã eos alloquendos destinasset inanem laborem Regem assumpſiſſe/ea prout referebanť prolatis ad concionem nuncijs Hunnia-

Superbe responſũ

dianus recitari fecit, Et subinde intulit maluisse se laudem promereri reconciliatæ voluntatũ publicę saluti q reportare victoriã de hominibus ad interitũ patrię obstinatis/nunc quando nõ facinoris ad quod accincti starent conscientia/nõ periclitantis patriæ discrimine/nõ dei nõ hominũ verecundia/cõmouerent, Stringendum esse gladiũ & salutem patrię ferro expediendã, Non aduersus suę gentis homines sed contra immanes parricidas/nec enim corpora vestitũ/ora habitũ suos ab hoste secernere, Sed mentes consilia, facta, dicta q omnia in illis nõ hostilia modo sed etiã parricidialia essent/ac proinde cauerent omnes & singuli vbi ad manum venissent ne ebetarent animi & pugnandi ardor refrigesceret aspectu patrij habitus, atq habitudinis in hominibus equisq, vestimenta tantũmodo & arma Hungarica apud illos esse/cætera omnia minime a sæuissimo hoste differre/Sed & plærũq animis æquioribus aduersus externos impetus prodeundũ, Iustas belli causas multas subesse posse/& eorũ qui pro Imperio & gloria decertarent/cupiditates longe tolerabiliores. Agi em tunc nõ de interitu sed de maiestate populorũ, Illos nõ solũ sine iusta causa sed cõtra etiã fidem & iusiurandũ suũ nõ ad augendã dignitatem sed ad exterminandũ fundit⁹ ac delendũ nomen gentis suę arma sumpsisse, Quanto igit odio stringendũ ferrũ putarent aduersus eos qui temeritatem paucorũ secuti nõ oppugnatũ sed euersum charissimã patriã per cupiditatem atq ambitõem venirent/tanto in aciem ꝓdirent ad eripiendã ex vltimo discrimine patriã, Indicandũq sceleratis hominibus deum perfidię vltorem esse/fidem denicq publice ac priuatim Vladislao datam pro salute Regni pfidorũ sanguine stabiliendã/haud magni conatus eam rem fore/tumultuariã ac semiermem turbã ex diuerso stare/nõ ducibus, nõ ordinibus assuetã/nec quicquã aliud in pẽlium afferentem q male causę conscientiã, Si interrogarent quid armis peterent nõ habituros quid responderent/eadem qua ꝓfilij essent temeritate/ad primũ statim congressum fugã omnes molituros/productis subinde copijs instructisq in hostem aciem direxit/nec Ladislaus certamen detractauit, Sed eadem ferocia qua prius legatis responderat/castris egressus sequentes se suos, vt quisq primũ se offerebat/ita eum in ordinem collocabat/magis temere tumul

tuantiũ more, q̃ ex instituto militari, Itaq; armorũ quidem genus par vtrunq; erat/ordo vero & disciplina longe dispar, In altera em̃ acie omnia instructa, prouisaq; nõ ad pugnã modo sed ad subitos etiam fortunę casus, In altera nulla fere species militaris disciplinę. Cæterũ hos ira/illos conscientia stimulante/magno vtrinq; ardore concursum, Et a principio quidem aliquamdiu ancipiti fortuna pugnatũ accurrentibus vbiq; ducibus/& suos per omnia spei metus q; extrema, cohortantibus/sed cum seruatis ordinibus recentes fessis, integri saucijs, ab Hunniadiano vbiq; substituerentur, Ladislaiani aliquãdiu extracto certamine/cum sine intermissione pugnarent/vulneribus & lassitudine confecti/tandem referre pedem sensim cœpere, Quod animaduertens Hunniadianus, Nicolao quem ad fortuitos casus in subsidijs locauerat signũ dedit/& totis viribus adortus iam tum nutantem aciem/utpote collectorũ temere nec castra nec ducem satis noscitantium/quibusq; tam ignotũ vincendi decus, q̃ fugiendi flagitiũ esset, in fugam vertit, Multi & in p̃lio & in fuga cęsi/inter quos plęriq; auctoritate atq; opibus insignes/sed nec pauciores aut interfugiendũ aut in castris capti. Ladislaus vero multis in locis effusam suorũ fugam cohibere frustra conatus/tandem cũ paucis elapsus cum magis quę vitanda essent, quã quibus fideret, animo succurrerent/nullibi prius se credere ausus est/q̃ Strigoniũ ad reginam magnis obliquisq; itineribus puenit. Hunniadianus vero re bene gesta retro qua venerat ad Vladislaũ cum captiuis & pręda rediit, Ille captiuos haud sane duriter increpitos fideiq; & iusiurandi admonitos. Prętera cognationis quę, ppter cõmunia vetustæ originis primordia inter Polonos Croatiæq; & Dalmatię cultores esset/quasi contra sanguinem suũ arma sumpsissent in custodiã tradi edixit/deinde ad laudes & munera quibus Hunniadianũ Nicolaũq; affecit/dignitatem etiam adiecit declarato vtroq; transiluaniæ duce, Cæterũ quia in Hunniadiano maior eminebat indoles/ad res bellicas ea potissimũ oppida quę Turcis obiecta erant/illi cõmisit & copiarũ quantũ res tunc sinebat/assignauit/vt nõ solum sua defendere/sed per occasionem etiã fines hostium transcendere atq; operępretiũ facere posset, quod postea sępissime fecit, Et Turcis quidem magnũ de se terrorem incussit/

apud suos vero ingentem spem excitauit, Multa tum prudenter/ tum fœliciter a Vladislao constituta, Eum aũt virum ad id negotium diuinitus delegisse, Euentus tandem indicauit/vt esset qui rem Christianã prolapsurã sustineret post paucos dies captiui omnes liberaliter dimissi/plæriq; etiã viatico alijsq; rebus necessarijs adiuti/qui grato animo fidelem subinde operã regi in multis actionibus p̃stitere. Cunq; pollicerent̃ ex ea parte ad quã acie debellatum fuerat/reconciliaturos se Vladislao quoscũq; victoria nõ attraxisset, Missi sunt cum primoribus eorũ Nicolaus Lassonianus & Sanoceus vt ciuitates vna circuirent/& populorũ animos a Regina auertendo/ad Vladislaũ acclinarent/breui fere omnibus persuasum/nõ alia re magis q̃ repetitione cõmuniũ inter se primordioꝝ atq; sanguinis. Nec solũ fides sed pecunia etiã impetrata in stipendiũ militibus quos ad reprimendos conatus Giscrę conducendos apparebat. Non enim ęque fœliciter ex parte illa res gerebat̃ a Ioanne Pereno/quippe quod Giscra ꝑ occasionem magnas plęrũq; prædas abigebat/Scepusiensemq; agrũ ferro & igne prope ad vastitatem mulctauerat/nonnulla p̃terea oppida interceperat & diripuerat/Inter quę Emperiasciũ Scharusciũ Clistium/quod aliquandiu obsessum/per cuniculos tandem expugnauerat/id oppidũ in monte situ velut specula Cascouiæ imminet, Et plæręq; illinc clades ad id locorũ illatę Giscranis/dum aut prędatũ proficiscerent̃/aut p̃das abducentes in Cascouiã se reciperent, Non deerat tamen opportunitatibus suorũ Ioannes Perenus/& aut per insidias hostiũ carpebat copias/aut in aperto illis occurrens/& particularia certamina cõmittens/pro varietate locorum & fortunę interdũ victor/Interdũ etiam victus abibat/ Nec segnius aut infrequentius q̃ Giscra in hostilem agrũ prędatum incurrebat, Cæterũ cum per omnia tentamenta ageret de recuperandis amissis oppidis nullibi fortuna affuit/circũactusq; est annus irritis conatibus. Regina aũt vbi omnes p̃ces adhortationesq; consumpsit suadendo Ladislao q̃ arma rursus indueret quia nõ esset viri nõ sæpius fortunã aggredi/& frustrata spe semel statim animos submittere, Nullibi sępius euentũ variari q̃ in bello/vbi minima quęq; dictu maxima momenta excitare solerent. Tandem agebat vt instaurando exercitu pecunias sibi cre-

deret, Sed neq; illis impetratis in Iaurinũ ad suos perrexit nec multo post cum renunciaret, Boemos de p̃ficiendo sibi rege agitare/ vt in fide posthumi ac sua eos retineret in Austriam cõmigrauit, Quocũ eam Ladislaus sequeret a Frederico captus est/habitusq; in custodia donec petentibus id impensius Hungaris Rex eũ redemit/quanti Fredericus extimauit, Interea subsidia ex Polonia petita a Vladislao numero & apparatu insigni aduenerant/Itaq; principio insequentis anni licet annona grauiter laboraret hyemsq; pernicioſe rigeret/tamen quia festinabat animus ad pacandũ Regnũ vndiq;/Vladislaus Cascouiã versus e Buda mouit/cui cũ multo inferior multitudine ac robore copiarũ Giscra esset/nullibi ausus occurrere/intra muros se continebat, Itaq; oppidis quę priori anno vel defecerant vel intercepta fuerant/haud difficili conatu in potestatem redactis/instituerat Rex ꝓficiſci expugnatũ Cascouiã/cæteras q; subinde vrbes quę a præsidijs Reginę tenebantur/vt si quid postea innouaret a Turco paribus illi viribus posset occurrere, Sed veriti Hungari locorũ ꝓpinquitatem p̃bituram Regi occasionem transcendendi in Poloniã/vulgata fama q; Regina de pace cogitaret/quasi temerariũ foret bello ea quærere quę per concordiã facilius consequi possent/Budam reuerti ꝓsuasere dimissa illic copiarũ parte/ad belli reliquias ꝓsequendas ab initio cum vulgaret regia expeditio/timuerat Fredericus/ne expugnatis vndiq; reginę p̃sidijs & recepta in ditionem omni Hũgaria/bellũ mox in Austriã a Rege transferret/ꝓpter sacram coronam/quã apud se depositã a Regina seruabat/ferturq; de illa restituenda secũ agitasse, Sed cũ audisset postea dimitti exercitum remq; nõ per Regem sed per vicarios gerendã ad Cascouiã recreatus eiusmodi cogitatione supsedit. Simul & Regina demissos animos extulit rursus/& cum antea pacis mentionem vtiq; non aspernaret/superbe respondit optimatũ nuncijs/qui de concordia tractaturi ad illam ꝓrexerant, Sed & pestis quę in regno grassabatur/p̃sertim Budæ vbi eius mali vis adeo sęuiebat/contactu & curatione ægrorũ vulgante morbos vt quotidiana tantũ funera oculis/desperatio vero & mors omniũ animis obuersaret/faciebat illi spem tantisper fore otium a bellicis actionibus/dum cõmode p̃parare posset ea quę ipsa ex vsu ad partiũ suarũ vires in-

ſtaurandas arbitrabat. Vladiſlaus tamen vbi a regina pacem ſper
ni percepit/nihilo ſegnius edixit/q; Caſcouia oppugnaret/Ioan-
nemq; cui a Galero cognomen fuit cum nõ exigua peditum atq;
equitũ manu miſit/vt ſe coniungeret cum p̃fecto Cheſmarchi &
cõmunicatis viribus & conſiliis/Giſcram ſubinde quocũq; ſe re
cepiſſet/aut exturbarent,aut obſiderent.Giſcra vero cũ ciuitates
quę a Regina ſtabant,regia vectigalia volentes iampridem pen-
derent ſibi/& percuteret moneta in Cremnicia,ſub titulo & no-
mine poſthumi/nouas copias ex Boemia conductas veteribus
ſuis adiecerat,Non tamen regio exercitui adeo par erat/vt occur-
rendi in aperto viribus fideret,Sed in omnes occaſiones Caſcouię
intentus expectabat videre quo ſe potiſſimũ regij conuerterent/
Inclinata itaq; illuc tota belli mole/ſumma vi vtrinq; oppugna-
batur & defendebat,Et ab initio quidem eruptiones crebrę fie-
bant ab Giſcranis/cõmittebant q; particulares pugnę/in quibus
ex vtraq; parte multi cadebant,Sed nõ tam facile oppidanis q; re-
gijs erat interfectorũ ſupplementa ſubſtituere/Itaq; cũ numerus
apud eos indies carperet/apperetq; haud ſatis viriũ tuendis mœ
nijs/tandem in vltimo diſcrimine affuturũ raro admodũ & non
niſi magna ſuadente occaſione/Giſcra cũ ſuis erumpebat/ad expu
gnandam igitur vrbem neceſſitatibus humanis regij animũ adie-
cere/ductisq; operibus & munitionibus circũ firmatis/incluſos
pene ocioſe obſidebant/maior erat intus hominũ numerus,q; pro
annonę copia,Itaq; congeſtis in publicũ omnibus quæ eſui fo-
rent p̃fecti ſunt duo ex p̃ſidiarijs/& duo item ciues qui cibaria
in ſingula capita quantũ ſuſtentandę naturę ſatis videbat quoti-
die expenderent, Contrahebat q; menſurę modus indies q̃ plus
temporis & minus alimentorũ ſupereſſe apparebat/donec co- Fames
gente fame,nec ab immundis quidem animalibus abſtinebat/in-
tolerabile ſuapte natura malũ etiam deſperatio augebat/q; nõ oc
currebat vnde affuturã opem aliquã ſibi pollicerent/Itaq; cum
manaſſet murmur oppidanos de traditione agitare,varia erant p̃
ſidiariorũ conſilia/idq; tantũmodo remorabat fugam/q; impe
ditior apparebat,q; vt tuto poſſent euadere,Quę cum ignoraren
tur a regijs diuturnę obſidionis tædio affectis/vrgente iam hye-
me ſine cõmeatu elabi ab exercitu ceptũ eſt,Et in ipſius victoriæ

aditu, obsidio paulatim dissoluebat̃/præterq; q̃ alia Boemorum p̃sidia/quę in ciuitatibus complicibus erant crebris incursionib⁹ omnia circũuicina infestabant/vt regios ab obsidione ad tuendos suos auerterent, Nunciabat̃q; Chesmarchũ oppidũ non solũ parum strennue defendi/ab illorũ incursionibus/verumetiã defectionis spectare consilia/Itaq; cum Dux regius videret etiam in iussu suo militem elapsurũ/vt saltem in fide Chesmarchũ retineret/dissoluta Cascouiæ obsidione/illuc ꝓpere mouit, Sed id q̃q; irritũ fuit/nam pridie quã eo peruenisset/Boemi admissi per proditionem oppidũ occupauerant, Cæterũ etsi præsidij caput Nicolaus Perenus/in primo tumultu cum plęrisq; ex suis trepide ex Chesmarcho effugerat/tamen retinentibus qui manserant p̃sidia rijs nonnullas turres/cum appareret si affuisset auxiliũ facile posse oppidũ recuperari/forte ita euenit/vt Podolinũ peruenirent/ nouæ copiæ, quę a Polonis Regi submittebant̃ Ducibus Laurentio Zaramba & Nicolao Stora, quę cum a Regijs per internuncios ad Chesmarchũ implorarent̃/neq; dubia res videret̃/qn excludere Boemos illinc possent/petitã tamen ab se opem negauerunt/seu timentes iter subinde suũ impeditius reddere/si Boemos ꝓuocassent/seu quia priusq; ad regem quo missi erant pueniss̃ent/minime ęquũ videbat̃/aliquo se bellico negotio implicare/ Itaq; petitione suorũ contempta/neminem lacessentes, inuicemq; ipsi ab omnibus inuiolati Budã peruenere, Capto Chesmarcho bellum ab ea parte conuersum est in Podolinũ/vbi regij præsidij caput Nicolaus Comorocensis/& vtrinq; per omnes conatus artesq; bellicas res gerebat̃, Ex parte vero altera Regina vbi victoriæ suorũ famã accepit/dissolutãq; ad Cascouiã obsidionem/& ipsa elata ad Posonium mouit/quę ciuitas infide ipsius pseuerabat. Et si Vladislai p̃sidium teneret arcem p̃fecto Stephano Rosgonio/quẽ subito obsidere cœpit fauentibus ciuibus expugnationemq; admirantibus, Sed cum neq; ęquũ videret̃ in suos prędas exercere/neq; si id factũ foret/pro ciuili ac militari multitudine suffecturũ cõmeatũ/appareret/populatores in Tarnouiensem agrũ immittebat indeq; omnis generis quottidianę prædę aduehebantur/simul vt cõmode in Presburgo alerent̃ omnes/simul vt Tarnouien̄ suarũ rerum dadibus adacti a rege deficerent, Quę

omnia Rosgonius per occasionem elapsus Budã regi exposuit/ simulq; indicauit quo in discrimine res foret/nisi subito frumentum milesq; & apparatus reliquus aut ,ppulsandę aut sustinendę obsidioni necessarius in arcem mitteretur. Eum securo animo Rex esse iussit omnia in tempore affutura/ ipse q; ociss̃ime ad p̃sidium reuerteret, Nec mora Andreã Tantzinen cũ valida Polonorũ Hungarorũq; manu Tarnouiã misit simul suos tuitum ab incursionibus hostilibus/simul Presburgen agrũ vicissim populatũ/& vt obsessis inferret per occasionem opem necessariã edixit, Ille impigre mandata exequens/frumento ac milite tum machinis missilibusq; varij generis in arcem submissis/illius potiundę spem omnem Reginę videbatur ademisse/sed & crebris populationibus quicquid erat agri Presburgen adeo mulctauit/vt verius obsessos q; obsiden se sentirent, Crebra inter arcendas populationes vtrinq; certamina serebantur, cadebantq; ex vtraq; parte multi, donec actos in insidias hostes Andreas tam ingenti clade affixit vt parũ abfuerit/quin vrbs quoq; per tumultũ/dum prosequitur victoriã ab ipso caperetur, Ea strages reginalibus finem excurrendi fecit/fossa itaq; & muro subinde se tuentes/ oppugnandę arcis consilia ex integro per omnes artes machinationesq; quotidie solertius agitabant. Sub anni finem ægerrime omnino nutriebant/necessitasq; & desperatio prope intolerabili impetu rem geri cogebant, Igitur coædificatis turribus ambulatorijs omni genere missiliũ regios a defensione ,phibebant/ & muro quem crebris tormentorũ ictibus die noctuq; impetebant/locis aliquot detruncato ac diruto/nitebant summa vi aut per ruinas aut admotis scalis partem aliquã arcis occupare, Nec ad extremũ Regij tam acres in se conatus substinuissent/nisi audito suorũ periculo in ipso rigore hyemis Rex ex Buda accurrisset cum egregia vtriusq; gentis manu/eius aduentu & suorũ animi erecti & Regina adeo consternata/vt copiarũ parte illic relicta clam cum cæteris Viennam se receperit, Rex immisso in arcem subsidio tentauit vrbem si forte in potestatem redigere posset. Tandem cũ diu continuata obsidio intus & extra omnia consumpsisset/appareretq; in difficiliori anni tempestate nõ minus discriminis a cœli ac terræ rigore q; ab hoste affuturũ/tumultuario opere instaurauit

quicquid munitionũ hostis circa arcem labefactauerat/moxq; in Budam redijt/eodem tempore Poloni voluntaria manus nulloq; stipendio publico adiuta/duce Petro Odronosano in Hungariam transcensuri/arcebantur a Boemis/qui angustias in montium iugis occupauerant, Itaq; illi die frigidissima cum lenta sed iugi pluuia caliginosa atq; ob id minime suspecta/p̃missis impigris robustisq; quibusq; iuuenibus a quibus resistentes/siqui forte affuissent/obtruncarent̃/per solutas Boemoꝝ custodias, Nemine omnino aduersante/saltum superauere/mox cum adorti essent expugnare Capustanũ/quod oppidũ non longe situm est a Baradino/accersente eos Rege/statim vt par erat omisso incepto/Budã se receperũt/nõ sine laude atq; admiratione Hungarorum/& q; multi & q; opulenter instructi/Sed in primis q; indefessi opitulando Regi suo viderent̃, Vladislaus vbi omnes & singulos pro cuiusq; dignitate ac meritis laudando bene de se sperare iussit, Cascouiã misit oppugnatũ, ex quo oppido frequentes & magnę clades in ea regione quotidie inferebant̃/perseuerantibus in fide Regis/Poloni cõmissum sibi negotiũ breui absoluerunt/& vt cæteris qui in præsidijs erant trepidatio incuteret̃/Boemos qui in manus venerant ad vnum omnes trucidauere. Interea nunciatur Tartaros p̃dabundos in Podoliam incursuros/itaq; Vladislaus qui post Reginę fugam satis ab ea parte omnia tuta arbitrabatur. Bellũ vero quod Giscra inferebat a regionis indigenis strennue ꝓpulsari videret/ne defensoribus vacuã Barbarorũ incursus Poloniã inuenirent, Odronosanũ cum suis retro in patriam dimisit/quibus honoris gratia deducendis ad Regni fines nõnullos proceres Hungaros adiecit. Cum itaq; Agriam peruenissent liberaliterq; ab Episcopo accepti licentius quã ratio temporis & vicini hostis solertia patiebatur/conuiuijs hilaritatiq; indulgerent/seu quia numero ac viribus fidentes, periculũ contemnebant, Seu quia secundis rebus negligentia familiarior est, q̃ aduersis. Telephus qui per id tempus pręsidij caput erat in Cascouia ratus bene gerendę rei oblatam sibi occasionem, cũ manu expedita ꝓfectus concitatissimo gradu per silentiũ noctis illuc se recepit. Cũq; omnes custodias velut in media pace solutas inuenisset, ab ea parte qua facilius ac tutius fieri posse arbitrabat̃, murũ

nullo nuſq; obſiſtente tranſcendit excitatoq; deinde ad terrorem nonnullis in locis incendio canentibus ſignis & velut in capta vrbe clamore ſublato/inermes ſopitosq; adoritur, Et primo ſtatim impetu domos quã plures & Polonorũ fere omnes currus tumultuarie diripit. Cunq; hoſtes inter clamorem, cędem, populationem, ignem, trepidi ac ſemiſomnes vix arma expedirent, cũ ingenti pręda cæterarũ rerum/ſed & iumentorũ atq; hominũ retro abijt, Hungari vero ac Poloni tandem ſomno & trepidatõe diſcuſſa/cum ſimul armati conueniſſent, Nec difficile videret fugientem hoſtem aſſequi/& abactam prędam recuperare, Curſu ef fuſiſſimo ægre ꝓpter impedimenta & laſſitudinem properantes inſequunt, ſtaq; prius multo q̃ inclinare ſol ceperat in occaſum/cum inſtans a tergo exaudiretur hominũ ſimul & equorũ fremitus. Telephus qui ſuos nocturni itineris celeritate ac labore fatigatos ſciret tum pręda onuſtos atq; impeditos deſperata fuga/ad vires ſe conuertit/& in quo ꝓpterea ꝙ Leopolien Palatinus erat plurimũ reponebat, ſeu redimi cogeretur ſeu ꝓmutatio captiuorũ aliquando fieri contingeret. Petrum Odronoſanum/quem cum alijs captũ abducebat familiari cuidam ſuo Soloma nuncupato cuius fidem ſatis vt arbitrabat cognitam perſpectã q; habebat/in propinquũ oppidũ perducendũ cuſtodiendũq; com miſit, Nec mora, vltima experienda p̃cipiens/impedimentis ad viã pręmiſſis/ſuos monet, Qui a tergo inſtarent, tumultuariã manũ eſſe/inermes incompoſitos & adhuc inopinatę noctis p̃teritę pauore fluctuantes, ac trepidos, Nonnullos etiam ſaucios debilitatosq;, Quibus cum tuendis ſe domi vires atq; animi defuiſſent/temere poſtea ꝓſiliendo arma cepiſſent/quaſi facilius foret in aperto campo res ſuas pugnando recuperare/q̃ fuiſſet clauſas intra vrbem parietibus tueri, Quicquid aut periculi fuerat aut laboris iam eſſe exhauſtũ/& celeriter eundo & inopinantes inuadendo prędam eſſe in manibus/quã vtiq; multo facilius foret inter pares vires defendere q̃ fuiſſet rapere, Sed & multos ex hoſtibus teneri vinctos & eoſdem magis ſtrennuos/quos non ſomnus, nõ metus, nõ ſubitarius tumultus a conſerenda manu auertiſſet/qui ſupererant/vino adhuc ſomnoq; graues aut vulneribus afflictos eſſe, regendisq; tantũmodo equis vix ſatis aut virium aut animi

habere, Q; etiam si paria essent cætera/inter tam dispari causa pugnantes/fortiores esse debere/qui sine spe venię de vita dimicarent/q; illos quos modicę abactę prædæ dolor armauisset, Meminissent eorum quę in suę gentis p̃sidiarios paucis ante diebus ad Casconiã fœde ac crudeliter cõmissa fuerant, adniterenturq; pugnando acriter virorũ fortiũ exitu vitam relinquere potius, q; se capi paterentur per ignauiã & trepidationem/vt veluti pecora per ludibriũ postea trucidarent̃, Quo maiori impetu in hostem ferrentur eo minori discrimine partã prædam retenturos/multo q; incolumiores abituros, Superuenerant iam hostes itaq; cõuersus in eos Boemus magnis animis ac viribus impetũ quo in se ferebantur excepit, propulsatq; tam acriter/vt neq; in equis neq; in hominibus p̃teriti laboris lassitudo appareret, Suggerebat vires cum venię desperatio tum retinendę prædæ cupiditas. Polonos autem & Hungaros non iactura solũ rerum suarũ/sed verecundia etiam stimulabat, Turpiter se deprehensos putantes & a paucioribus inter vinũ somnũq; rebus suis exutos/vnicamq; esse illius abolendę maculę/rationem si vincerent, Pugnatũ igitur aliquamdiu ancipiti marte, Cunq; vtrimq; multi & vulnerarent̃/& caderent, Tandem lassitudo peruicit/vt Telephini loco cederent/in fugamq; verterent̃/in qua multi trucidati/multi equorũ pedibus obtriti præda omnis recuperata. Telephus aũt cum plærisq; Australibus Boemisq; viuus in potestatem venit, ductusq; est Agriam & custodię traditus/at Soloma suorũ fortunę ignarus & commissi sibi Odronosani cura solicitus vt q; celerrime se in tutum reciperet, Nicolai Zuderis quę proxima erat/arcem petijt, Is pauloante ad Reginam defecerat/itaq; putans oblatam sibi occasionem reconciliandi se Vladislao cuius auctoritati & rebus post Reginæ in Austriã cõmigrationem videbat plurimũ accessisse/captiuũ quem ꝓpter generis nobilitatem auctoritatemq; inter suos non iniuria magnifaciendũ putabat paulopost Budã perduxit ad Regem atq; eo munere defectionis veniã impetrauit/in tam p̃cipiti & diuersa fortunę cõmutatione/nox casus, trepidatio, impetus, multa tulit aut inusitato genere mortis/aut rapiendi obsistendiq; conatu varie memorabilia, Inter quę id vt maxime literis prodendũ ita etiam maxime miserabile, Ex media sor-

te populi forma & iuuenta florens Agrien̄ ſuę conditionis atq; ætatis iuuenculã perdite amabat mutuoq; fœlici ſorte amabat/ conſueuerat vero ſeruatis occaſionibus ſe ad eam noctu recipere deſideriũq; ſuũ, nõ tam fructu amoris ſatiare q̃ nouis ſemper alimentis augere. Cum itaq; direptio ciuitatis apud amores ſuos ipſum deprehendiſſet/ratus forſan diſcurrentiũ ad prædam atq; cędem tumultũ eſſe ebriorũ/ ꝓpterea ꝙ largius q̃ ſobrios deceret, pridie vino indulgeri viderat/Non ſtatim ad primũ clamorem exiliit deinde cum non ſolum clamor & ſtrepitus armatorũ augeretur, ſed mulierũ quoq; eiulatio puerorũq; vndiq; ploratus maior q̃ pro compotantiũ rixa & iurgio diſcriminis aut mali grauioris trepidationem incuteret/quo euocabat conturbatio/ ꝓpere ſe voluit, Sed retinente amica/& ne recta properaret admonente/neſi domeſticos quoq; alios idem tumultus exciuiſſet caſu in eorum aliquem ageretur/per feneſtrã in veſtibulũ domus ſe dimiſit, Quem vt foras emitteret illa ex diuerſo per ſcalas ꝓpere ſubſecuta oſtium reſerauit/cũ ſuperueniſſent iam hoſtes ex parte altera/mox foribus demolitis/irruperunt. Egredientem igitur armati gladijs vulneribusq; excipiunt, Eo etiam acrius, quod ipſe cum ferro intrepide per totam trepidationem ſtricto proſilierat, Non tamen ſtatim concidit etſi multis magnisq; vulneribus petitus/ſed acriter ſe defendens, duos prius obtruncauit/ibi mulier dolore ac deſperatione pluſq; viriliter elata ſtatuens nolle amanti ſuo ſuperuiuere/viribus quantas amor iraq; & deſperatio dabat/vni ex militibus qui exanime corpus circũſtabant/gladiũ extorſit/furioſeq; inſultans anteq; cohiberi poſſet plęroſq; vulnerauit viris ex diuerſo turpe ducentibus ſi ferro cum fœmina decertarent/tandem comprehenſa vbi ferocię qua concita debacchabatur ſtimulũ indicauit/gladio quem vltura amantem arripuerat pectus ſuũ tranſfodit, Et vt ſuper cadauer vita ſibi carius occumberet in partem in qua iacebat ſe p̃cipitem dedit/tanta militarium animorũ admiratione, ꝙ cæteris cõmilitonibus, cum pręda diſcedentibus/illi quos ad eam domũ fortuna congregauerat, vacui & mirabundi pene in manibus hoſtiũ remanſerunt. Similem ac Telephus caſum ppeſſi ſunt eiſdem diebus Caica & Comorocenſis quorũ ille Broſonitiam hic Podolinum p̃ſidio tenebat, Nã

Amantiũ exemplũ

cum explorando comperissent oppidū Emperiascū negligenter asseruari/vacuūq; esse defensoribus eductis secū ex præsidiarijs quibus preerant/fortibus expeditisq; quibusq; militibus,q̄ occultissime silentio noctis illuc se receperunt/scalisq; muro admotis velut in suas munitiones/nemine repugnante in oppidū penetrauere,Nec mora vbi clamor primū,deinde cędes/non tam excitasset hostem,q̄ sensibus alienatū,nec ad arma discurrere,nec prouidere quicq; sineret/quasi per otium & licentiā omnis generis præda suos onerauere/forte die p̄cedenti quinquaginta Boemi ,p̄fecturi ad Giscram copias congregantem vt Richinonam obsideret substiterant in Emperiascio,ab hijs vt fit in re trepida dum saluti quisq; suæ,non quo debet,sed quo maxime potest,modo consulit,Turris quę egregie munita erat dum Poloni oppidum diripiunt occupata strennue defendebaſ,itaq; cum eius expugnatio difficilis appareret,timerentq; Poloni Giscram qui in ,ppinquo erat/cū exercitu suis accursurū/nec sufficturos se putarent/tuendo oppido q̄ non totū haberent in potestate contenti prędaretro qua venerant abiere,Non segnius q̄ cogitauerant,Giscra vbi ad eum suorū clades perlata est p̄parato instructoq; iam pridem milite illuc accurrit/ex improuiso vt assolet victores oppressurus in negligentia hilaritatis rei bene gestę,Cæterū cognita festinatione qua retro prędam agebant/breui a tergo eos assecutus non solū quia superior copiarū numero/sed etiam quia sui recentes atq; integri/facile omnes fudit,fugauitq;,Nec obluctatio cędes fuit: nam fessi ac prædæ onere laborantes,Poloni vix primū clamorem hostis substinuere capti Caica & Comorocen̄. cum paucis alijs quos subita fuga eripere ab hostiū manibus minime potuit.Giscra vero vt erat dux belli acer victoriā sequens ad Broçoniciam castra mouit,capto enim a se præsidij illius capite/subitę illius deditionis spem nō frustra conceperat/sed cum inuenisset oppidanos ad se tuendū paratiores q̄ crediderat/cum suis abiturus re minime tentata apparebat/verum aut casu aut humana fraude in altera arce/nam illic duæ sunt/incendiū exortū compulit defensores ad alteram confugere/moxq; ne quidrale illic in ea quoq; contingeret,Imperiū hostis pene vltro susceperc,Quo ex euentu visum est fortunā iusta lance partis vtriusq; gaudium

& merorem adæquare eodem tempore voluisse/Poloni deinde nouum p̃sidium submisere in Podolinũ, & Luboliam, Giscra vero ab ea victoria oppugnatũ Richnonam ꝓfectus/ex omnibus ciuitatibus quę posthumo fauebant, exciuit auxilia: & cũ Poloni repugnarent mœnia ꝙ acriter defenderent/obsidione expugnaturus circumfudit exercitũ, murosq; tormentis ac machinis admotis quassare cepit, & diruere, Sed quicquid interdiu solo æquabatur, nocte opere tumultuario instaurabant obsessi, distracta ꝙ est in menses aliquot oppugnatio. Tandem cum vrgerent humanæ necessitates non minus ꝙ hostis, nec quicq; aliud necessariam deditionem remoraret ꝙ Agriensis Epũs affuturus cũ auxilio ferebatur. Cessante illo diutius ꝙ aut fames aut iam impigra expugnatio ferri posset/pacti vt cum armis rebus q; alijs suis incolumes abirent, vacuam arcem tradidere, fides Polonis seruata: post quorũ deditionem illico Agriensis cum exercitu supuenit/ & se non procul ab Giscra cõmuniuit, quasi mox totis viribus decertaturus, Sed licet per occasiones vterq; alter alterius copias plærũq; carperent: a generali tamen pugna conferendis q; signis abstinebatur, Nam & Giscra fœlicitatem aliquot annorũ vnius diei fortunę cõmittere nolebat, Et Agrien̄ haud quaq; suis fidẽs, quod maiori ex parte tumultuaria manus & militaris disciplinæ rudis, tutius arbitrabat̃ cunctando in locis iam pridem fessis diuturna obsidione redigere hostem ad inopiam rerum omniũ, q; vires experiri, Itaq; cum neq; lenius neq; serius q̃ sperauerat Agrien̄. Giscra & sui penuria alimentorũ premi inciperent, futurũq; plane constaret, vt aut nullomodo aut non nisi cum summo discrimine perseuerare in eo loco possent/nulla insigni pugna commissa rediere in Cascouiã, Nec multo post ceptũ est inter Giscrã & Agriensem agi de concordia, multisq; hincinde variatũ prius conditionibus: tandem coniuncta Giscræ per matrimoniũ Epi nepte: non solũ pax sed affinitas etiam inter eos inita est, Id bona ne fide factũ fuerit vulgo addubitatũ, Tum ꝙ reginæ vt oportuit approbatio subinde non accessit, Tum ꝙ relaxandis vtrinq; captiuis fidem Boemi violauere, Cæteris enim ad suos dimissis, Caicam & Comorocensem de quorũ etiam libertate transactũ in pace fuerat, retinuere, Sed & post concordiã Giscra intercepit

oppidũ quod in Scepusio a socero suo tenebatur, ꝑdasq; & captiuos ex illis qui Regi fauebant/per occasiones atq; insidias abigere perseuerauit. ¶ Disceptabat̃ per id tempus de sacrorũ generali antistite a Christianis/& erant qui Eugeniũ in Italia a collegio Cardinaliũ electũ/& qui fœlicem in Germania quem Basilien se concliũ designauerat, pro summo pontifice comprobarent sequerenturq;, Multi etiã principes regesq; & nationes inter quas Hungari & Poloni tam ancipitis controuersiæ finem expectantes sententiã suã dissimulabant, Cærimonias interim ritusq; quales a maioribus suis acceperant/religiose obeundis sacris continuando. Cum itaq; nõ solum eos, qui ex diuerso stabant, sed etiam qui ambigua deliberatõe suspensi, & studia sua occultantes, neutrum alteri prę ferebant, tam fœlix ꝙ Eugenius diuersis artibus sollicitaret, sibiq; acclinare niteretur/ab vtroq; legatio diuersa eodem tempore venit ad Regem, Et Fœlix quidem fretus vinculo sanguinis quo Tridentinus Epũs Alexander a ducibus Masouię oriundus, Vladislao coniunctus erat, illum iampridem a se cardinalem designatũ potissime idoneũ duxerat/cui partes suas committeret/vt si parũ causa valuisset propter ꝓpinquitatem saltem nõ aspernaretur. Ab Eugenio aũt venerat Iulianus Cæsarinus etiam cardinalis/& hic quidem vrbem Romã non solum diuinitus electum locum, Sed Petri & Pauli aliorũq; innumerabilium Religionis fundatorũ sanguine consecratũ in quo crearetur prę sideretq; maximus pontificũ, Sacrosanctũ Cardinaliũ collegium legitimã iugemq; successionem, tum de more habitam/& ab illis quorũ res esset, electionem: præterea totius Italiæ consensum/& Græcorũ voluntatem iudiciũq; pro Eugenio allegabat, Nihil aliud ex parte altera esse dicens præter tumultũ perditorũ quorundam/quos fortunis suis ꝓfligatis abiectaq; dei & hominũ verecundia, Spes nouarũ rerum sine auctoritate, sine ordine, sine causa, velut ad nundinandũ sacra congregasset. Ille aũt ex diuerso nõ locum, sed puritatem animorũ, vitæq; sanctimoniã pertinere ad religionem dicebat/nõ referre vbi esset diceretur ue summus pontifex, Sed quis & a quibus, nimis in arcto circumscribi columen Christianæ professionis/si eius caput non nisi Roma & creare possit & capere. Quid futurũ si ea vrbs aut possideret̃ a Barba-

Scisma

ris, ut alias contigit/aut omnino deleretur, Si fortuna loci ad rem quę tota in animis est momentū aliquod habere posset, Hierosolimas sanctiori multo, q̄ Petri & Pauli sanguine consecratas, Illic religionis nostræ verissimū caput, Immortalitatis nostræ omnia mysteria constituisse, Illic summi sacerdotij prima successionis initia/& tradita & suscepta/non humano aliquo casu, vt in Petro factū & Paulo, quorum hic tanq̄ reus Romā perductus, ille Simonis magicis vanitatibus attractus, sed voluntate electio neq̄ diuina/quo ad Cardinales non animaduertendos ex titulo & nomine, quę lasciuientis fortunę fauor etiam immerito cuiq̄ conferre posset, Eos etiam si vrbem Romā nunq̄ viderint, nunq̄ titulo Cardinalis insigniti sint tamen veros esse apud deum religionis nostræ cardines & fundamenta, quorū doctrina, vita, mores, actiones, denicq̄ omnes, cum religione consentiunt, Nihil interesse qua quis sit fortuna, & dignitate/deum enim nō quę extra hominem sunt/verū animos ipsos intueri atq̄ expendere/de q̄ bijs quę ad sacra pertinent/nō fortunati sed optimi cuiusq̄ iudicium comprobare/sed neq̄ multū consuetā cærimoniā eligendi in vrbe aut possessionem Romanę sedis ad veram diuini vicarius successionem attinere, vbicunq̄ bonorū cœtus conuenisset diuini spiritus sensum adesse intelligi debere, Et quę dicta, acta, constituta q̄ illic essent, vt ab eodem spiritu manantia accipienda, Pręterq̄ quod temerariū etiam periculosum esse prę paucorū obstinatis animis, quos nihil aliud q̄ mala conscientia contumaces redderet, publico Christianæ reipublicę consilio nō adhęrere, Non dubitare aut Eugeniū, aut qui illum sequerent/vel de sua, vel de concilij auctoritate/sed intelligere/nō posse se & in religione eminere/& ab ea animoq̄ & vita maxime abhorrere. Si non nisi pro religione solliciti essent/nequa q̄ aduersaturos concilio, cuius nō alius finis q̄ religionis sanctitatem dignitatemq̄ conseruare, & augere/vere sanctos pontifices qui ad id locorū ecclesiæ præfuerant, Nunq̄ tantam rationem habituros fuisse de conciliis, nisi intellexissent, id quod ad omnes ex æquo pertinet/omniū iudicio & consensu moderandū, longeq̄ altius posse prospici/ea quę verissima salutariaq̄ sunt in rebus diuinis, ab vniuersali Christianorum iudicio/quā a paucis Romanis sacerdotibus aut metro-

polis eiusdem episcopis/hinc nõ minus fere q̃ quatuor euangelistis tributũ semper & tribui ab ecclesia quatuor concilijs, Niceno scz, Constantinopolitanoq̃, Ephesino, & Calcedonensi, in quibus præter alia multa diuinitus ad decus amplitudinemq̃ religionis constituta/confutatę essent & explosę hęreses nepharię ac perniciosissimę, quibus professionis nostræ vera fundamenta subuertebantur, Siquidem Niceæ Arrij, Constantinopoli Macedonij, Ephesi Nestorij, Calcedoni Euthichis impietates conuictę dãnatęq̃/reliquorũ quoq̃ conciliorũ subinde omnia decreta suum semper pondus suã maiestatem tenuisse, Non postulare qui pręsidebant Basileæ, vt de vniuersorũ salute deq̃ vel in primo vel in quocunq̃ alio ordine religionis nostræ emendandis sibi crederetur/quod temerariũ esset atq̃ improbũ/sed ad disceptationem iudiciũq̃ illorum, omnes quorũ interesset aduocare/quibus sępe iactatis vtrinq̃ & a Rege ac suis auditis/in comprobando hoc vel illo summo pontifice neutri legatorũ est assensum, Cæterum quia Iulianus ad ea quę ad rem diuinam spectabant/adiecerat in testina certamina quibus arx & præsidiũ Christiani nominis Hũgaria vastabatur/male affectũ habere Eugenium/cæterosq̃ qui rem Christianam saluam vellent/suaseratq̃ deponenda arma per concordiã/cuius æquas conditiones inuenturũ se speraret/si cũ bona vtriusq̃ partis venia tentare licuisset/vbi planũ factum est ei/nihil omissum a Rege esse quod ad pacem facere videri posset/multasq̃ legationes subinde frustra ad Reginam cõmeasse. Concessum est vt quantũ in ea re posset experiretur, Ille postq̃ Regis animũ a quietis consilijs minime abhorrentem vidit/profectus ad Reginã/cum de vtilitate pacis deq̃ incomodis belli, discriminibusq̃ disseruisset ea, quę putauit ad id quod intendebat pertinere, Sexus illam conditionisq̃ suę admonuit/& quã de facili populorũ studia cum fortuna mutarent̃/nõ esse eius quę pauloante experta foret/quid paucorũ tumultus posset/contra pene vniuersorũ consensum/in eo bello ꝑseuerare/in quo viribus multo & facultatibus esset inferior/stare ex parte altera omnem vim Polonorũ/& cum illis maiorem partem ex Hungaris/quorum opes & auctoritas, in Regno emineret, hominũ armorũq̃ & iumentorum satis esse reparando exercitui/si quid aduersi contigis

Concilio rum auctoritas

Iulianꝰ de Cæsarinis tractat pacem

ſet: partibus aũt ſuis adeſſe paucos præter militem conductitiũ, cuius fides non ex affectu ſed expretio penderet/præterq; quod inita affinitas inter Giſcram & Agrieñ merito ei ſuſpecta eſſe poſſet. Ea quoq; quę ſatis firma ſibi & apparata viderentur in vnius prælij ancipiti fortuna expoſita eſſe, vixq; ſperare poſſe reparaturam ſe rurſus ad pugnã vires, ſi ſemel acie vinceretur/victurũ quidem poſthumũ diutiſſime: ſed conſiderare oportere & innumerabilibus caſibus humana vita ſubiaceat/& quo minus roboris in ea ætate eſſet aduerſus malas valitudines, eo facilius extingui ſolere/magisq; timendum/& ſubinde ſibi/quã adultis duabus filiabus ſuis fortunã repromitteret. Cum etiam quos ſpes & gratificatio poſthumi tunc in fide retineret/orbitas regni eſſet in contrariũ auerſura, Satius multo pręcauere ne ſi pręmatura fata filium Regno ſubduxiſſent/filiæ quoq; excluderentur: ſed ſaltem altera illius veluti vice regnaret, Inter marem & fœminã quo ad parentes nihil intereſſe præter ſexũ/in Vladiſlao eſſe illa omnia/per quę reginulę vtriq; aliquando coniugandę/merito ab ea gener eſſet expetendus. Temporis vero & rerũ conditionem vtroſq; ad affinitatem nõ ſoluminuitare, verumetiã quadam veluti neceſſitate vrgere/ad extremũ meminiſſe debere viri patriſq; ſui/quibus præter diuinos honores cætera omnia cum ſumma fide tribuiſſet: Ea gens, quę periclitatura erat, niſi ad pacem animũ adieciſſet/indulgendum fortaſſe aliquando viris/vt protuenda aut augenda dignitate vnius/populorũ multorum ſalutem in diſcrimen adducãt. Muliebris certe verecundię non eſſe/oportunitati ac ſaluti tot de ſe bene meritarũ vrbium & populorũ pręferre incertas ſpes vnius infantuli/famã hominũ extimeſcendã/ſed & dei immortalis vltionem/ſi per eam ſtaret/quo minus a nefario bello/& Chriſtianis rebus maxime periculoſo abſiſteretur. ¶ Ad ea Regina/ſatis ſe ſuas hoſtisq; facultates noſſe inquit & quantũ vel vires vel fortuna poſſit in bello non ignorare. Cæterũ minus flagitioſum dolendũq; eſſe reſiſtendo exturbari, & per ignauiam & vanũ metũ Regno excedere/iuſtam eſſe cauſam ſuam/neq; ab futurum vindicem iuſticię deum/filium vero incolumem eſſe/ac deo propicio fore. Q; ſi malum fatũ contra ſpem quicq; afferret/nouã rem noua conſilia pbituram/Hungarorũ quidem me-

Reginæ rñſum

rita in se ac suos ingentia esse, Sed quo maiora erant eo magis sibi annitendum ne cogerentur in ditionem ipsis inuisam degenerare/si tamen sine cæde & sanguine id fieri posset/nihil esse quod mallet. ¶ Sub hæc verba Iulianus, collaudato Reginę animo/& ꝙ muliebriter bellum nõ expauesceret/si necessario gerendũ foret/& qd' concordiam, si modo ęqua offerretur, nõ aspernaret̃/ de pacificationis forma cœpit cum ipsa agitare. Cæterũ multis vtrinq; conditionibus in mediũ adductis prius, ac repudiatis/cũ maternũ animũ æque adulta filiarũ ætas/atq; infantis cura sollicitum haberet. Tandem adacta est Regina, vt consentiret has simul leges & stabilimenta concordię ad Vladislaũ perferri, Ante omnia ꝙ alterã reginularũ ipse, alteram Cazimirus qui tum Lituaniæ præerat, vxorem duceret: & Cazimiro quidem expensuram Reginã dotis nomine centũ & viginti milia aureorũ: Vladislao vero collaturã ducenta milia in terra Silesia iure pignoris obstricta cessurãq; iam tum illi possessione, reseruato sibi redemptionis iure/qñcunq; cõmodũ fuisset: Quod aũt ad Hungariã attineret, Vladislaus mox sese Regio titulo abdicaret/ꝓcurationem ac tutelam vsq; ad integram posthumi ætatem retineret/vbi ille adoleuisset, ꝙ & ꝓcurationem dimitteret. Q; si intra pubertatem aut quandocunq; postea sine liberis posthumũ decedere contigisset/cum Regio titulo ius atq; arbitriũ Regni ad Vladislaum reuerteretur. Cæterũ compensandis impendijs ea in expeditione factis: terra Scepusiensis ꝑpetuo iure adijceretur Polonię regno/ Hungari vero sponte ac bona fide antiquarent/quamcunq; actionem & ius quod aut in Podolia aut in Valachia habere se crederent. Accepisset Vladislaus sine dubio conditiones tam sibi q̃ Regno suo cõmodas, Et erant ex Hungaris multi qui aut externum bellum timentes, aut intestinũ execrantes/non fortiter sententiam Reginæ impugnabant. Cum tamen agi appareret de facultatibus atq; amplitudine Regni/placuit aut per nuncios aut per literas eorum quoq; procerũ, qui præsentes nõ erant voluntates exquiri, a quibus, vt fit, pro cuiusq; ingenio allatæ sunt sententiæ/non solũ varię sed omnino etiã diuersę/cum forent qui iniquiores quoq; conditiones domi ꝑferendas censerent/dũmodo foris tuti essent: & qui nullam omnino concordiã habendã dice-

Iuliani ꝟba ad Reginæ responsum.

Conditiones pacis & pacta dotalia

rent, nisi q̃ arma cõstituissent, Itaq; quo magis aut timide nimiũ, aut periculose alij censebant/eo postq̃ recitata est sententia Hunniadiani maiori assensu omniũ accepta est. Cum nihil in vtrãuis partem affectatũ contineret: Scribebat enim/videri sibi ꝓpter imminens a Turco negociũ/neq; repudiandã pacem temere, neq; tamen amplexandã cupide: Et si natura sua pax semper bello sit anteferenda/neq; omnino aliam ob causam gerantur bella q̃ vt pace frui liceat/concordię tantũmodo conditiones recte animaduertendas. Et si iniquę offerrent cõmodiores exigendas: quę si impetrarentur, nihil satius, q̃ inuicem domi in gratiã redire, Et depositis intestinis armis pugnare foris. Si vero Regina pseueraret inire id fœdus in quo sui suorũq; habita ratione, membra regni nõ solum ad tempus possidenda externis traderet verumetiã a corpore suo perpetuo alienaret/omni ope resistendũ censere. Nõ animũ non vires defuturas, ad extorquendã æquam pacem minori etiã sumptu q̃ foret impendendũ pro concordia/quę tunc offerebatur. Itaq; Iulianus rursus ad Reginã profectus pauca quædã in prioribus conditionibus cõmutata retulit, Sed cũ neq; ea Hungari ꝓbarent modo hac modo illa cautione variata, vltro citroq; multoties frustra cõmeauit. Tandem vero vt quod vltimũ erat experiretur/vtrinq; impetrauit/q; in Laurinũ Vladislaus ad Reginam ꝓficisceretur/si forte ꝓsentia & mutuũ colloquiũ ad concordiam inter eos esset efficacius, q̃ alienæ persuasiones. Postq̃ conuenere, post mutuã admirationem/cum in alterius ætate tam tenera procurationi & tutelę tam amplissimoꝝ regnorũ par indoles emineret, Alteram vero præter ætatem iam grauem/animi magnitudo in periculis/maximisq; quibusq; actionibus explicandis/venerabilem redderet/primi congressus vt par erat quærelas purgationesq; mutuas habuere/asseuerantibus vtrisq; ex diuerso contra ius fasq; ab altero violari/arma q; necessario nõ sponte sumpta, Tandem cum dies aliquot de concordia colloquendo cõsumpsissent/sic ab inuicem discessere, vt conciliatos apparuerit/ꝓpter ditissima munera, quibus se mutuo benignissime ꝓsecuti sunt: quo tamen ordine arma deponenda essent/nõ est vulgatũ/Id plane constitit Reginam paulopost Budam profectã/q; cum fecisset, emisso prius Ciliæ Comite e custodia, in qua fere ab ini-

Hunniadiani sententia

Iulianus conditiones reformat.

Conueniunt Rex & regina

tio belli seruatus fuerat/pax firmata est,& expressa,cuius dū for
ma disscutitur,Vladislai virtus ac dexteritas in agendis mire accli-
nauerat in se Reginæ animū,manauitq; murmur/datę in id mu
tuo fidei,q; Vladislaus libere in Hungaria regnaturus foret/si
modo aut precib⁹ impetraret,aut armis extorqueret/sacrā Hun
garię coronā,& posthumū,a Friderico Cęsare,qui post Alberti
mortem,fretus reginæ viduitate,infantis patrimonio in Austria
abutebat. Cæterū vbi Regina in laurinū redijt,leuiter ægrotare
cœpit/ac triduo post torminibus interijt/non sine veneni suspi-
cione,propter mortis celeritatem/sed vt deveneno addubitatum/
ita quantū exterioribus signis licuit dęphendere id maxime com-
pertum,Vladislaū scilicet ægerrimo animo mortem eius tulisse,
frequenterq; asseuerasse/sublato velut obside ac stabilimento pa
cis,Boemis rerum nouarū cupidis,non defuturas causas machi-
nandi contra fœdus,vt bellū instauraret,Nec secus accidit,pau-
lo enim post cum oppidis simul omnibus quę præsidijs eorū te-
nebantur ad Cæsarem defecere,Rursusq; non ex insidijs sed vi
aperta ceperunt regijs partibus insultare. Eodem tempore appa-
ratu & numero hominū insignis legatio venit a Turco/magis vt
fama tenuit exploratū/quis status esset rerum in Hungaria,pro-
pter intestinū bellū/de cuius euentu maxime sollicitus erat,q; q;
crederet ea quę postulabat impetrare. Quandoquidem Hunnia-
dianus cui cohibendarū populationū Turci curam cōmissam fu-
isse diximus/nō solum incurrentis impetū sæpe submouerat:sed
fœlicitate etiam & virtute sua fretus in agrum hostilem popula-
bundus ipse irrumpens/occurrentibus sibi Turcis haud sane igno
biles clades intulerat/& fortuna sapienter vtendo paulatim extor
serat/vt non tam vincere,q; vinci se posse sentirent:Itaq; cum fere
eisdem verbis,quibus ad Belgradū regij legati dimissi: tunc etiam
offerretur fœdus/eiusq; velut obses postularet aut Belgradum
aut annuū tributū/supueniente nuncio ab Hunniadiano/qui af
ferebat per eos dies cum Turcis bis fœliciter pugnatū/multosq;
in prælio captos,plures in fuga trucidatos:inter quos cecidissent
duces duo maxime insignes: pterea signa militaria plæraq; illis
ademptā:Et cum victoria ingentem quoq; pdam a militibus re-
portatam/haud sane mitius responsum est,q; inflata legatio exi-

gebat. Inquit enim Rex/relaturū se de his quę petebant ad Hunniadianum, & secūm fortunā quę aut illi aut Turcis affuerat, proximis diebus per legatos suos ad postulata responsurū. Cæterum cum post Reginæ mortem Regni omnes ꝓceres in fidem Vladislai redijssent, nihilq; hostile iam in Regno supereſſe videret/præter Casconiā cum appendicibus: & illic quoq; affinitas inter Giscram & Agrien̄ inita renouandę concordię ſpem faceret: videreturq; Cæſar ad quem factio illa defecerat/etiam vt cætera parum essent apud eum efficacia: tamen propter quietis ingenio suo insitum studiū, omnino pacem bello p̄laturus. ¶ Iulianus ratus comodū tempus suadendę contra Turcos expeditionis/& publice apud Regem/& priuatim apud primores Regni/cœpit eam rem agere. Vladislaū admonebat spei quā sibi ꝓpoſuissent omnes Christiani principes/vbi eum accitum esse vt in Hungaria etiam regnaret intellexerant, fœlix fauſtūq; id Christiano nomini visum fore & pro fœlicitate ipsius vota solennia ab omnibus nuncupata, q; pacatū regnum prope totū iam posſideret/nō minus p̄cationibus aliorū Christianorū q; suis armis effectum/dandam esse operam, vt tam ingenti de se expectationi responderet: Expeti id etiam a religione quā profitebat/sed nec minus a necessitate status sui, & tuitione illorū quos in fidem susceperat/non posse a se negligi eā expeditiōem/aut salua fide p̄bita Hungaris/aut incolumi nō solum Hungaria/sed etiam Polonia: cuius salus ab Hungariæ salute dependeret/vindicandā indignitatem postulati a se tributi/in tanta status sui fœlicitate, indicandūq; prope negligenter ad id locorū rem gestam/quidue interesset inter expeditionem quę tantūmodo Regijs auspicijs, & illam quę nō auspicijs solum/sed ductu etiam regio ageretur/de victoria dubitare nō sinere res fœliciter ab Hunniadiano gestas, cū parua manu, respectu copiarū quas ipse foret educturus. ¶ Apud Hungaros vero proceres asserebat, diuinitus contigisse vt Vladislao regnum cōmitterent: Eam mentem coniungendi inter se vires duorum tam potentissimorū regnorū, deum eis indidisse, vt imperiū fines q; suos non solū tuerentur/verumetiam ad Hellespontū & Ægeum vsq; mare ꝓpagarent/nō prætermitterent oportunitatem/cui etiam fatum & fortuna fauisset/illata per Reginę obitū,

Iulianus suadet expeditionem in Turcas Regi

Nūc proceribus suadet

veluti neceſſitate imponendi finem ſeditionibus inteſtinis/ad fœlicitatem publicã expediendã/non in prẽſens modo, ſed etiam in perpetuũ nihil eis deeſſe poſſe/præter rectam mentem/nõ deeſſent ipſi occaſioni ſuę/quando reliqua oĩa ad victoriã, Ratio, fortuna, fatum, abunde accõmodaſſent: accedebant ad hæc preces miſerabiles & lacrimę Deſpoti/qui nõ ſolum Regem orando adibat, ſed quoſcp etiam ſortis mediocris/ſupplex prenſabat/rogabatcp flendo vt non omitteretur tempus/& facultas vlciſcendi calamitates Chriſtianis inflictas/& plæracp omni cruciatus genere fœda ſupplicia/de alijs multis per crudelitatem a Turco ſumpta/indignando filiorũ ſuorũ erutos oculos/nefariecp abſciſſa pudibunda: ſupra quã humanę aures pati poſſent/miſerabiliter deflebat. Ad extremũ Regi ſimul & purpuratis alijs memorando, cpfœlix potenscp pauloante imperio, liberis, & cæteris benignę fortunę blandimentis viſus eſſet/qui tunc aliena miſericordia aleretur/obteſtabatur Regem ſimul & purpuratos alios/ne ſe, ne filios, ne Chriſtianũ nomen inultum ſinerent/ad Hungarię fines tempeſtatem iam peruenisſe/potius alienę calamitatis vindices ſe præbere vellent, cp expectare dum ſua quocp ſimul cũ ipſis eodem naufragio obruerentur. Non tamen aut huius iuſtę preces, aut Iuliani prudentes aſſeuerationes vltra valuere, cp vt qui aberant proceres de ea re Budam accirentur/ibi maiori ambitu, maioricp aſſeueratione omnia hæc repetita, atcp etiam aucta, cum ad ſuperiora hortamenta Iulianus adijceret/multorũ quocp aliorum Chriſtianorũ principũ auxilia, in tempore affutura. Conſtitutum igitur omniũ miro conſenſu vt veris ſtatim initio, Rex cp maxime fieri poſſet numeroſum inſtructũcp exercitum educeret, moueretcp in Bulgariam: interim vero cum Cæſare aut de pace, aut de fœdere tranſigi placuit. Et quod ad publicam Chriſtianorũ omniũ cauſam vel aduocaretur ipſe vel auxilia ab eo expeterent/Legationes præterea decretę/quę non ſolũ Polonos ſociã coniunctamcp iam gentem/ſed Prutenos quocp & Valachos adirent/ad eamcp expeditionem implorarent. Cæſar inducias dedit in biennĩ/quod vero ad expeditionem Chriſtianis rebus adeo neceſſariã/nec venire ipſe nec ſubſidium mittere poſſet/Boemię tumultuãtem ſtatũ in excuſationem adduxit. Magiſter quocp Pruſ

Preces de ſpoti

Ad regẽ & purpuratos

In cõuentu procerum Regni exhortatio

Legati.

ſiæ allegata vaſtitate, qua proximis temporibus continua bella eam prouinciam afflixiſſent, nihil quale petebatur ab ſe ſperandũ renunciauit: A Polonis & Valachis miſſę ſunt cum ſemeſtri ſtipendio equitũ peditumq; auxiliares copię/quas ingens armatorũ multitudo ſubſecuta/quibus domos coniuges liberos patriã cæteraq; humanæ vitæ aut præſidia aut ornamenta/propter eiuſmodi militiam relinquere/nõ conſiliũ, aut merces publica, ſed priuata in deum pietas & ſtudiũ Chriſtiani nominis, ſimul tuendi ſimul propagandi perſuaſerat. Quod genus militũ cruce ſignatum ex alijs quoq; nationibus ad famam religioſę expeditionis/ingenti numero confluxit. Igitur præmiſſis ſupplicibus p̃cationibus, rebusq; diuinis/dies aliquot per omnia fana ſolenni ritu & cærimonia peractis. Circiter Kalendas Maias Rex Buda mouit/tranſmiſſoq; per Danubiũ exercitu/paruis itineribus ingrediebat̃/ſuos qui nondũ conueniſſent expectabundus. Superato deinde Tibiſco rurſus ad Danubium ſe conuertit/copiasq; ad ſalſum lapidem traiecit/in Bulgariã mox recta progreſſus eſt, Sophiam oppugnatũ/quo in loco Deſpotus cum ſuis regio exercitui ſe coniunxit/vrbs ea naturali ſitu haud ſane egregie munita eſt, Sed regis ſubitus aduentus etiã improuiſam deprehenderat/itaq; breui tempore, nec difficili conatu capta. Cæterũ quia plus operę ſeruanda ea inſumendũ quã capienda inſumptũ apparebat/direptã prius a militibus Rex ſuccendi iuſſit/pari ſubinde fœlicitate cum plæraq; ignobiliora oppida expugnaſſet, diripuiſſetq;, non procul a Morana fluuio caſtra poſuit/in loco qui vt non recte collis ita nec planicies queat appellari: ſed medius inter vtrunq; quantũ a colle ſubmittitur tantum a planicie turgeſcit. Illic miſſi equites quingenti ſimul prædatũ trans flumen ſimul ſpeculatũ/qua tutius & minori cum vexatione progredi exercitus poſſet/Illi exoriente ſole profecti ſub meridiem in ſpeculatoriã Turcorũ manum inuecti quatuor cum cepiſſent/cognoſcunt duo milia hoſtiũ/per proximã ſiluam aduentare: itaq; impares ſe pugnę intelligentes qua propius ad flumen iter arbitrabant̃, in fugam ſe vertunt: nec mora Turci viſi a tergo trepidationem ſimul & fugiendi ſtudiũ auxere. Erat inter refugientes & fluuium tellus editior ex cuius vertice cum pateat longe lateq; proſpectus/in Ciſmoranã regio-

Cruceſignati.

Precationes & ſupplicatões decretæ

Speculatores in fugã verſi

nem allabentis tamen fluminis alueus nõ apparet/visu supra vallem, ceu per extensam planiciem, longissime in oppositos tumulos ꝓcurrente: Ita cꝫ cum refugientes ad flumen Regij, per collem transcendissent & propter altitudinem præruptę ripę in citeriorem partem ad suos euadere posse desperarent: pars quidem in aquã stratis equorũ tenus se immiserat, Reliqui vero in extrema margine fluminis substiterant animo quo sunt illi/qui sine alicuius aut defensionis aut effugij spe/mox ab hoste immanissimo trucidari expectant/nec vanus forsan eorum metus fuisset: sed Rex venatũ magno cum numero armatorũ/casu eis flumen profectus Turcorũ oculis tunc maxime in summitatem aduersi collis peruenientiũ, cum occurreret, insidiarũ metum illis incussit/cũ & longius distare/& maior appareret multitudo, cꝫ pro modo eorum quibus a tergo institissent/quę res fecit vt cursum paulisper cohiberent. At Rex vbi hostes adesse perpendit/a venatione in pugnę studiũ conuersus/ingenti alacritate suos ad flumen dirigit, Nec procul aberat tum qui illic medij inter hostem ripãcꝫ insuperabilem creditam/derelicti a se ac desperati/iam tum mortis maximã partem in corpus admiserant/conspectu suorũ velut ad cœlitus demissam opem recreati/animos simul & clamorem extulere versicꝫ per accliuũ retro cõmissę fugę pudore stimulante ad montem magno conatu ferebantur. Interim vero rex quocꝫ cum suis ad ripam peruenerat & sine delectu placidioris alicuius descensus per abrupta & ꝑcipitia quæcunqꝫ/in flumen proiliebatur, tam cæca omniũ festinatione, vt multi vorticibus impliciti ab aquæ violentia secundo amne agerentur, Multi etiã interluctandũ ab equis excussi/armorũ pondere pessundante subito in aliorum conspectu submergerent: sed Turci redeuntes contra se Christianos minime expectauere, Nec pugna fuit sed vi cissim fuga & trepidatio progressus erat deinde Rex, trans flumen duorũ dierum iter/præmissis speculatoribus/per quos numerũ hostium consilia cꝫ & actiones exploraret. Ex ijs igitur duo trepide renunciauere, Turcos non longe cum valida manu in insidijs occasionem suam expectare: Qua re audita, Vladislaus statim habito ex omni multitudine delectu cum decem milibus armatorum Hunniadianũ misit, vt per silentiũ noctis nil tale opi-

nantes hostes adoriretur: Ille a meridie ad primã vigiliam speculatores subsecutus, vbi Turcos haud procul esse comperit, cũ luna pernox esset ad ea loca per quę maxime fuga patere illis poterat, agmen tacite circumduxit, & clamore sublato torpentes sopitosq; vtpote quos nulla cogitatio affuturi certaminis teneret, adoritur, primoq; statim impetu tantũ terrorem vulgo incussit, q; fugam magis q; arma pro se quisq; spectare cœpit. Sed vbi ad effugium præclusas vias omnes percepere, velut in vltimo discrimine perturbationem alienatis sensibus, equorũ frena ægre atq; arma expediebant. Cum ex parte altera Hunniadianus suos adhortaretur, vt inermem adhuc hostem somnoq; & inopinato pauore fluctuantem inuaderent, ac cederent. ¶ Frequentes iampridem victoriæ nomen viri apud Turcos nõ solum celebre, verumetiã formidabile reddiderant. Itaq; a principio quidem cũ haud quaq; strenue a trepidantibus hostem q; ignorantibus resisteretur, tumultus & cæca conflictatio verius q; pugna fuit: deinde vbi Hunniadianum adesse percepere, suosq; vbiq; ab obuijs prosterni, integrosq; cum saucijs semianimes cum expirantibus, varia fœdaq; pereuntiũ imagine volutari, vt quemq; nox & timor præcipitem agebat, per loca inuia vepribus q; ac virgultis implicita euadere tentantes, facile instans victor consequebat: Maiorq; longe cędes quã pro numero eorum qui vicerunt cõmissa est: Siquidem ad triginta milia Turcorũ ea nocte cęsa dicunt & supra quatuor milia capta, cum nouem signis militaribus, adeo improuisus hostium impetus iamdudũ vinci assuetis omnem sensum abstulerat: nec aut multitudine suorũ, aut fugantiũ cędentiũq; se paucitatem sentire patiebatur: sed & castra multa præda referta, in manus victoris venere, quibus direptis incensisq;, Hunniadianus haud sane magna suorũ facta iactura, cum nõ minori laude eorũ a quibus expectabatur, q; suo gaudio ad Regem rediit: fuit forte inter captiuos Mamacus sacerdos doctrina & religione apud suos clarus, a quo super ijs quę in religiosa Musamanorũ historia vulgo feruntur, aut improba aut obscena, cum multa Sanoceus, vt erat morum rituũq; peregrinorũ vestigator curiosus, exquireret: Ille nec sortis suę nec professionis oblitus, non licere inquit, de secta sua vinctum disputare. Cæterũ Sanoceo instante vt vel fa-

Pugna

Victoria Christianorum

teretur, vel purgaret religioni ſuę obiectas ſordes, propriũq; id eſſe munus ſacerdotis aſſeuerante. Ille præfatus, Turcos quoq; homines eſſe, ab eiſdemq; principijs, quę mortales alij ſua eſſe profiterentur/corpus ſimul atq; animã ducere ſubintulit: & quoniã in hijs quę percipiuntur tractanturq; ſenſibus/cum reliquo humano genere conſentirent/maxime veriſimile eſſe/vt in illis quoq; quę aut opinio aut intellectus ſuggerit, ſine probabilibus rationibus minime ſe habeant. ¶Poſt eam victoriã, plærag; Bulgarorum oppida ſimul odio Muſomanicę impietatis, ſimul affectu Chriſtianę profeſſionis pellecta, tum etiam linguę cõmercio: & quę eadem cum Polonis primordia generis haberent/electis Turcorũ præſidijs, ad Regem defecere: Nonnulla etiam in ipſa trepidatõe expugnata/partim per regios milites, partim per Volones cruce ſignatos/qui ductu Iuliani multa egregia facinora quotidie edebant/& iam cum victoria peruentũ erat ſub ipſum Tracię aditũ. Cæterũ licet multũ bello quęſitum videretur/nõ minus amiſſum credebant in vexatione per quã copię illuc peruenerant. Cũ enim ppe a fonte Tyabri amnis/quia miſis olim triballos diſtermina-
Bulgaria bat, Bulgaria per dorſum hemi montis in vulturnũ aquilonemq; porrigatur/a meridie in Traciam declinat/a ſeptentrione vero in Danubiũ deuexa/inferioris partem Miſiæ occupat: Itaq; media huius Regionis inuiæ rupes, acpræruptа ſaxa tenent: decliuiora autem & ſi qua in planiciem protenſa ſunt profundis fere ſiluis vaſtisq; ſolitudinibus occupanť: Ideo ager haud ſane egregie frugum fertilis: ſed neq; alendo pecori ſatis fœcundus/ac proinde ad cætera mala quibus itinerũ difficultas in ipſo iam hyemis initio exercitũ mulctauerat/magna hominũ iumentorũq; vi rigore intolerabili, aut laſſitudine abſumpta/cõmeatus etiam inopia maxime vrgebat. Et licet pecunia ſuppeteret abunde, non erat vnde
Fames frumenta coemerenť/ex eoq; ad famem deſperatio quoq; accedebat: Nec quicq; aliud victum iam malis ſuis exercitũ, ne diſſolueretur retinebat, q; crebrę Hunniadiani adhortationes, cuius aſſeueratio, quo peritior earum regionũ rerumq; habebať/eo velutiſolidiori ſpe ab omnibus accipiebatur. Ille quicquid malorũ exhauſtum erat frigus, famem, laſſitudinem, deſperationem, repetere, rurſusq; perpetienda dicere ſi regrediendũ foret: tanto homi

num iumentorũq; vexatione maiori quantũ regionis naturalem vastitatem bellũ etiam exhausserat/longe plus solitudinis difficultatumq; a tergo relictũ, q; emetiendũ supereſſet. Si progredi perſeuerarent multo etiam per altiora montiũ iuga superata q; per quę in Traciam transcendendũ. Stare eos in limine horrei fœlicioris iam agri biduoq; peruenturos/nõ ad amœniora solum loca, sed rerum etiam omniũ feraciora/in quibus præterq; q; reficiendo exercitui abunde omnia super futura, Tantũ etiam prædę passim expositũ/quantũ referre fastidiret/vnicũ atq; eundem vltimũ laborem instare: Subinde nõ bellum fore sed populationẽ. Meminissent qua alacritate per inacceſſas cotes & saltus inuios, etiam inuita natura pauloante properaſſent, Qua virtute nihil actum foret si victoriam nõ prosequerentʳ/cęsos quidem ab se ad satietatem hostes, sed facile instauraturos exercitũ/veriusq; irritatos, q; victos dici posse/rursus occupaturos ea quę ipsi deseruiſſent oppida/& a patria, penatibusq; & laribus domesticis, postea propulsandũ iterum bellum, qd' in agrum hostilem vincendo cõuerterant/incertũ esse an eadem fœlicitate arma semper assumerent/dum deus & fortuna cœptis fauerent, non temere omittendã debellandi in Europa oportunitatem: præter id quod fœlicitatis suę occasioni defuisse flagitiosum videretur: deum etiam subinde iratum fore/hæc & plura eiusmodi sæpe vulgo & in concionibus iactata ab Hũniadiano: interdũ etiam Despoto, cuius vnica spes erat rerum suarũ iterum potiundi, si bellum nõ intermitteret. Succumbentes aduersis nõ solum militũ animos sed ducũ etiam sæpe firmauerant. Cunq; illi audirentur, videbaʳ vnusquisq; extrema quæq; toleratur⁹: sed p̃mente subinde fame cæterisq; temporis ac locorũ difficultatibus/rursus in pristinã desperationem recidebant, vicissentq; humanæ necessitates, vt cõtingit sæpe, verecundiam, nisi aduentus hostiũ renunciatus ne temere dilaberentur cohibuisset/magis ne segregatis ac dispersis per loca incognita trucidari contingeret, q; spe in tantis malis insultantibus resistendi: sed iuuabat etiam vtcunq; cum suis vitæ virtutisq; supremũ opus obire: Itaq; vbi mox affuturũ hostem cognouere/letari pro se qsq; & gratias immortali deo agere/propter oblatã occasionem pugnando intereundi pauloante nõ mortem sed genus ipsum mor-

tis grauissimum fuisse/cum veluti debilibus bestijs fame in deserto extabescendū foret. Tanto q̄ ardore animorū arma vbiq̄ in castris expediebant, vt facile intellectu foret, eos sine ordine, sine imperio, si appropinquasset hostis erupturos. Interea Hunniadianus qui cum paucis ad montem subierat, refert, illos summa iuga insedisse, vt qui non acie dimicaturi venissent, Sed regem tantummodo transitu prohibituri/posuisse enim illic castra lapidesq̄ & ligna comportando/tumultuario opere aditum ad se vndiq̄ cōmunire: nec fefellerat cum coniectura: nanq̄ vbi Amurates suorū cladem acceperat/veritus id quod futurū fuit vt bellum in Traciā & Macedoniā transferret, nisi propere missent qui arcerent, Accitis ad se copijs, quas in Asia habebat, cum reliquijs pauloante ,pfligati exercitus sui, eas coniunxerat, destinauerat q̄, vt per nullam occasionem fortunę se cōmittendo/obsessis montiū angustijs/nihil aliud q̄ transitu arcendo Vladislaū sub montibus retinerent, Satis superq̄ hyemem famemq̄ & cætera mala quibus hostes vexari constabat, contra illos pugnatura: Sed quem consilij sui exequendi principem fecerat dux frigię Carambus vir manu & ingenio promptus/cum ex loco edito animaduerteret tumultuantes regios in exercitu/& plęrosq̄ diuersis in locis non legitimo imperio sed perturbate ac temere ad pugnā erumpentes, alacriusq̄ q̄ par erat, propter loci iniquitatem per accliuum niti, simul se veluti cōtemni impatiens, Simul quia & loco & numero militū superior victoriam in manibus habere ratus, quasi rei bene gestę decus/puaricationis culpā diluturū mox esset/etiam contra id quod immandatis acceperat, pugnare instituit, Itaq̄ explicatis aciebus signa in hostem deferri iussit. Id vbi Rex animaduertit ad suos quos magis honestę mortis q̄ victorię spes temere ad montem agebat conuersus. Aduocatisq̄ Hunniadiano ac Despoto & cæteris primoribus/deus inquit deus adest fauetq̄, ille hostibus cum insidentes montis fauces, per ocium saciare possent oculos interitu nostrorū, fame malisq̄ alijs passim pereuntium/mentem illic manendi abstulit/& nunc præcipites in eos agit, qui sic armati prosiliere, vt certamini superesse nolint. Rapiamus occasionem animisq̄ & alacritate, q̄ nostri vt honeste occumbant extulere: vtamur ad victoriam/ad quam nihil efficacius esse so-

Vladislaus ad primores suos

let, q̄ si sine metu mortis pugnatur/quo maiori desperatione in hostem feretur quisq̄, eo violentius cedet, ac prosternet obuios, & dum mori nō recusat, victor euadet/nec mora producturus ipse cum Despoto & Iuliano reliquos in aciem Hunniadianum misit qui temere sparsos colligeret & quantū res subita properantiumq̄ ad vltimū discrimen, non ardor, sed propemodū rabies sineret prouideret. Ne cæca eorū temeritas/plus hosti ad victoriā conferret, q̄ ipsius aut virtus aut fœlicitas. Ille propere incompositę multitudinis primos assecutus, vt quemq̄ pleniori gradu ad montem festinare intuebat̄/ita admonendo ne cæco impetu, veluti paratum iugulū hostibus offerret. Cuiq̄ enim nō in sua morte sed in hostiū cędę laborū periculorūq̄ omniū terminū positū/rogabat vt se in acie locari pateretur. Et si tanq̄ victurus nollet/saltem in vltionem suę quisq̄ mortis acriter pugnaret, nō temere quod pecudū esset/sed vt viros fortes decet, ex militari disciplina, pertinere ad futurā famā/ne incruentam de se victoriā hosti permitterent. Et cum dicto, ordini, qualem casus & tumultus p̄stare poterat/simul quemq̄ applicabat/simul benigne retro agebat, in proximā tumulis planiciem: Ex qua placidius accliui colles haud difficillimū ad se aditum p̄bituri videbant̄: cum interim rex quoq̄ cum cæteris copijs accurrisset/& Turci nihilo segnius ex superiore loco decurrentes, eo iam peruenissent, vt missilibus ex interuallo prælium cōmitterent. Quorū eo minus quicq̄ vani teli intercidebat/quo densius regiorū agmen ardentioriq̄ studio ad excipiendū hostis impetū sursum nitebatur. Multi priusq̄ cominus congrederent̄ vulnerati: sed vbi ad manū ventum/& gladiores agi cepta est: ante alios Poloni desperatione atq̄ ira obcęcatis animis inuadunt hostem, ac prosternunt, tam obstinato impetu, q̄ locis aliquot minime substineri potuerunt, cœpitq̄ aduersa acies conturbatis ordinibus nutare: sed accurrens ad omnia discrimina Carambus/& plærosq̄ ex suis gladio & vulneribus/alios voce ac maledictis increpitans, q̄ a lassitudine inedia, frigoribus q̄ enectis, per inanem trepidationem se vinci paterent̄/certamen reintegrauit ordines q̄ restituit/identidemq̄ vbi acrius pugnari animaduertebat, circumclamitans, cæcum sęq̄ desperatione hostem sponte in vulnera agi/tela tantūmodo intendenda/ipsum se

Pugna

sua sponte iugulaturũ/per omnes militis ducisq; optimi conatus tam periculosę sibi pugnę euentũ distrahebat: cum interea multi vtrinq; aut caderent subito, aut tam grauiter vulnerarent, vt dela psis in terram, vires minime ad consurgendũ suppeterent concul cantibusq; equorũ pedibus/quanto serius tanto miserabilius in= terirent: sed maxime insigni atq; horribili aspectu patebant vul= nera equorũ per Polonos cruce signatos inflicta: Erant fere pe= destre agmen lanceasq; gestabant, id tantummodo a venatorijs distantes, q; nõ punctim solum, sed cęsim etiam ferro prę lato & oblongo infestę vtroq; modo feriebant/Itaq; illi inter equites ex= cursantes, per loca modicis virgultis implicita, non tantum latera equorũ mucronibus aperiebant/sed crura plærunq; tota a cor= poribus detruncantes, ceruicesq; altissimis vulneribus incidentes: magna ex parte ad pedestre prælium Turcos redegerant, qui eo genere pugnandi tanto facilius superabant, cedebantq; sensim re tro, quanto equestribus assueti insultibus/peditũ laborem minus ferre consueuere. Cæterũ vbi equus a quo Carambus vehebatur per ventrem lancea transuerberatus, dolore sęuiens inter hostes equitem profudit in caput, vulgatumq; est ducem aut cęsum aut certe captum esse, multitudo ad montem conuersa quod reliquũ præsidij erat, fugæ se cõmisit: Insequentibus Christianis & fu= gientium terga passim cedentibus, tanto ardore animorum, vt ad summa vsq; iuga, per omnia aspera atq; inuia euasuri viderent: sed cum plus negotij ab locorũ iniquitate, q; ab hostibus futurũ appareret/& iam dies in noctem inclinaret/quo tempore etiã in plano locisq; equis errabunda obluctantiũ vestigia periditantur: Rex prohibens vlterius in locis pene insuperabilibus vim afferri, signũ receptui suis dedit. Ex aduersa aũt acie qui cedem effugerãt pauore ac festinatione amentes per saxa, prę cipitia, rupesq; ab= ruptas proiectis armis, & manibus cotes innataq; illis virgulta p̃hensantes ægre nitebant, euadebantq; ad suos, qui munitões castraq; verticibus imposita seruabant. Inter pugnandũ Caram= bus alijq; viri multi genere ac factis insignes capti/plures tamen cęsi in fuga/itaq; amisso duce & roboris pene quantum fuerat in exercitu, cum appareret Turcos minime toleraturos impetũ/ si ad eos infestum agmen ire pergeret: postero die Rex sub aditũ

Caram= bus capt⁹

quem insederant, castra posuit/extulerat suorũ animos pugna pro spera/nec minus stimulabat cupiditas transcendendi in loca cõmo da releuandis malis, quibus misere affligebant: exindeq; aut victorię aut necessitati nihil imperuiũ arbitrati/contra ardua quęq; per accliuũ obluctabant, Nec segnius ab hoste desuper missili bus pene obruebantur: videns itaq; Rex naturæ difficultatem ob iectam suis, & quod suo ingenti, hostium vero nullo discrimine, ad montis vertices peruenire conabant, Temere effusum agmen in castra reducturus properabat, Moxq; præterq; q; satis in ea expeditione factum credebat, animatis suis vincere & vinci desuetis/hyemis locorũq; asperitati cedere instituerat. Cæterũ Hunnia dianus obstinatus cuncta prius experiri, q; desistere a prosequen da victoria, cum animaduertisset obliqua montis nuda vepribus & agendo itineri clementer accliuia illa ceuadere in summũ iugum posse arbitratus, suos circumegit, prominebat in abruptũ vertex editissimus/& Turcis ascendentiũ montem sub se aspectũ adime bat: Eoq; nõ facile solum, sed etiam tute miles ingrediebat: quod vbi Rex percepit, mutata sententia subsequi Hunniadianũ cœpit cum reliquis copijs, peruenerat iam prima militũ manus, in iugũ, eque editum atq; id quod insederant Turci/sed in immensum hi ans saxum progredi vlterius non sinebat: quocũ Hunniadianus quoq; ascendisset, videretq; hiatum, propter magnitudinem neq; tumultuaria materia impleri posse neq; ponte coniungi: cum haud plus stadijs duobus ab hoste distaret/submisit impigrã ex peditamq; militũ manũ, occupaturã recto itinere aditũ in mon tem, si Turcos paululũ submoueri contingeret, confestimq; ob uersis firmatisq; in illos machinis, haud mediocris magnitudinis lapides contorquebat/quorũ præter consternationem, q; insue tus horrendusq; auribus fragor animis incutiebat/vis improuisa minimeq; tolerabilis/propter lapidum magnitudinem multos in principio obtriuit, parumq; abfuit, quin nouæ fœdæq; stragis subito terrore & clade perculsi, omnes locum desererent, Quippe qd vnius lapidis impetu, q; pluresse pe diuersa specie diuerso gene re mortis absumi intuerentur: Nec mali illius euitandi alia præter q; fugæ ratio succurrebat, Sed Alibeus post captum Carambũ, militari consensu dux a suis creatus, admonens eam pestem vitatu

facilem si fragore audito post eminentes cotes illico procumberent/nō modo abiecta iam fuga eos retinuit/verumetiā ad resistendum animauit. Cum itaq; semel atq; iterum efflata in se tormentis saxa, fœliciter elusissent/intrepide inde arcebant deturbabantq; regios, enitentes aditū occupare. Quod vbi Vladislaus animaduertisset, veluti securis hostibus, ac insistentiū suorū eminus/nō hominibus, sed locis expugnandis/conatus omnes irritos fore iam credens, desperataq; cominus congrediendi facultate/cum rigor hyemis/& in quā transcendendo montiū spes maxime pellexerat/cōmeatuū inopia pmeret/vltra quam substineri iam posset/retroagendi copias rursus consilia cœpit agitare/at

Rex retrocedere cupit

Despotus cui omnia æquiora toleratuq; minus dura apparebāt, q̄ belli eius intermissio/per quod fortunā dignitatemq; pristinā recuperaturū se credebat, Ignominiosum fore assueuerabat si capto duce, debilitatoq; hostiū exercitu/deuictis iam & qui non armis, sed vt pauidę ferę cotibus, ac spelūcis se tegerent, terga verterent Eadem illos, cum rerū omniū penuria, tum acris intemperie qua & regij laborare: moxq; humanis necessitatibus cessuros/si paululum perseueraret/non cōmittendū, vt fluentia luxu Asiana corpora, tolerandis difficultatibus superasse viderentur, Germanoq; Hungaroq; iam tum ab infantia, cœli terræq; rigoribus duratos artus, daturū se pecuniæ quantū foret opus frumentis coemendis, quorū copia circū omnia loca abundarent. Iulianus quoq; haud ferme ijs dissimilia iactando, ab instituto Regem auertere conabatur: sed fame ac frigore extabescentibus hominibus iumentisq;/cum paterent vulgo grauiora vticq; quā quę ancipitis spei consolatione leniri possent, peruicit in desperatis animis necessitas, vt fit, honesti rationem. Et conuerso agmine in planiciem descendere: moxq; collectis impedimentis, prę̄missisq;, retro qua venerant subsequebant. Turci vero vbi vinci se posse hostem desperasse percepere, lęti secum & inflati noua spe, iuga montiū deseruere, subsequendoq; abeuntes crebris a tergo impressionibus vexabant. Et licet non magnas frequentes tamen clades inferebāt: sed & plærūq; accipiebant. Conuersis enim in eos expeditissimis quibusq; manūq; conferentibus/multi ex illis cedebant. Et si regiorum quoq; impetus plærunq; frustrabat/refugientibus sta-

Iulianus

tim Turcis/qui mox conglobati rursusq; infesti aderant, Quandoquidem multa prēda impedimentisq; grauis exercitus minime properare ꝓterat. Silua est densa non tam frequenti & procera arbore quam ramosa & ad radicem fruticante. Præterea implicita vndiq; sinuosis quibusdam & stagnanti cœno voraginosis am fractibus/quales obsoleti fluuiorum meatus/vbi aut humana arte aut vi naturæ cursum aqua immutauit, Eamq; ob rem fere tota imperuia/& sic vbi transitum prębet angusta admodū via: & frequentibus commissa ponticulis/ad eam ventum cum esset præmissa cum sarcinis leui armatura in postremo agmine qui veluti murus antecedentium terga protegerent hastatos equites collocarunt, progrediebanturq; ad iter: at Turci quotidiana insultandi consuetudine superuenientes/cum magna pars equitatus in siluam progressa foret impetum faciunt in vltimos, quorum clamor præcedentes subito ad se conuertit: & vt quenq; succurrendi suis studium & festinatio inconsulta rapiebat/ita extra viam egit in loca cœnosa & palustria: Ex quibus diu luctati in pedes q; recepti/ægerrime se atq; equos expedirent/propterea q; vliginosa terra hominum iumentorumq; vestigia altissime in se recipiens/difficilius remittebat/datum est Turcis spacium capiendi ex postremis equites circiter octoaginta: Sed cœno tandem regij at q; vligine expliciti/refugientes assecuti suos liberauere: Nec minus sexaginta supra centum ex hostibus captos iugulauere illico/reliquis fusis fugatisq;/multoq; difficilior eis cum natura loci luctatio fuerat/q; fuit postea pugna in patentibus campis cum hoste commissa. Cæterum cum & fames quotidie grauius vrgeret, & tam frequens Turcorum insultus/ad cætera mala per lassitudinem tandem pene ad internitionem exercitum mulctaturus appareret/placuit comportari simul succendiq; quicquid erat inter sarcinas quod exercitui magis tunc oneri esset, q; vsui postea futurum, tum iumenta debilia aut superuacua interfici & arma quę aut ex defunctis militibus aut ex præda supererant terræ infodi: quibus diligenter peractis/exercitus subinde velut expurgatione superuacuorū nouum quendam vigorem accepisset/maioribus itineribus q; vt ocioſe insultando insequi Turcus posset: Ad Belgradū se recepit/ibiq; per quietem & recreationem diebus aliquot

Silua & via mala

consumptis Rex vnde mouerat Budam contendit/vbi postq̃ cognitum est ciuitati appropinquare/procedentibus in sacro ornatu & solenni cærimonia sacerdotibus/ingenti numero populus omnis generis promiscue effusus/cum gratulatione reducem salutauit/excepitq̃ ingrediebatur ipse pedes ex voto templum priusquam regiam aditurus:Præibant vero captiui insignes cũ Carambo/tum militaria signa hostibus adempta/cum parte prædæ quę supererat prę ferebantur:Subsequentibus militibus ante omnes Polonis crucesignatis,laudesq̃ ac nomen Regis militari alacritate in cœlum ferentibus/ipsum vnum esse qui regias artes virtutesq̃ non nosset solum/verũetiam impleret.Cæteros per ignauiam & socordiam ætatem agere,in domestico luxu prodita ac deserta re Christiana/quę tum primum caput attollere incipiens, breui ad pristinum decus amplitudinemq̃ esset peruentura: Sed & iuxta regium decus Hunniadiani nomen celebre apud multitudinem audiebatur/cuius maxime ingenio ac virtute in rebus bellicis victoriam adeptam credebant:Cæterum multo insignius futurum fuit spectaculum si necessitas expediendi exercitũ magnã pompę partem non ademisset/spolijs multis vltro crematis in itinere/alijs sub terram relictis:Postquam vero laudes gratesq̃ ob rem bene gestam deo actę/signa tolis subfixa:& repetitis egregie factis dictisq̃ cuiusq̃ ex ducibus/pro meritis singuli pręmio affecti:Mox vt eorum virtus ad posteros quoq̃ testatior redderetur/insignia cuiusq̃ cum titulis in conspectiore parte templi diligentiq̃ pictura effigiata.

P. CALLIMACHI GEMINIANENSIS DE VLADISLAO REGE SEV CLADE VARNENSI. LIB. II.

Ictoria de Turcis virtute Vladislai Regis parta omniũ fere Christianorũ principũ legatos ad se exciuit: sed imprimis frequentes conuenere ab vniuersa Italia/quã ea tantũmodo fiducia tenebat/minime se vexatum iri a Turcis/si eos Poloni & Hungari, aut subigerent sibi, aut certe non absistendo a bello iugiter oppugnarent/vno omnes ore ac consensu affuisse deũ, affuturũq; asseuerabant pio & iusto bello. Et quę ad id locorũ gesta erant efferentes, ad reliqua exequenda exortabantur: Sed ante alios pontifex maximus Eugenius, Venetiq;, & Ianuenses, cũ Philippo Burgundionũ duce/ij ad laudes parte victoriæ adhortationesq; nouæ expeditionis instaurandę: adijciebant etiam pollicitationes subsidiorũ/seq; ingentem classem in Hellespontũ missuros spondebant: per quam Turci ex Asia transmittere seq; cũ Europeis coniungere prohiberent, Qua ratione facillimũ fore in Europa debellare in qua pauci admodũ superessent hostes/& ij trepidi ac perculsi/& non nisi vinci assueti/modo paululũ Rex anniti vellet/exterminari omnino tota Europa impiam execrandamq; Musomanorũ superstitionem posse/re Christiana in perpetuũ aucta & stabilita: Ioannem etiã paleologũ Græcorũ Imperatorem, cuius fortunã maiestatemq; Turci non modo labefecerant, sed pene euerterant, successus Vladislai extulerant, in spem rei dignitatisq; suæ in integrũ restituendę. Missiq; sunt etiam ab ipso Oratores/qui prefati ea, quę facere visa sunt ad tanti euentus gratulationem, diuina humanis cõmiscendo, religiosa asseueratione nunciauerunt/visum esse a plærisq; Constantinopoli ante portam quę ad Macedoniam emittit, equestrem iuuenem candida veste ornatũ, per speciem lætitiæ hac illac excursare. Eadem

hora vt postea compertũ fuerat, qua res a Christianis contra Carambum prospere gerebatur, mox q̃ euanuisse/Id visum omniũ animos primo sollicitos habuisse: subinde cognita regis victoria, illius nunciũ vulgo existimatũ. Cæterũ prudentiores/& quos aut vitæ sanctimonia, aut profundę alicuius disciplinę cognitio peritos futurorũ reddidisset/nõ tam credere Vladislai successum diuinitus Græcis nunciatũ, q̃ eos admonitos temporis & occasionis suæ, Turcorũ in Europa rem pene profligatã esse/in Asiã etiã fluctuare/molientibus res nouas circumadiacentibus tetrarchis: ideo q̃ non cunctandũ vlterius, sed trepidos sua q̃ imbecillitate ac vi aliena laborantes, subito opprimendos: qua persuasione Imperator eorum excitus cum suis quidem armatus ex parte altera affuturus, Si modo regi cordi esset primo quoq̃ tempore eam victoriam prosequi, q̃ deo Duce ac Comite vel exinde adeptũ esse constabat, q̃ diuinis etiam nunciis fuerat peruulgata. Accedebat ad hæc supplex Despoti ambitus & quotidianę preces obtestationes q̃ cum lacrymis, tum instans Iuliani adhortatio, voces q̃ assiduę multoq̃ iam efficaciores apud animos primæ expeditionis successu elatos. Quibus ne magno animo rex subito assentiretur res Polona continuit: venerat enim eodem quoq̃ tempore, legatio a Polonis, gratulatũ & ipsa quidem Regię fœlicitati: Cæterũ tentare iterum fortunã non prius oportere admonebat, q̃ cum proceribus Polonis vel in finibus Regni consilio inito/prius Rex illud expediret quo tandem ordine rebus suis domi constitutis ac firmatis, externũ bellum Regni sui securus prosequeret, Non videri rationi consentaneũ sollicitũ esse quemq̃ de rebus alienis antę q̃ sua in tuto collocauerit, Recensebat deinde in qua deformitate Polonia esset/quid licentię vbiq̃ insolesceret/quis in priuatis cupiditatibus ardor/quę in publicis opportunitatibus negligentia, Ex quibus nactos occasionem Tartaros, magnã Russiæ ac Podoliæ partem depopulatos: sed & prętereq̃ q̃ priuatę procerum simultates ad vulnera & cędes iam peruenerant/a finitimis per latrocinia tanq̃ iusto bello etiam prædas abigi/imprimisq̃ a Boleslao duce Opoliæ/ad ea vulgari Cazimirũ ex Lituania bellum Masouiæ propediem illaturũ, tot malis succubiturũ omnino Regnũ/nisi subito succurreret, Quę Regis animũ eo moue-

bant magis/quo verius dici nunciariq; sciebat: Tamen ne Regni vnius priuata necessitas publice oim Christianorũ rei apud mentem suam præponderare appareret/prius collaudato singulorũ, quorum legationes aderant in se officio, ac beniuolentia, Nec minus pietate in religionem ac deũ immortalem: cæteros omnes oratores sic ab se dimisit vt qui sperare possent factũrũ ipsum postulata, Polonis vero dixit conuocaturũ se illico Eudam Hungarorũ optimates, daturũq; enixe operam/constitutis omnibus quæ ad pacem belluue eius anni attinere viderentur/vt mox ea quæ ipsi petierant exequeretur, Constituta subinde Hungaris conuenendi die/vt si cõmuni iterum consensu educenda censeretur in Turcos expeditio/stabilior quies domi relinqui posset/spondendo in id fidem q; absoluto conuentu, ad sua quiq; omnes inuiolati reuerterentur, Ciscram etiam magistratusq; ciuitatũ, quę ab illo dependebant, placuit per literas accersiri/licet aduersante Juliano, qui præsentibus Bocmis nil quod quidem ad religionem pertineret, rite transigi posse arbitrabat, Sed confirmauerat Regem in sententia Franco Banus, dicens non esse eius temporis quærere quid sentirent/vellent ue Bocmi de cærimonijs institutisq; Christianæ professionis decq; Romani pontificis aut ritu aut præcepti onibus in sacris tradendis suscipiendisq;. Aliam esse eorum causam, quibus satis esset verbotenus de religione disceptare: Aliam vero eorum, quorũ cum religione simul vita & libertas periclitaretur/& manu nõ lingua tueri se cogerentur. Si quid in Bocmorum mentibus foret/aut a sacra saluatoris nostri historia/aut ab eiusdem mysterijs alienũ/non defuturas postea emendandi occasiones, & tempora/illis quorũ interesset interea nihil satius videri vrgente nõ eius tantũ Regni sed totius quoq; Christiani nomi nis opportunitate, q; vti opera quorumcunq;, ac imprimis Bocmorum, qui & ad manum essent, & in priori expeditione, quo adtuendam religionem nõ solum pij, sed etiam obstinati cogniti essent, Nec totidem Volones crucesignati ex reliquis omnibus Christianis nationibus accurrissent/quot ex vnica & haud sane numerosa ipsorũ gente/ad extremũ adhiberent nec ne/ad eiusmodi cõsultationem, magis q; alterius cuiusq; interesse eorum/qui illos erant vocaturi/qñquidem eo blandimento allecti maiorũq; agen

Ban est non ẽ prę fectus æ

dorum gloria incitati/si nihil aliud saltem domesticã securitatem prestare possent. Spreti vero preterq; q certi hostes/etiam irritati in Regni gremio forent remansuri. Igitur postq; omnes conuenerant, dies aliquot extracti extinguendo intestino bello/verũ vbi nulla iniri ratio potuit/eius ex toto abolendi/ consensum est in biennales inducias/quibus durantibus captiuos vtrinq; dimitti placuit/ea conditione q; inducijs exactis/reuerterentẽ in vincula & custodiã. Si de pace interim nõ consentiretẽ/lętis subinde omnibus q; datis acceptisq; inducijs/domi nihil quod inter suos magnopere timeri posset, relictum videbatẽ. ¶ Proposita est belli externi consultatio, & plærisq; alijs: sed Despoto & Iuliano imprimis instantibus, publiceq;, ac priuatim asserentibus præparari af futuraq; in tempore auxilia a pontifice maximo, cæterisq; principibus Christianis/facile recenti adhuc victoria elatis, fidentibusq; animis persuasum/vt redintegrandã expeditionem censerent: apparebat enim accedentibus terra mariq; tot potentissimorq; principum nationũq; auxilijs/facillime deleri posse, eũ hostem, quem pauloante præter haud sane multos Volones crucesignatos nemine omnino opitulante, suis tantũmodo armis ac viribus fudissent fugassentq;. In eum itaq; sumptũ decretũ est extraordinariũ tributũ/subito ab indigenis exigendũ, quęstoresq; ad id designati. Bellici autem apparatus tota cura Hũniadiano delegata: sed & nuncij constituti/qui ea quę apud Hungaros & Vladislaũ decreta erant/ad quos maxime oportebat principes nationesq; perferrent/venerat Budam ad eum conuentũ Pangratius de sancto Nicolao/partiũ quidem Vladislai assertor: sed qui omnem regionem quę a præterfluente Bago abluitur latrocinio infestam tenebat/in quem quia domesticã quietem turbare videbatur/publicũ plus odium valuit, q; liberi conuentus reuerentia, Captus enim est a multitudine tumultuosius id efflagitante, p̃cipitanterq; in vincula coniectus. Eodemq; impetu subitarium de complicibus sumptũ est supplicij/nec temperatũ foret ab Giscra/in tam prępropero ardore animorũ, contra publicę fidei sanctitatem, Nisi Vladislaus vbi multitudinem vehementius concitatã vidit, q; vt monendo hortandoq; verecundia æqui boniq; cohiberi posset: nonnullos Polonos confestim submisisset/qui per posticũ edu-

Consultacio super bello

ctum mutatis vestimentis, in Iaurinũ perduxere. Quo facto, rex ab Giscra postea nunc̃p nominatus est sine reuerentia & prę fatione seruatoris. Rebus igitur sic dispositis in Hungaria, Vladislaus ad fluctuantem paterni Regni statum & molitionem Cazimiri in Masouios animũ conuerterat, volebatq; dum tributa exigerentur, dum gerendo bello vsui futura parabant, transcendere in Poloniam, factiones intestinas illic quoq; sedaturus, Consultaturusq;, quo pacto licentia latrocinantiũ, ex Silesia, & Lituanicus motus supprimeretur: sed & magnopere gestiebat secum post tot tantasq; res fœliciter gestas, sese matri ac suis alijs ostentare. Cæterũ præter id quod apparebat Polonos omnia facturos, vt non nisi quæ ad pacem suam facere crederent, recte prius constitutis, Regem ab se dimitterent/Hungari etiam veriti ne aut iuuenilis animus, dulcedine quietis in paterno Regno remolliretur/aut a matre cæterisq; necessarijs auerteretur a periculis, in bello Turcico subeundis, Despotum & Iulianũ tanquã duas machinas ad eam cogitationem expugnandã Regemq; in Hungaria retinendũ admouere/illi satis superq; ad id per se prompti/nec minus ab alijs stimulati hortando rogando q; pulcerunt/vt Polonis Rex in præsens per legatos excusaret necessitatem, ac magnitudinem suscepti negotij/a quo præter ignominiã proditis illis, quos ad belli sotietatem exciuerat/sine summo etiam periculo abesse non posset, Quia Turcus cognitis, quę a Christianis parabantur, ingentem congregasset exercitũ, impetiturus vltro Hungariã, nisi sua defendendi necessitas ei prius obijceretur, Quibus adiectũ est etiam negocium impetrandi propter nouam expeditionem auxilia; Nec a Polonis solum, verumetiã a Prutenis/a quibus præterq; quod ex professione sua deberentur: apparebat etiam eo iustius peti/quo a priori bello ociosus abstinuerant. Cæterũ veluti ea postulatio irrita apud Prutenos fuit/ita dilatus regis aduentus magno malo Polonis stetit. Cũ enim vniuersorũ animi erecti in expectationem illius, quieta secum & ciuilia agitare cepissent/vbi intellectum est minime affuturũ/illico veluti impunitiorem licentiam nacti/sese ad consuetas artes conuertere: & præter id quod mutuis simultatibus multa inter se fœda cõmittebant/facile etiam externorũ iniurias tolerabãt: sed nec minus finitimi eandem ob cau

ſam latrocinabantur impudentius/captiq; ſunt & rebus ſuis ex uti/ab illis multi negotiatores honeſtiſſimi/prædę etiã ex agris propemodũ licentius, q; ſi bellum indictũ eſſet abactę: Sed ante omnes inſignis fuit rapina ducis Opolienſis/interceptis per inſidias q; plurimis negotiatoribus Cracouienſ. dum Vratiſlauiã ad nundinas proficiſcerent: quã iniuriam cum publico ſumptu ac viribus vindicanda cenſeretur/placuit tamen prius ad Regem perferre: ille ne quid ſe abſente viribus tentaretur edixit: ſed vt iure res repeterent/ſecq; oportune affuturũ/ſi minime reſtituerentur/dum ea cum Polonis agerentur ſatisq; ad bellũ prouiſa & conſtituta eſſent omnia/in Hungaria/viſum eſt denuo ſignificare Conſtantinopolitano Imperatori/vt ſe cum ſuis prępararet moturus ex parte altera/vbi Vladiſlaus ad Traciæ Macedoniæq; fines cũ exercitu peruenisſet: nec minus admonere etiam fidei, ac temporis pontificem maximũ, cæteroſq; qui paulo ante obſidendi Helleſponti vltro negotiũ curamq; ſuſceperant: ita q; illi nihil diſſimulantes, congregata inſtructaq; ad Caietam ſeptuaginta triremium claſſe, miſerunt illico Franciſcũ Albertũ Cardinalem Florentinũ, vt nauigaret in Helleſpontũ/obſeſſisq; illic litoribus opportunis obſiſteret, ne quid ſubſidiorũ a Turco ex Aſia poſſet accerſiri: ad quam rem ſummo ſtudio maturandã/præter id quod Vladiſlao data fides & religionis cura intentos faciebat/fama qua
Carman⁹ vulgabatur Carmanũ Cilicię Carmanię Regem, cũ validiſſimo exercitu in Pontum & Bitiniam Turcos oppugnatũ venire/etiã promptiores fecit. Cum viderent omnia veluti quodam diuino nutu ad id præparari, vt ſuperſtitio impia & fœda peſſundaret, perculerat & Turci animũ/moles inſtantis a Carmano belli/cui ſuſtinendo imparem ſe fore ſciebat, niſi integer illuc ſe conuerteret/& videbat diſpartitis viribus ſuis: eodem tempore Polonis atq; Hungaris terra/Italis vero etiam mari eſſe occurrendũ/cum nihil ignoraret eorũ quię contra ſe ſummo conſenſu ſummoq; conatu ab vtraq; gente parabant. Et proximo etiam bello cum magna furorũ dade Vladiſlai vires ac fœlicitatem expertus/timebat magis ex eo, q; intelligebat adeo prævalida ſubſidia illi affutura/igitur ne copias ſuas diſtrahere in diuerſum, & propemodũ ſine ſpe reſiſtendi ſeparatim eas ſummis diſcriminibus obijcere coge-

retur/ratus cæterorũ animos facile posse ad pacem accliuare/si Despoto prius persuaderetur: nuncios ad eum clam submisit: qui veluti de Carambi redemptione agentes, per occasionem proponerent sibi cum libertate filiorũ pristinæ fortunę decus atq; amplitudinem: si æquabilis concordię cum rege ineundę auctor ipse fieri vellet: ille se dolo atq; astu a perfido hoste tentari primũ ratus/ oratorũ verba diffidenter audiebat. Cæterũ vbi instando agendoq; vt crederetur extorsere/cœpitq; illius animus ab incerta spe victorię/ad præsentem certamq; principatus sui possessionem cõuerti/cum nõ ignoraret filios interim fœdo in carcere cathenis vinctos/& iampridem crudeliter oculis mulctatos/ludibrijs quibusq; esse expositos/& vltra quã paternus animus pati posset/diutius indignis atq; acerbis modis per opprobriũ & calamitatem in sorde ac squalore vexari/eaq; res non minus q̃ euersa status sui fortuna sollicitũ haberet: rem prout offerebatur ad Hunniadianum pertulit/qui & si pristinę fœlicitati viribusq; fidebat/ad ea q̃ auxiliares etiam copias terra mariq; accessuras sciebat: tamen intestinũ bellum in Hungaria nõ extinctũ, sed dilatum, Fridericũ q̃ in propinquo diuitijs & auctoritate prępotentem hostem cum videret, reputansq; q̃ varij inopinatiq; casus in bello dominent/ ne siquid aduersi mala fortuna obiecisset/Vladislaũ subinde facili negotio, regno frui contingeret/illatam a Turco pacis mentionem haud quaq; aspernandã censuit: pręsertimq; etiam q̃ Despotus per concordiam pene plura assequenda proponebat, quã posset bellum etiã fœlicissimũ repromittere: Sed ante omnia quibus tandem conditionibus reuera pacem firmare vellet, a Turco exquirendũ putauit. Cunq; nunciata sibi per Despotũ tam de redimendo Carambo q̃ de restituendis illis, qui bello repetebant, vera esse comperuisset, transegit ante omnia de precio captiui/pro quo quinquaginta aureorũ milibus acceptis: nihil interim prętermittendo ex ijs, quę ad acerrimi belli motũ præparanda fuerant nunciat Regi/quid q̃maxime fieri posset, numeroso instructoq; exercitu Idibus Iunijs ad Segedinũ moueret/sibi legatos Turci petentes pacem affuturos/offerri quidem vltro conditiones haud aspernandas, tempori & rebus regni. Cæterũ vim paratam in conspectu, multo meliores extorturam, Sollicitus adhuc secum Vla-

disſlaus de ſtatu Poloniæ periclitante, mentionem pacis lętus audiuit/videns facile fore/vt viribus quas ad externũ bellum comparauerat, domi vtriuſq; Regni ſui res in perpetuũ ſtabiliret, Sublatis omnino aut eiectis iniuriarũ ſeditionũq; principibus/ſed & cæteri omnes poſt tot annorũ nõ intermiſſum bellũ ceſſationem quietemq; aliquã a Turcis deſiderabant: venit itaq; Rex cũ ſuis prędſtituta die in Segedinũ/quo Deſpotus Hunniadianusq; anteceſſerant, cum Turcis oratoribus: quorũ princeps græcę natio nis homo/ſed Muſomanorũ ſectam profeſſus/vbi in conſpectũ Regis venere, ita verba fecit. ¶ Si cõmiſſo inter nos belli diſcrimine Rex inclite/nunc demũ ad petendam pacem veniretur/videri forſan poſſet Amurates Imperator noſter viribus ſuis diffidere: ſed cum multo ante quieta conſilia propoſuerit tibi, cũq; manum conſerendi aliquando tecum cogitatio quępiam ſubeſſe poſſet/ incq; meliori fortuna ſua/iam tum egerit apud te de amicitia ineunda. Non debes exiſtimare, noua potius aliqua neceſſitate nunc permotum, cũq; conſilio eodem, quod a principio ſibi perſuaſit te fœderis ac pacis mentione prouocandũ/Nec enim ſemeſtri victoria tua credere oportet/fractos abiectosq; eſſe animos noſtros continua fœlicitate/iam tot annos ſupra omne fortunę diſcrimen elatos, Quos etiã ſi nihil aliud erigeret firmaretq;, vticq; vidiſſe tuos totiens a nobis effuſiſſime fugatos victosq; reparare ſubito copias/victoribusq; ſubinde vltro inſultare, ſatis efficax exemplum foret, ne medio cri clade accepta: & quę tota ducum noſtrorũ temeritati queat imputari, de fortuna viribusq; noſtris ſubito deſperaremus: Atq; ideo non tanq; aut neceſſitati aut deſperationi cedentes nos audiendos putes, Sed vt qui minime contra alienam fœlicitatem tendentes, modũ terminũq; noſtrę conſtituimus. Cũq; gloriam partę nuper abs te victorię prędſentisq; apparatus magnitudinem, oculis atq; animo metiris/quantũ vtricq; credere oporteat tibi documento nos ſimus/totiens prius victores eiſdemq; quibus tu modo humanę fœlicitatis blandimentis inflati: nullius magis intereſt caſibus ſe ſubtrahere, cũq; cuius fœlicia initia nõ dum ſortem alteram ſunt experta/pauloante vix pubeſcente ætate cum paterno regno adminiſtrando minime ſatis par credi poſſes/accitus es ad alterum pariter regendũ/prætercq; ꝙ magnitu-

Oratoris Turcorũ pro pace oratio

dine ſua fortiori ætati intolerabile externis bellis ciuilibusq; factionibus etiam implicitũ/magno animo ſuſceptę a te conditioni adeo ſucceſſus affuit, vt bello domi ſtatim pene extincto arma in nos cõuerteris: Et quorũ nomen prius vix ſuſtinebatur facile vinci poſſe docueris, Quo benignius auſus tuos fortuna confirmauit, eo ne deſtituat pręcauendũ eſt magis/pręſertim q; nõ qui plurima, ſed qui grata & firmiſſima quęq; poſſidet/iure Fœlix appellatur: porro quid tibi gratius eſſe poteſt aut debet, q; paternũ Regnũ/quid firmius q; adiecta illi cum pace noſtra Hungaria: ſed blandiaris cœptis tuis: & quantũuis de ſucceſſu ſtabilitateq; fortunę tibi pollicearis: nempe vt Deſpotũ in ſedem ſuam reſtitueres/celeberrima duo tua regna in diſcrimen ſeruitutis adduxeris/haud ſane æqua laborũ periculorũq; mercede illectus. Q; ſi id quod tanta belli mole quæritur/mihi me tanti eſt/vt tam magno diſcrimine peti debeat. Quantũ ſentimus, non minus tua q; noſtra intereſt videre ne de alienis ſolliciti, noſtra labefactemus. Concordię ac pacis multę vtrinq; dici accipiq; honeſtę conditiones poſſunt/belli vnicus futurus exitus euerſio ſeq; patriæ, diuinorumq; & humanorũ omniũ apud eos qui victi fuerint: ſi præteritorum me niniſſe placet/habemus & nos quid arma nobis & vires polliceantur, Cæterũ cedere caſibus q; obluctari humanæ imbecillitati magis conuenire cenſemus/tuũ eſt reputare cũ tuis/malitis ne capere exemplũ inſtabilitatis fortunæ, ex rebus noſtris, an in veſtris eam experiri/acclinati in eam ſententiã iamdudũ animi/facile permoti ſunt, vt de pace ageret, diſceptatio maior fuit/in conditionibus approbandis agente Turco de reſeruanda ſibi Bulgaria fodinisq; argenti, cum plæriſq; oppidis in Seruia: Vladiſlao vero legitimis dominis reſtitui ſingula volente: tandem in id conuentũ q; Bulgaria tantũmodo in ditione Turci remaneret: cætera omnia quomodocunq; occupata/ab eo reſtituerent illis quorum iuris fuerant ante bellũ: captiui qui ſupererant vtrinq; ſoluerentur/imprimisq; Deſpoti filij: dies deinde conſtituta/in qua oppida ciuitatesq; prout pactum erat traderent, paxq; in decennium concluſa/non aduerſante etiam Iuliano/nõ tam quia ex animo rem nõ improbaret, q; quia aut non ſuccurrebat quid ſpei proponeret/tot tantisq; vtilitatibus compenſandis/ſi in præſens

Fœlix

negligerentur: aut quia in tam præcipiti consensu, omniũ clausas mentes admittendę rationi intuebatur: expectabatq; admonendi tempus oportunius: sed misere interim cruciabatur, secũ reputans, suis maxime factũ adhortationibus/vt Veneti Burgundusq; & pontifex maximus classem ad Hellespontũ mitterent: seq; exinde aut vanitatis, aut perfidię ab illis arguendũ videbat/si pax vt conuentum erat seruaretur. Cæterũ q̃ grata ea pax Hungaris fuerit, memoria veterũ cladiũ sanguinisq; effusi, recuperandis illis, quę vltro tunc restituebant: vel exinde licebit extimare q̃ eius vt videbatur auctori Hunniadiano, virtutis & honoris gratia data sunt oppida & loca omnia, quę ab eo in Hungaria Despoto fuerãt prius assignata. Et cum Turci peterent, q̃ in confirmandis pacis conditionibus, prolata in mediũ Eucaristia rex iuraret, haud qua q̃ fortiter contra tendebant/ne si id iurandi genus deprecaret, suspicari posset parum sincero animo transactũ de concordia. Cuius adeo vehementi studio tenebantur, vt vitarent etiam suspiciones singulas, a quibus perturbari eam posse apparebat: Sed Gregorius Sanoceus vbi Regis quoq; animũ a tam improbo facto haud omnino abhorrentem vidit: religioso veluti furore p̃citus/deus inquit deus tam execrabile scelus auertat vt qui pauloante cõtra impios pugnantes omnia tristia difficiliaque perpessi sumus dum vinceremus. Nunc rursus pro religione armati/& propemodum victoriã manu tenentes, Sacrosanctũ diuini mysterij arcanũ sub profanorũ oculis sponte proferamus. Quid prima: quid hac secunda expeditione, a nobis petitũ quid adeo ingentem belli molem, ex tam seperatis ab inuicem regionibus ab Italia, a Burgundia, a Tracia euocare: quid denuo arma induere: quid hucusq; progredi oportuit/si sacra nostra prodenda erant minori nostro facinore per ignauiam domi inermes sedendo pati potuimus, illa profanari, q̃ nunc simus armati prodituri: pudeat nos gratulationum, quibus nuper victores accepti: pudeat laudum, quibus vt Christianę rei seruatores prope in cœlum modo elati sumus. Pudeat denicq; obnoxios ijs nefarijs cogitationibus/nos dignos haberi aut in quibus totius Europę Reges ac principes spes suas collocauerint: aut pro quibus innumerabiles populi & nationes omnibus in templis, ad deum supplices ambiant/pro victoria nostra

Vinculũ fœderis quale petitum per Turcos

Dissuadet Sanoceus Eucharistiam interponi.

vota nuncupando. Quanto ſanctius priſci Romani, qui capta a Gallis vrbe, ne ſacra ſua conſpici poſſent, terræ infodere. Nos victores noſtra vltro impijs prodere cogitabimus, cõmittemusq;, vt religioſius ab illis inanes quædam diuinorũ perſuaſiones ſeruatę dicantur, q; a nobis ſacroſanctũ immortalitatis noſtrę pignus ac myſteriũ/& publice nos illo facinore contaminabimus/ Q2 ſi vnus quiſpiam ſacrilega audacia ꝓpetraret ſeueriſſime vindicaremus; omitto quantũ piaculi apud deum contrahemus, qui non modo ab ipſius cauſa defecerimus/ſed ipſum etiam teſtem ac pignus defectionis noſtræ impijs exhibuerimus. Quid de nobis hoſtes ſentire poterunt, videntes nos tanti pacem exiſtimaſſe/ vt non minus ſacrilege iurauerimus, q; ipſi impudenter poſtulauerint: ſed vt hæc pacis vtilitas leuiora videri faciat, omnia quæ aut in noſtra vel aliorum ſecta religioſe altius elata ſunt, quã quę humanis ſenſibus attingi queant, cærimoniarq; velamento ſanctoq; arcano mortaliũ animis infundunt/quę ſi nuda in medium protrahantur/quia nullo humanę rationis argumento ſubſiſtũt, & temere aſſeuerari & impudenter peti vt credantur apparet/audiuere dudum hoſtes deum a nobis prę ſentem coli, aſſeruariq; in ſacrariorũ penetralibus: & quia ignorant quo id pacto contingat, cum de eo cogitant, nihil ſimile ijs quę terrena & momentanea cognoſcunt: ſed quicquid extra mortalitatis ſortem poſitum putant, mentibus eorũ occurrit. Et id quod quale ſit neſciunt, tantę noſtrę de eo aſſeuerationi par figurant/nos hanc ipſorũ perſuaſionem patefactis arcanis noſtris corrumpemus, elatasq; ad diuina & cœleſtia de ſacris noſtris mentes, ad caduca & terrena reuocabimus, ſpecie panis in conſpectũ exhibita, qua verum corpus Chriſti contineri, vt nos quidem firmiter credamus, efficit diuina inſtitutio gratiaq; in qua nati ſumus. Quibus illi orbati cum res per ſe fidem non faciat/reſtat vt nos irrideant, veluti minime poſſibilia credamus. Nolite per deum cõmittere, vt aboleatur ſacer ille horror/quo ipſorũ animi prę ſtringunt in bello/cum ſecum reputant inituros ſe prælium contra nos/quibus adeo propicius ſit deus, vt propemodũ videndus nobis coram pariter conuerſetur: Quantũ de noſtra deq; religionis noſtrę maieſtate hoc facto minuetur/tantum creſcet apud illos audacia credituros ſubinde/vt

ipſis quidem videbitur/ex ſpecie quã intuebuntur, nos nõ modo in veri dei tuitione non eſſe, ſed nec in alterius cuiuſpiam. Multis modis ſtabilitati conuentorꝫ caueri aliter poteſt/quamuis ad fidei pignus regium verbũ ſatis eſſe deberet, Aliæ cꝫ inter priuatos cautiones/aliꝫ inter principes exhibentur, Ad extremũ relicturũ ſe profanata caſtra aſſerebat/ſi eo modo Rex iurare pergeret/ita cꝫ cum videretur tam vere cꝫ e religionis, ecꝫ ipſorũ quos alloquebatur vſu & maieſtate dixiſſe. Conſtitutũ eſt in confirmanda pace proferri vtrinꝫ in mediũ ſacram hiſtoriã ſuam, quod euangelium noſtri, alcoranũ illi vocant/quibus vbi ſuꝫ quiſqꝫ dexterã admouit religioſe iuratũ eſt/conuenta executum iri, atꝫ inuiolata permanſura: hoc maxime modo datis acceptiſcꝫ pacis conditionibus/cum Turci digreſſi eſſent promiſſa impleturi: venit a Franciſco Cardinale nuncius cum literis in quibus continebatur, Turcum aduerſus Carmanũ cum ingenti copiarũ numero traiecisſe in Aſiam inermiaꝫ & vacua quꝫ poſſideret omnia cis Helleſponꝫ tum reliquiſſe/ab ſe vero cum claſſe littoribus vbiqꝫ occupatis iam tum ademptam hoſti facultatem reportandi exercitũ in Europam nõ prætermittendã tantam occaſionem prope ſine armis aut certamine aliquo exterminandi propellendiqꝫ ad origines ſuas diram gentem, execrandamqꝫ ſuperſtitionem. Meminiſſet rex fidei ſponſionisqꝫ principibus Chriſtianis factꝫ & cꝫ maxime fieri poſſet/ꝓperaret cum promiſſa expeditione/quando illi quoqꝫ quod ſuũ erat auxilia premiſiſſent/ad ea ſimilibus pene aſſeuerationibus a Græco quoqꝫ Imperatore per literas ſignificata; addebatur etiam, elatũ ſe ſpe, belli maiori conatu a Rege ſcd'm ſponſionem renouandi/cum tentaretur a Turco de fœdere/non ſolũ repudiaſſe conditionem/verumetiã hoſtilia contra illum vltro intuliſſe/& in armis eſſe cum ſuis vt regi ſub ipſum montiũ deſcenſum vel accurreret vel alibi expectaret/ſi id magis ex vſu fore videretur, inſtandũ agendumqꝫ, dum diſtractus ille/multiplici bello tam diuerſis in locis mari terraqꝫ ſuis adeſſe non poſſet/dum nuper cęſus fuſus fugatusqꝫ nondũ ſatis animũ vires qꝫ collegiſſet/& proximis cladibus afflictus/nedum impetũ: ſed nec nomen quidem regium laturus videret/omnia per dolum fraudemqꝫ ab oratore Turco in fœdere tranſacta. Non cõmittendum, vt glorioſa

Sacra hiſtoria vtriuſqꝫ profertur.

initia vecordi negligentia fœdarentur: sed rapiendã opportunitatem delendę ignominię religioni nostrę inustę, non vno atq; altero oppido sed multis regionibus Christiani nominis partim direptis, partim ab execranda gente sub ditionem suam missis, Turcũ adeo festinanter per Hellespontũ copias traiecisse/ vt verius dici posset fugisse bellũ/ qd'a tergo affore sciebat, q̃m ꝓfectũ esse ad propulsandũ id quod ab Asia nunciabaꝫ. Ad extremũ rogabatur ne veluti sub cultro, & prædę relinqueret crudelissimo hosti, qui proculdubio exercitũ reportaturus esset in Europam/ vbi aduentus Vladislai metum deposuisset. Nõ aliunde magis id discrimen sibi imminere q̃ꝫ q̃ Regiæ fidei pollicitationibusq; crediderat. Recitatis vtrorumq; literis in Regis ac procerũ conspectu, quidam subito quasi languor omniũ animos occupauit/ memoria eorum, quę de se sperare adduxerant principes Christianos/ cœpitq; Regis aliorũq; velut oculis obuersari species gratulationũ/ quibus tot Regum populorũq; veluti publico consensu paulo ante, tanq̃ Christiani nominis seruatores excepti fuerant: & pudebat pigebatq; ob p̃tem vtilitatem perpetuũ decus veluti contempsisse/ secuturã q; exinde ignominiã intuebanꝫ: & meminerãt obligatã ab se fidem Græcis, Latinisq;/ & ab vtrisq; implorata auxilia pręsto esse audiebant/ quę nisi per summũ scelus in discrimine in quod pellexerant, relinquere non poterant. Quibus adeo contrario affectu omniũ fere mentes distrahebanꝫ/ vt qui paulo ante pacem vltro elegissent, bellum malle appareret. Et videbatur etiam quædam quasi opportunitas & causa concordię repudiandę: quandoquidem Turcus ad constitutã diem neq; captiuos omnes soluerat; Nec dum oppidis ciuitatibusq; quibus oportuit ex fœdere cesserat. Itaq; Iulianus apud tam suspensos animos, desideriũq; inter & pœnitentiam initę concordię/ fluctuantes, occasionem suam adesse ratus/ cum multis magnisq; actionibus antea expertus esset/ Sanoceũ persuadendi vi & facultate, velut habere hominũ mentes in potestate/ conatus est sibi illum adiungere in negotio pacis improbandę: suadendiq; instaurandum bellum. Quod cum ab eo minime impetraret/ ꝓpterea q̃ ille Despoti Hunniadianiq; sententiã probans nec temere dandam fidem hosti/ & datam minime violandam contendebat. Conuersus ipse

Iulianus cõtra fœdus bellũ suadet

ad circumstantes: A fœdere inquit de quo cum Turcis transactū videtur, q̄ q̄ inane irritūq̄, mallem abstinuissemus: Non q̄ius religionemue illius aliquam si bellū prosequemur violandū intelligi oporteat: sed quia dandis accipiendisq̄ conditionibus bonā partem temporis prosequendę expeditioni aptissimi frustra consumpsimus. Contradixissem iam tum ab initio. Sed accliniores animos vestros ad concordiā vidi/quā vt crederem posse oratōe mea ad rem gerendā vos erigi/p̄terea sciebā hęc omnia quę nobis hodie nunciata sunt de facilitate debellandi in Europa/Turcis implicitis detentisq̄ bello Asiatico/fore vti paulopost nunciarent̄/maluiq̄ expectare donec ea crederetis alijs/q̄m intempestiue prędicendo cōmittere vt fingi a me & per vanam spem iactari arbitraremini. Nunc quando vt volui asseueratio victorię vestrę ad vos aliunde q̄ a me peruenit: Et ita esse vt describitur/non minus q̄ optabam credere vos indicat destituti incepti pœnitentia/non gerendū ne sit bellum quod omnes necessariū intelligitis/si cū decoribus prius partis salutem libertatemq̄ vestram retinere vultis: Sed liceat nec ne geri post qualemcunq̄ hanc vtrinq̄ fœderis iactationem/explicandū a me sentio: video enim plęros q̄ manibus fidei ac fœderis nominibus suspensos/intra se nō tam quid facere velint, q̄ quid æquū sit deliberantes/quasi verba quędam inconsulta per spem metū q̄ mutuo iactata, nomen sanctitatemq̄ fœ-
Fœdus deris obtineant. Cum id demū iure sit fœdus, quod ab illis quorū res est initur/non verborū sponsio sed conuentor̄ expleta fides confirmauerit: Huic neq̄ pacisc̄entiū affuit auctoritas/neq̄ pactorum subinde accessit executio: sed nomen tantū fœderis & cęrimonia temere iactata sunt. Quę non prius sancta sunt, q̄ promissa vtrinq̄ cum fide absoluant̄: atq̄ vt incipiam ab eo qui sponsionis caput esse videtur/tamdiu forsan liberū regi fuerit/de fœderibus & pace cum Turcis agere/quoad incliti huius regni viribus & fœlicitate bellum gessit/quoad nulla externa ope adiutus/priuato sui Regni discrimine ac sumptu publicam Christianę rei salutem maiestatemq̄ tutatus est: vbi vero cum alijs quoq̄ Christianis principibus consilia totamq̄ gerendi huius belli rationem cōmunicare placuit/eorundem consensu bellum intermitti oportuit, Quorū opibus auspicijsq̄ geri susceptū erat: Sed vt res tota

non ſecus atq; ante adiunctam ſibi aliorum principũ manũ, Regis tantũmodo fuiſſet, Nedum fœdus cum eiuſmodi hominũ genere/ſed vllius omnino rei cõmerciũ inire non licuit/& initũ non tenet/iniuſſu pontificis maximi/huc adde ſuſceptas ab hoſte conditiones minime expletas eſſe: ex qua re etiam/ſi nihil aliud/omnia quæ dicta factaue dicuntur inania redderet/tamen quia conuentorũ fides quę ab illis fruſtrata eſt/minime confirmauit ſanctitatem religionemq; fœderis. Intelligendũ eſt a ſponſione ſua ſi qua fuit, non ſolũ abſolutũ eſſe Regem/verumetiã per dolũ ac ſimulationem propoſita tranſactaq; eſſe ſingula ab oratoribus/qui pacem petitum ad nos venere/vt ſi hoſtis initurus fuiſſet id fœdus quod ſtabile ac ratũ vellet. Si eiuſmodi poſtulatio & ſponſio fraude omnino vacua futura erat/non habuit quem de pace acturum mitteret alium, q; hominem lingua genere moribus & denicq; præter ſimulatam religionem tota vitę ratione ab ipſo alienum/qui nihil vere religioſe & ſancte a Turcis promittere: neq; ex diuerſo ſtipulari poſſet. Cęterũ cuius pacta promiſſaq; omnia ſi ex vſu videretur/ſine verecundia reici atq; improbari liberũ foret: ſed & pudebat eum tam ſupplicis actionis ſimulationem explicare per hominem ſuę gentis cauitq; verecundię: ne quid ſubmiſſe: ne quid infra vulgatam animi viriũq; ſuarũ magnitudinem ageretur a ſuis. Et noluit Regem gloriari poſſe/q; ſupplicantem ſibi Turcum aliquando audiuiſſet: pterea cum tota actione multa ſimulanda forent/nõ alterius artibus facilius decipi nos poſſe arbitratus eſt, q; eius qui nobiſcũ de religione pauloante ſenſiſſet/vt quę per ſe nõ ſatis fidem facerent/religionis velamento inuoluta in animũ noſtrũ deſcenderent. Cæterũ ſi quę placuiſſent impetrata forẽt/cogitauit ſe pactis ſtaturũ. Sin minus ex ſimulatõe concordiæ ſe id ſaltem cõmodũ percepturũ/vt ad gerendũ bellũ poſſet ſibi interim conſulere: Quę ita eſſe indicat fruſtratus terminus eorũ omniũ quę per fœdus ab ipſo fieri oportebat. Scio Deſpoti ſed imprimis Hunniadiani tantam eſſe rerum hoſtiliũ peritiam/tantũ experimentũ/vt nefas ſit dicere/non omnia ex vero ſic ſe habere/vt ſit eis perſuaſum: ſed illum cupiditatem ſimul liberandorum filiorũ/ſimul recipiendi amiſſum decus, & fortunas/hũc vero diffidentiã auxilij a complicibus belli affuturi adegiſſe credi

derim/vt non tam acriter, q̃ poterant animũ intenderent/& blan dis pollicitis dissimulatã fraudem statim nõ deprehenderint. Cæ terum non debet cuiusq̃ gratia/aut auctoritas apud animũ ve strum plus valere, q̃ veritas/cũ intelligatis tali fœdere neminem teneri/vel ex eo q̃ sine auctoritate ictum/vel q̃ per fraudem ab hoste minime impletis conditionibus sit dissolutũ: sed vt omnia le gitime a rege/nihil insidiose ab hoste actum constaret/meminisse debetis sponsionis q̃m Christianis vocatis admissisq̃/in partem belli paulo priusquã Turcis fecisse vos constat. Et cum delibera tio vestra illis angustijs inclusa sit q̃ data fides minime potestvtrin q̃ subsistere: Sintq̃ alterutri deserendi/neminem dubitare conue nit: ita quenq̃ potius seruandũ esse/vt arctiore coniunctione nos contingit. Porro quid vobis cum hoc genere hostium conuenit/a quibus professione moribus, totiusq̃ vitę institituo ac ratione di statis/quid cum Christianis non coniunctissimũ est/atq̃ vt omit tamus cõmunia immortalitatis initia, fana, sacrificia, sepulchra eadem, Tum cærimonias & sacrorũ ritus/q̃bus animi vestri mul to arctiori necessitudine inter se coniuncti sunt, q̃ si natura ipsa eisdem parentibus orta corpora coniunxisset. Nonne qui paulo ante in Hellespontũ dassem suam misere/pro salute, pro gloria vestra/cõmunicando vobiscũ vires/suscipiendoq̃ belli vna geren di negotiũ/indissolubili omnino vinculo vos sibi deuinxere. Qd̃q̃ nisi per æternam labem atq̃ infamiam ingratorũ animorũ viola re nõ possitis/atq̃ ideo cum ex parte altera illi sint qui ad huma na diuinaq̃ omnia vobiscũ cõmunia/addidere recentissimũ bene ficium submissorũ vobis auxiliorũ: quicq̃ vt nulla noua sponsio interessisset/tot humanis diuinisq̃ propinquitatibus vos con tingunt/vt sine inexpiabili scelere deseri nequeant: Ex altera vero hostis immanis/perfidus/qui nõ per bellum tantũmodo a vobis discrepat: sed religiones alias cultus q̃ diuinos professus/omnia quę vobis sacra sunt veluti profana contemnat: & si possit vio let. Cuicq̃ nec dari fides potuit absq̃ nefario crimine. Nec post q̃ data creditur/potest sine grauiori culpa seruari. Non debet esse magna deliberatio/cum hoc ne an cũ illis, conuenta sint exequen da. Si perseuerat in suscepta concordia/præterq̃ q̃ elusi estis/frus stratis ex parte altera conditionibus contaminati inexpiabili faci-

more, amissaq; gloria priore bello parta, sub quotidiana bonorũ omniũ execratione, infamem vitam agetis. Si vero qđ per se etiam vanum irritũq; est repudiato impio fœdere bene de vobis meritis aderitis/eo in discrimine in quod per vos adductos nõ ignoratis/ad securitatem qua subinde vestra possidebitis/cum inmortali gloria non modo ea de quibus in concordia mentio est: sed cætera omnia quę a dira gente possidentẽ in Europa recuperabitis/de cuius rei facilitate dicerem, nisi perpenderem satis per literas suas persuasisse vobis Græcũ Imperatorem, & Franciscũ Cardinalem quorũ auctoritas in eo tanto grauior sit oportet, quanto propinquiores sunt hosti/& indicant ex re præsenti: sed & maior trepidatio hostis, q; vt satis ab ipsius oratore dissimulareẽ/supra omnem orationem stimulare vos debet ad occasionem istam capessendã, Quam si prætermittetis cogemini tandem despecti ac destituti ab omnibus/dubiũ dedecore an periculo maiore intra fines vestros dimicationem eam subire/cui vos impares esse/imploranto externa auxilia iampridem profitemini. Ad hęc multa de iure pontificio deq; illius potestate ac vi p̃fatus. Subdidit tandem pontificis se maximi auctoritate id fœdus qualecũq; esset rescindere & abrogare: regemq; ac cæteros quorũ interesset a iuramento & sponsione quã Turcis fecerant absoluere. ¶ Adeo a paucis Iuliani oratio non est probata vt ex concione tota exaudiretur fremitus deposcentiũ bellũ, asserentiumq; succurrendũ esse illis, quos in belli societatem attraxissent/quando nõ aliam ob causam periclitarentur, q; ꝙ armati concurrerent ad propulsandũ pericula/ꝓpterea quę Hungari simul & Poloni pauloante coacti fuerant ipsos implorare: fortunarũ potius omniũ ac vitæ iacturã faciendam, q; fidei fidelibus obligatę: pertinere id nõ ad famam solum spemq; de se apud cæteros Christianos excitatam/sed ad conseruationem etiam & tutelam rerum suarũ: & vt nihil aliud stimularet satius pro religione honeste occumbere, q; deserta illa & prodita, deo atq; hominibus violatis infensisq; indecoram vitam extrahere/decreta itaq; fœderis ac pacis abrogatio/& vt cum Christianis alijs suscepta expeditio continuareẽ. Cui sententię nec Despotus quidem aut Hunniadianus tandem fortiter obsistebant/Ille inuitatus facilitate quę in debellãdo apparebat/hic regia spon

ſtone pellectus. Cum Vladiſlaus promiſiſſet ei Bulgarię regnum poſt victoriam / & literas quibus id continebatur etiam quorundam procerũ ſubſcriptione firmatas in fidem dediſſet: decretum igitur quod erat contra pacem promulgatũ, Franciſco Cardinali ad claſſem miſſum/ſimulq; Græco Imperatori & principibus cæteris/ad quos initi cum Turco fœderis iampridem fama peruaſerat. Raro alias Poloni tam lętum nunciũ acceperant/ac fuit intellexiſſe q; Rex de pace cum Turco tranſegerat. Nam cum Cazimirus indicto Maſouis bello, totis Lituanorũ viribus Drohicinum oppugnaret, Maſouicq; iunctis pene caſtris ex diuerſo in armis ſtarent, Nec tam virium inter vtroſq; diſcrimen appareret, q̃m ſuſpicio erat ſi cõmitti prędium contingeret/magnam partem copiarũ Cazimiri defecturã ad Michaelem Sigiſmundi Ducis pauloante interfecti filium/qui apud Boleſlaũ inter Maſouos militabat/ingens ſpes animos ipſorũ ceperat, Regem ab ea pacificatione in Poloniã ſubito, id quod maxime cupiebant, profecturum/Anxij enim inter Boleſlaũ Cazimirũq; de euentu ſperabãt interuentũ Regis id bellum dirempturũ/& ab armis partes vtrinq; abſceſſuras. Cum enim tam Lituani q; Maſoui ſub tutela regis agitarent, Polonis neutros vinci expediebat: itaq; vbi diſſolutum fœdus acceperet: iterum conſternati animo vt conſiliũ caperent, ad Peterkouiam conuenere/ibi Vladiſlauien Epiſcopus & Ioannes Piltzanus deſignati oratores ad Hungariã/qui pręmonitũ regem pactionis ac fidei etiã hoſti ſeruandę/ſuadendo agendoq; animarent ad paternũ regnum reuiſendũ/in quo multa eo abſente perturbata: ſed imprimis ſedandũ bellum, quo a Lituanis Maſouia p̃mebatur/p̃ſenſerat Vladiſlaus Cazimiri motum/& futurũ conuentũ Polonorũ/atq; ideo ne quid exinde nunciaret ſibi/quod parũ conduceret rebus, quas parabat/vtq; ſui cordi ſe ei eſſe intelligerent/miſit illico in Poloniam Ioannem Gruſcinenſem/qui diceret Regem nullo modo ſalua famę verecundia/poſſe ſuſceptam denuo expeditionem intermittere/ſtatimq; moturũ ex Segedino/cogi neceſſario illis adeſſe, quos in bellũ imploran-
do attraxiſſet. Cæterũ excitis paratisq; tot maximorũ principum auxilijs victoriã paratã eſſe de ea gente quã ſuperiore anno paucis admodũ Volonibus cruceſignatis adiutus fudiſſet fugaſſetq;

& quam nisi hyemis montiũq; asperitas niuibus ac speluncis adi
tum victorię suę subtraxisset/omnino subegerat/inter redeun=
dum/quod ꝓpicio deo breui futurũ foret/conuersurũ se iter in
Poloniã:interim viderent ipsi nequid detrimenti regnũ caperet/
imprimisq; Boleslao duci adessent/contra Lituanoꝝ conatus/
Ea significatio quia pręter spem venerat,gratissima Polonis fuit/
perfecitq; vti Rex videretur esse tam sollicitus de quiete ac statu
regni,quã ipsi volebant: sed intercepta est exinde causa mittendę
in Hungariã legationis/atq; ideo singula quę Regi domi foris q;
ex vsu fore credebant/per epistolas significauere: Interea licet mi=
nime seruata die/Turcus loca omnia de quibus in fœdere caue=
batur præsidijs suis euacuata iustis dominis restituerat. Solutis
etiam magno numero captiuis dimissisq; cum Despoti filijs. Vla
dislaus autem licet æger animo,quasi euentũ præsagiret Stimu=
lante Iuliano. Vndecimo kalendas Octobres vt constitutũ fue= XI. Kal.
rat/mouit ex Segedino/sed copijs aliquanto pauciorib⁹,q̃ anno Octobr̃.
superiore:nam & Volonũ minor numerus accurrerat/ꝓpter vul prima ca=
gatum fœdus cum Turcis/& multi etiam inter agendum de con stra mora
cordia dimissi Poloni & Valachi/quos futura pax superuacuos
redditura videbatur/vbi ad Orsanam peruentũ/pridie nonas no
uembres Danubiũ cum suis traiecit. Expositoq; in Bulgaria exer
citu primo ad Florentinũ/deinde ad Bidinũ progressus/licet vn=
diq; circa iter oppida plęraq; arcesq; Turcorũ prędidijs tenerent:
non ad prædam milites discurrere nõ hostibus insultare/non bel
licę quicquã cladis inferre agris patiebatur: instituerat enim mini
me tempus aut vires suas ꝑconsumere expugnandis munitioni=
bus,ferendisq; certaminibus,priusquã coniungeret se cum naua
libus copijs ad Hellespontũ atq; ideo ne in planis & apertis locis
vel inuitus pugnare cogeretur. Cum duę ad Callipolim vię duce=
rent/altera per extremã Traciæ oram,qua Macedonię coniun=
gitur,campestris & breuior/inter Rodopem ac Bistoniam palu=
dem:qua si progredi voluisset,currus relinquere oportebat pro=
pter viæ difficultatem in hemo recta transcendendo: Altera vero
per inferiora Bulgarię/prius ad solis ortum/deinde prope pon=
tum ad meridiem,per Traciam/vt obliqua ita longior: Sed per
quã licet montanã in plęrisq; locis & salebrosam: currus tamen

haud ægerrime euaderent/maluit illac exercitũ circumagere, q̃ veluti se nudare curruũ munimentis quibus septus contra hostiles impetus/se ac suos facile tueri poterat/& q̃ maxime integris copijs ac viribus ad Callipolim peruenire. Conuersus itaq; in pontum inter Danubiũ atq; Hemum haud magnis sed continuis itineribus ad institutũ festinabat: vbi vero ventum est ad Nicopolim Bulgaroꝝ metropolim/cuius vrbis pars altera a Danubio abluitur/altera in collem erecta: Quia fama erat totius Regionis diuitias illuc comportatas/miles cohiberi nõ potuit/quin per sub urbana discurrens ad prędã/etiam in ipsas portas faceret impressionem/quicquid ædificiorum circumadiacebat direptũ incensumq;. Cum vero portę ac mœnia strennue defenderent/a prosequenda oppugnatione iussum est abstineri. Cæterũ quia quantum fert regio/vberes circum campi & colles videbant affatim ne cessaria suppeditaturi reficiendis militibus, iumentisq;, biduũ triduumue illic perseuerare placuit: in eo loco percensenti suos regi/& veluti totius belli apparatũ recognoscenti/dum miles non tam se reficit, q̃ studiose illa p̃parat/quę opportuna fore credebat ad viam iam & natura sua magis difficilem/ ꝓpter angustias salebrosiores & propter frequentiã prędioꝝ hostiliũ in oppidis castellisq; vndiq; imminentibus multo discriminosiorem. Accurrit nunquã sine p̃fatione magni & fortissimi Imperatoris nominandus Vladislaus Dracula Valachiæ quã montanã vocant/princeps: qui cum iampridem pacem a Turco accepisset, factũ suũ in necessitatem reiecit, Q; haud numerosissimę gentis princeps, nullaq; externa ope adiutus, bellum Christianis simul omnibus intolerabile sustinuisset magnitudine animi & virtute suorũ diutius, q̃ sperari de tam imparibus viribus posset/pluscq; ab se interim hominũ amissum, q̃ terris suis frequentandis colendisq; superesset. Cum euentus quotidie admoneret contra hostiũ multitudinem/paucoꝝ suorũ virtutem magis admirandã esse q̃ efficacem: tandem eo peruentũ fuisse/non vt in seruitutem venire oporteret/quę forsan tolerabilis/modo æqua sit/& contigisset antea multis magnisq; populis & nationibus: sed vt cum patria & laribus familiaribus/cum altrice terra & cœlo relinquenda essent sacra, religiones, aræ/degenerandũq; in obscenos mores ritusq; im

Vladislaus Dracula Valachię Vayuoda

piarū supstitionū/nisi conditionem accepisset/per quā citra profa
natōem diuinorū humanorūq; oīm/reliquias suorū seruaret in
occassionem dignam/in qua tanta virtus periclitaret. Ad hęc cum
eorum qui regem sequebant paucitatem animaduertisset. Roga=
re obtestariq; cœpit/vt retro iter verteret/se malis suis satis super=
q; doctum/quanta foret Turci potentia/qui ad venationem pro
pe modum plures seruos ꝓducere solitus esset/q̄m illic ad bellū
armati conuenissent/abstinendū omnino a tam audaci periculo=
soq; incepto, cōmunicandaq; consilia & rationes/quo pacto res
ęquis viribus geri posset: Interea nihil salubrius, q̄ in occasionem
meliorem eas copias conseruare, Quę etiam si sufficerent bello q̄
tunc cum hostibus gerendū, Cęteraq; omnia votis responderent:
tamen eo tempore productę instantis hyemis tempestate & ma=
lis/omnino essent succubiturę, Audiebant ea, tanq; Dracula non
ex animi sui sententia loqueretur/ꝓpter fœdus quod illi cū Tur
cis erat, Tamē re ipsa per se fidem faciente, moti sunt q̄plures/nec
tantū suspicio simulatę ab illo orationis quantū rei veritas vrge=
bat. Cæterū rapiente regem fato, ad destinatū propinquū q; iam
finem/Iuliano q; ad superioris anni fortunā identidem iactante
nusq; stringendū fore gladium/vacua omnia defensoribus reper
turos/Amuratū cum suis trans Hellespontū/vix Carmani im=
petum sustinere, Neq; posse, etiam, vt otiosus a bello esset, ꝓpter
Venetorū Burgundiq; & pontificis classem suppetias suis ferre,
Grecū p̄terea cū nō mediocribus copijs sub ipsis montibus accur
surum, Draculę quidem officiū ac sermonem magno assensu cm
nes cōmendauere/veluti benignę in se voluntatis testimoniū, Nec
mirum de eorum victoria desperare ipsum dixerunt/ignorantem
qua p̄paratione, quibusq; auxilijs freti ꝓgerent. Cęterū nullo mo
do ea sibi vt diceret in mentem ventura fuisse/si sciuisset q̄ta classis,
quantisq; Italorum Burgundiorūq; copijs instructa, q̄ multi
etiā equites pedites q; Grecorū in armis eos p̄stolarent, Nō regem,
non suos adeo inconsideratę audacię/vt bellum quod conficere
nō possent, vltro inferrent/bono esset animo quantū ad vires at=
tineret/satis prouisa esse omnia, & p̄parata/fœlicitatem deū ipm
cuius causa ageretur & p̄buisse antea/& in p̄sens p̄biturum. Con
uersus itaq; rursus ad Regem Dracula/quando inquit aut fortu

Draculæ oīo quo=
modo ac
cepta

na quę audentem magna queq; nusq; hactenus te decepit, Aut spes alienæ opis/q̃m ratam velim/aut occulta fatorũ necessitas/ te in diuersum trahit a sententia mea. Consiliũ tuũ quod ratione immutare non potui quantũ tempus & improuisa res sinit viribus adiuuabo/& cũ dicto quatuor milia equitũ duce filio suo/ copijs Regijs adiecit/orans obtestansq; immortalem deũ/q; quic quid Rex cæteriq; de belli totius successu animis suis repromitterent/fœlicissimo euentu confirmaret. Ad extremũ dimissurus Regem/duos ex suis impigerrimos iuuenes regionisq; & viarum peritissimos/duosq; item equos inusitatę admirandę q; pernicitatis in conspectu dedit/& vix lacrymis temperans: habes inquit ad quod confugias/si casus aliquis malaue sors/quod abhominor dicere/viribus te diffidere coegerit. Malim equidem fore vt frustra dederim/idq; eueniet si vota & preces meę nõ vanęerunt/verum si necessitas vti coegerit/saluberrimũ munus experieris/vtile sane consiliũ Dracula attulerat/si tam fideliter auditũ seruatumq; fuisset, q; dabatur. Vulgatũ est postea virum ingentis spiritus natumq; ad bellicas actiones/vbi apparatũ Burgundi Italorũq; percepit/varie ac multũ secum agitasse inter pœnitentã fidei Turco per fœdus datę/& religionem eius violandę, ppter euentũ & futuram fortunam/hominũ famam siue ad tam glorioſam expeditionem cum Vladislao progederet, siue remaneret/plusq; omnino valiturũ fuisse apud militare ingeniũ belli decus, q; laudem seruatę sponsionis: sed suapte natura omnibus diuinationibus q; quibus cũq; alioquin obnoxiũ muliebre vaticiniũ retinuit. Pridie enim quã in regia castra peruenerat, Secusa mulier Bulgara senio quidem confecta: sed cognitione futurorũ multis experimentis clara/ad vicum Sullonũ/de exitu ac fine belli ab ipso interrogata p̃dixerat, Regem haud fœlici euentu pugnaturũ/plusq; momenti contra eum hostem profligati exercitus reliquias habituras/foreq; subinde vt res fœlicius gererent/atq; ideo in se ac suos vaticiniũ deriuare volens/psperioribus q; actionibus superesse/periculo quod in presens nunciabat se subtraxisse: filiũ vero cum a se dimitteret magnopere monuisse ne fortunę obluctaret temere in acie/si res Christiana inclinaret. Conuertit deinde Vladislaus se in Traciam, ingentemq; multitudinem fluuialis scaffæ in Pa-

Secusa saga

nisso amne compertã incendit: Oritur autt Panisus in monte Hemo & inter Messembriã Odessumq; Euxino illabitur. Creditum vero eiusmodi nauigia infestandę Hungarię gratia illic a Turcis ꝑparata/vt demissa subinde in pontũ/per occasionem tranquilli maris iuxta littus sursum agerentur in Danubiũ, Cuius maxime meridionale hostiũ, haud plus triginta milibus passuũ distat ab Odesso, Ab eo incendio qua placidiorem ascensum Hemus adsedabat erecturus agmen/quia via vtiq; angusta & confragosa diuisit copias, vt contra improuisos hostiũ incursus firmior esset, & paratior: Hunniadiano igitur cũ auxiliaribus Valachis & tribus Hungaroꝝ milibus pręmisso/sequebaẽ ipse magno interuallo, cum crucesignatis reliquaq; multitudine, Nam currus in medio agi placuerat/tam p̃cedentis q̃ subsequentis agminis p̃sidio tutos/inter progrediendũ nequid a tergo relinqueret quod muniri in locis adeo angustis posset, Nonnulla oppida hinc inde direpta/& prope funditus diruta/vici q̃plures incendio deleti, grassatũq; est a militibus licentiose/etiam in sacra Bulgarorũ Grę corumq;/quorũ templa veluti profana manu, ferro, igne, cæteroq; omni scelerũ instrumento violabant. Id vero impiũ vt certe erat visum Vladislao/edixit itaq; vulgo inquiri/ac restitui desiderantibus quicquid religione inuiolatũ esse oportuerat, Nullius magis q̃ ipsorũ interesse asseuerans abstinere manus a sacris/pro quibus arma sumpsissent/multũ quidem in armis reponendũ esse: sed in deo plurimũ/qui postmodũ in bello nõ modo opem nõ laturus foret contaminatis sacrilegio: sed etiam pro templis, pro aris, pro sacris suis contra staturus/nisi a tam execrabili rapina abstinuissent/dimissi exinde nonnulli ex captiuis Turcis cũ literis/in quibus spondebaẽ omnibus qui ex prędidijs suis elaberent liberũ fore aut stipendia facere apud Regem/aut abire quo mallent, Cuius sponsionis fides integerrime seruata/cũ multa loca in deditionem venissent/quę acerrime prius defendebantur/timentibus Turcis qui in illis erant aut iniquam seruitutem/aut mortem cũ cruciatu/qui tamen Sumiũ ac Pezechiũ tenebant in rupibus paulo editioribus freti naturali locorũ munitione/maluere experiri quid se tuendo possent, q̃ fidei hostiũ credere, Contra quos quia propter opportunitatem situs apparebat posse ab hoste facile re-

Sacra nõ esse violanda

ditum p̃ dudi/si casus aliquis illa redire coegisset/visum est omnibus vim oppugnando experiri: itaq; non sine multorũ clade, cum difficultas nitendi sursum longe plus negotij, q̃ hostis armato militi exhiberet/vtrunq; oppidũ oppugnatũ: in ea victoria multorum industria, multorũ opera claruit/ sed imprimis Tamonensis Ioannis & Lesconis Bobricij quorum ille dum portas refringit, duo vulnera accepit: hic Pezechij murũ primus ascendit/& multis alijs ascendendi opportunitatem prębuit. Traduntˉ ad quinq; milia ex hostibus illic interij esse/quorũ magnã partem dum p̃da diriperetˉ gladius absumpsit: Cæteri ad terrorem aliorũ rupibus per quas se tutos putabant pręcipites acti: dum hæc a Rege agerentur/afferuntˉ Francisci Cardinalis litere nunciantes Amuratũ aut frustratis arte, aut corruptis precio speculatoribus qui littora seruabãt/infra Calipolim qua fauces Hellespontí arctissimę sũt, ingenti multitudine militem reportasse in Europã, & coniunxisse suis/qui nõ procul ab Isthmo Tracij Chersonesi haud sane memorabili numero pauloante se congregauerant. Qua nouitate regis deliberationem immutari oportuit/p̃sertimq; q̃ plurimi ex suis hortabantˉ regredi/aut saltem in tuto alicubi subsistere/donec certus numerus hostiũ, & quo se primũ conuerterent intelligeretˉ, Tamen a Pezechio vbi facile per montana munire tuerię se poterat, Rex in planũ descendit/adeo est ineuitabile, quicquid id est, quod fatũ appellatˉ/deinde in obliquũ, Rodopeã vallem biduo emensus/ad pontũ rursus sinistrorsum sub Hemũ declinauit/dein cimisq; castris Tauarnã assecutus indeditionem accepit: Turci enim qui illic fuerant in p̃sidio auditis quę per eos dies ad Pezechium & Sumiũ gesta erant/aduentũ Regis minime expectauerant. Eodemq; modo Macropolis, Callatium, Galata, Varna, & pleraq; alia circũ littus oppida deserta ab hostibus/recepta sunt/ & Christianorũ firmata presidijs. Hemus initiũ capit fere a Messembria ꝓpetuoq; dorso ad Macedoniã & superiorem Misiã porrectus diuersis in locis ab vtroq; latere/velut cubitos genuaq; modice extendit. Et primo q̃dem nõ admodũ longe ab origine sua/ in dextrã reflexus/atq; in pontũ recurrẽs/paulatim in minora iuga decrescit/donec per colles modice tumentes tandemq; euanidos desinat in planiciem: in eo igit tractu pro natura loci plurimę sunt

Litteræ Francisci Cardinalis de trãsitu Turci circa Hellespontũ.

Fatum

Hemus

valles agreſtes partim & infœcundę/partim pecoribus hominibusq; alendis & natura fertiles & accolarũ diligentia more ſuo conſitę ac ſubactę. Earum nõnullę vndiq; intra colles clauſę/alię ad mare conuerſę littoribus excipiunt: Sed imprimis illa quę Varnę adiacet/humana cura & quantũ fert regio naturali ſitu amœna eſt, & ſpectabilis: Varna vero ipſa in ſinu anguſto & haud ſane profundo admittendis ferendisq; nauigijs grauioribus poſita eſt ad littus/inter duo promontoria/in quorũ altero Galata, in altero Macropolis ſita/littoralia omnia, circa oppidũ vineta, frugiferęq; alię arbores tenent/interiora vallis ad dextrã modicis infrequentibusq; vicis agreſtes tum habitant, tum colunt: in ſiniſtra qua eminet Galata, paluſtris eſt ſub collibus lacuna/quę ad occaſum in alterã vſq; vallem reſtagnanti vnda protenditur: inuitante igitur nõ tam loci opportunitate/, ppterea quod aquatio lignatioq; & cætera neceſſaria in promptu militi erant, q̃ valitudine Regis, cuius in ſiniſtro crure qua femori cõmittitur enatus furunculus inflãmationem doloremq; maiorem, q̃ pro magnitudine tumoris cum excitaſſet/viſum eſt illic ſubſiſtere/adhibitisq; fomentis expectare/donec id vlceris in pus verteret atq; exiret, Quo ſumendis tractandisq; in equo armis ſubinde Rex foret expeditior/ſi quid violentũ in itinere caſus attuliſſet: Interea Turci ab Iſthmo Adrianopolim profecti/qua hoſtis aduentare nunciabat/citato agmine obuiam prodeunt. Et ſeptimo tandem die haud amplius quatuor milibus paſſuũ, a caſtris regijs conſedere/quorũ aduentum & ſpeculatores nunciabant & nocturni ignes: q̃muis colliũ interuentu proſpectui eriperent/tamen ſereno cœlo cum luna a coitu modici lũinis adhuc eſſet/noctẽ ſic ea ex parte inalbabant/vt nõ ppinquitas modo, ſed etiã multitudo ipſorũ indicaret: duplicatę igit vigilię nocturnęq; ſtationes toto exercitu/edictumq; arma expediri & pparari: vbi aũt lux appetere viſa eſt, Hunniadianus Iulianusq; & Deſpotus cũ cæteris/quorũ aut cõſiliũ aut auctoritas requirebat/frequentes ad Regem coeũt/ceptaq; eſt conſultatio ſup futuro certamine, Iuliano munire ſe intra currus placebat/diſpoſitis circũ machinis, tormentisq;, quorũ aut fragor terreret, aut impet⁹ arceret hoſtem/ſi munitõibus inſultare voluiſſet. nihil prius in aperto aggrediendũ, q̃ pcognitę prętentatęq; eſſent.

Varna

Iulianus

hostiũ vires: verisimile aiebat maritimas copias quarũ nullus iam vsus in classe esset/sequuturas a tergo Turcos/daturasq; operã: q; aut coniungerent se suis aut distraherent hostem ex parte altera lacessendo/in eoq; omne momentũ rationemq; vincendi reponebat/quã sententiã Franco Banus Agrieñ. q; episcopus & plęriq; alij ex Hungaris & Polonis sequebant̃/ Rege etiam nõ tam probante, q̃ nõ reprehendente morã dimicationis: quia lenito interim dolore quo forte ea die grauius q̃ vnq̃ alias premebatur/ Sperabat subinde suis integer adesse posse: Hunniadianus vero & Despotus pręposterũ id dicebant: includi enim vallo nõ esse inferentium vltro bellũ: sed vltimũ confugiũ eorũ qui acie victi sint, Quod consilium si rogaretur hostis, aliud daturus, q̃ vt positis armis obsidendos se traderent/omnium rerum sed imprimis bellorum exitus a principio auspicari/prout primus congressus foret: ita toto bello aut audaciã aut formidinem hos vel illos in aciem afferre/atq; ideo nullũ trepidationis signũ aut suis, aut hostibus indicandũ esse/in celeritate transigendę rei salutem consistere/agendo audendoq; id genus hostiũ terreri, non artibus. Quid futurũ: si clausos munitionibus Turci circũstetissent: neq; pugnãdi copiam subinde facerent/ cum tolerandę illic obsidioni nihil omnino foret pręparatũ: Nam quod de naualibus copijs diceret̃ ridiculũ omnino esse: Vbi enim gentiũ visum auditumue aliquando, mediterranea bella classiarijs peditibus geri/quorũ non alius vsus in terra esse posset, q̃ equitũ in mari/quibusq; suas artes, suãq; esse disciplinã/eaq; in re valere quosq; plurimũ/ad quam studium exercitationemq; adhibuissent. Quod si etiam contra institutum & professionem suam, de classe descenderent/pręter id qd̃ non nisi per longũ tempus tam longũ terrę spacium pedibus emetiri possent/ad terrestre certamen cõtra equites in peditatu eodemq; naualibus armis instructo paruũ omnino/aut potius nullum vsum fore/atq; ideo & serũ & vanũ esse quicquid a classe speraretur/in qua si quid momenti esse posset terrestribus pugnis cõmittendis/totũ impensũ in id fuisset/vt postq̃ hostis in Europã transfretauerat/saltem circa littora retineret̃/dum Rex eo peruenisset/omissa igit̃ inani spe ꝓdeundũ in aciem contra eundem illũ hostem, quem ad satietatem supiore anno fugassent cecidissentq;

Qui trepidus confususq; animo inceptaret omnia, & in nullo persisteret, Sed modo in Asiam, modo in Europā temere se transferens/ad minimū quenq; famę strepitū/per sollicitudinem & terrorem se circūferret, Non q̄ multi ex diuerso essent referre/sed q̄ animo & audacia/quantūlibet innumerabiles in pręliū nihil aliud allaturos, q̄ victorū conscientiā & formidinem: nō assuefaciendos milites tuendis se vallo & curribus/quę diffidentiū armis prę sidia sunt, Quorūq; vt nullus vsus eueniat inter prima adeo expe tendum. Tunc quando integrū foret aut armis hostem inuadere/ aut imbellis multitudinis more septis ac munitionibus se includere flagitiosissimū fore/viros fortes plus in curribus & vallo, q̄ in armis ad se tuendū prędidij posuisse. Intelligebat Hunniadianus vltimi rerum discriminis esse/quod suadebat/sed maioris animi viro, q̄ vt ferre posset obsessorū tedia morasq; dum vinceret. Cū eo ventū appareret, vt neq; progredi neq; regredi nisi victores possent, promptissimā ad victoriā viam aggredi placebat/militemq; tum proximi anni fœlicitate, tum rebus per eos dies prospere gestis alacrem/anteq; casus aliquis animos spemq; ipsius refringeret, q̄ celerrime ad pugnā producere gestiebat: sed etiam vt vim hostium nō sustinuissent/integrū fore videbat̄/quid vallo & curribus tuendo se possent expiri. Mouerat cunctos Despoti & Hunniadiani sententia. Rexq; ipse supra dolorem iuueniliter elato aīo nullam pugnandi moram vltra laturus videbat̄. Cum trepide speculatores nunciant armari hostes, secq; inuadendis castris p̄parare: Itaq; dato Hunniadiano ordinandarū acierū negotio/cæteri ad suos quisq; aduolant. Ille vero ante omnia circūspectis locis/ per quę aut aperte insultare, aut insidio se erumpere aduenientes hostis posset/ne quid discriminis oboriret̄ per insidias a tergo/ex valle in quam refundi lacunā diximus/inter colles & palustria ab ea parte fauces/per quas erumpendū erat/sic p̄clusit curribus retroactis/vt facilis ad eos receptus foret a loco pugnę destinato. A tergo autem minime vlla vis timeri posset/obstructo aditu/& conuersis illuc machinis tormentisq;/aut exterrendis hostibus auertendisq; eminus, aut deterrendis si cominus insultarent/deinde aciebus ordinandis mediam vallem Regi tuendā cū curialibus Polonis atq; Hungaris assignauit. At penes lacū ad paludem/ vnde

minus timoris erat/tum quia palus imperuia,tum quia prerupti montes desuper impendent/quinq; tantū Hungarorū vexilla collocauit:dextrū vero latus qua Varna castris obiecta erat/omni ce tero robore exercitus firmandū ratus/cum ꝓpter accessum qui inter littus paludemq; patet/quicquid laboris ac discriminis futurum erat/venturū inde appareret/vexillū magnū Hungarorū ducibus Franco Bano Agrien. cp episcopo illic potissimū statuit,Despotumq; cum suis/ac Iulianū cum crucesignatis illorū ordinibus inseruit.Nec procul a tergo penes currus & munitiones veluti subsidiariā aciem constituit/vexillū diui Ladislai sub Varadiensi episcopo adiecto ei Lescone Bobricio cum parua manu Polonorum:sibi aūt cum Valachis nullū certum locū designat/vt minime turbatis ordinibus/quocunq; res & periculū vocaret accurreret/& nullū destinatū locum tuendo omnia tueretur. ¶ Amurates aūt cum peditibus reliquoq; equitatu subsequens p̄miserat expeditissimorq; equitū circiter sex milia.Qui a principio minime se apertis locis cōmittentes/hostiū vires magis inspicerent q̄ tentarent,Ostendereq; ita se illi primā ad dexterā in collibus vnde totum exercitū ordinemq; facile extimare possent. Cæterū seu pugnę auidi,seu Christianorū paucitate contempta/ex interuallo sagittis hostem irritabant:Sed cum Franco Agriensisq; suos continerent/ne fracto per accliuū primo impetu/languidi ad hostem in collem peruenirent,Turci timorem id rati paulatim descendere in æqua/inq; ipsos ordines impressionem facere ceperunt,Tū Franco id vero minime ferendū p̄fatus/hostes sęq; qui paucis antediebus suppliciter pacem petendo ad decertandū ferro nullū esse in se momentū confessi forent.Qui superiori anno totiens ex acie fugissent/qui scopulorū niuiūq; latebris veluti precariam vitam deberent/vltro victoribus insultare: signū dedit suis/identidem iactans vt virtutis fœlicitatisq; suę memores,in aciem prodirent:non sustinuit irruentes Turcus/retroq; per accliuū versus/celeritate equorū se vulneribus eripiebat.Superuenit interim reliqua equitatus multitudo/parsq; in desinentem iam vallem se recepit/pars inuecta in regios subeuntes diuū deturbat/eos,agitq; in p̄ceps.Illi vero rursus in plano congregati,aciem restituunt, pugnandoq; acriter/quantū hostiū ex collibus in ęqua descende-

rat/penes vallem ipſam in fugã vertunt atq; inſequunt: itaq; Varadienſis non tam militariũ artiũ q̃ ſacrorũ peritus/cum videret terga dari a Turcis/relicta iampridem ſtatione ſua/cũ magna militum manu veluti ad partam victoriã accurrit/fugientibusq; inſtando/temere vna cum Deſpoto & Agrienſi peruenerat ad confertiſſimũ agmen/in poſtremo vallis/vnde a multitudine reiecti in ſiniſtram, Deſpotus quidem ad ordines ſuorũ qui pauci adhuc ſtabant ſe tranſtulit: Varadienſis aũt eadem locorũ inſcitia qua acies turbauerat/per paludes ad montes euaſurũ ſe ratus, in aquã ſe immiſit/fœdaq; equi actua luctatione, diu prius in cœno vexatus, tandem ſubmerſus eſt: Agrieñ vero ad lacunã circumuectus Galatam petere inſtituerat. Mox tamen mutato conſilio, ad ſuos in pugnã rediit/nec poſtea vſquã comparuit/ꝓceſſerat vincendo Turcus iam ad diui Vladiſlai vexillum: nam Deſpotus cum Franco & Iuliano ſuperabundante hoſtiũ multitudine, a collibus vltra quã ferri poſſet, cum ſuis retro ad munitiones ceſſerant/ibi diu ancipiti marte pugnatũ: ſed vbi Leſco qui audendo hortandoq; certamen extraxerat, multis vulneribus vndiq; confoſſus, moribundus ex equo cecidit/haud dubie res Turcorũ ſuperior remanſerat: nec iam milites tantũ/ſed currus etiam oppugnabant, Quorum nonnullos impetu primo euerſos/vt diripi Rex vidit/cum Hunniadiano ꝓpere illuc mouit, Ne quod aduerſę pugnę vnicũ p̃ſidium ſuis futurũ erat, ab hoſte preriperet. Eius aduentu fortuna ſubito mutata eſt/verſi enim in fugam Turci, vltra duo milia paſſuũ cęſi fugatiq; ſunt/tantus erat ardor inſequentis a tergo Regis, q reuocante impenſius Hunniadiano/tandem omiſſis fugientibus, rurſus Iuliano & Franco laborantibus accurrit. Redintegrauerant enim prælio Turci ex tota illuc valle conuerſi: ſuperuentu igitur Regis acrius iterũ certamen vtrinq; cohortũ/variaq; adhortatio: hinc ſacra, religiones, aræ, templa, victoriæ, cum decoribus prius partis, fœdęq; hoſtiũ fugę. Gratulationes prętereа & laudes a tot principibus nationibusq; adeptę. Ad extremum Chriſtianę rei ſpes, ab eius diei fortuna pendentes iactabant: illinc nõ tam imperiũ q̃ etiam nominis Turcici finis, niſi vincerent oſtendebatur/Aſiam & mare illi obiectũ, ab hoſtibus teneri, quę in Europa ad id locorũ habuiſſent, in euentu eius pugnę periclitari, Nõ

fore quo reuerterent victi, quacunq; declinassent mortem crucia
tumq; iampridem preparatũ incursuros, ad necessitatem pugnan
di accedere/ ꝙ non tantũ viribus & numero, sed causa etiam supe
riores essent: nam contra ius fasq; per speciem pacis lacessiti: Insi=
sterent ergo acriter/ deum fœderis testem formidinem fugãq; &
cædem/ in pacis fideiq; violatores conuersurũ. Cæterũ nõ segnio
ribus animis viribusq; pugnantibus militibus, quã duces adhor=
tabantur magna vtrinq; cædes edebatur, Sed ingens Turcorũ nu
merus suorũ stragem sentiri nõ sinebat, Stetitq; diu anceps prœliũ
tandem ab illis fuga incepta multo cruentior fuisset. Si nõ a cæ=
de ad prædam Christianos auertissent, Cameli onerariq; casu eis
oblati qua hostibus instabant/ vbi equi etiam odore aspectuq; in
suetorum animaliũ consternati/ haud facile sessoris arbitrio se di=
rigi patiebantur, Hunniadianũ in diuersum fortuna suorũ abstu
lerat: nanq; vndiq; intentus & laborantibus vbiq; propere accur=
rens/ ad mediam vallem processerat/ vbi sinistra acies impressio=
nem hostis vix sustinebat. Cæterũ restituto illic prœlio de Rege sol
licitus/ cuius iuuenilis animus periculoseq; audaciæ suspicionem facie
bat. Inuenit eum ad Ianizaros pedestre militũ genus penetrasse/
ibiq; pugnã substitisse. Magna vis non hominũ modo sed equo
rum etiam ceciderat/ aliis gladio confossis/ aliis detruncatis crurí=
bus ad terram prouolutis. Nec iam solum, sed cadauerũ strages
pugnando calcabatur, Adeoq; concitatis animis instabant vrge=
bantq; vicissim/ vt rabies non studiũ vincendi videretur: perrupit
tamen Vladislaus aduersam aciem, ablatusq; inter hostes longe a
suis/ creditus est iam tum aut cæsus aut captus/ itaq; haud multo
post cum Turci terga iam verterent, Christiani quoq; ex diuerso
veluti rege amisso fugæ se cõmittunt eodemq; tempore pars vtra
q; cedere inceperat/ Adeo fortuna cuiq; sua erat ignota/ in tam va
ria frequentiq; victoriæ inclinatione: sed vbi Ianizari Christiano
rum motũ animaduertere: sistunt ipsi pedem pugnãq; instaurãt/
Hunniadianus aũt qui videret trepidatione ac formidine in suos
conuersa vbiq; ordines turbatos, fœdeq; a multis aciem deseri/
concitato equo per confertissimos hostes ad regem peruenit/ pate
facta q; suorũ fuga & pauore/ vt retro se ageret obtestabat/ mi=
nime de rerum summa desperandũ dicens/ quippe adeo raros in

acie perijſſe/vt iactura vix apparitura foret/ſi priuſquam ſupẽr ſtites fugiendo diſſiparentur/ad munitiones & currus ſe cum illis reciperet: in vita ipſius non modo Regna quibus prẽerat, ſed vniuerſam quoq; Europam Chriſtianumq; nomen periclitari. Cum interea nihilominus acriter ille in hoſtem ferretur/cẽdemq; & fugam quocunq; ſe verteret cõmittendo/donec equus ingenti in latus vulnere accepto prẽcipitem per armum dextrum effudit. Nec mora ſuperuenientibus Ianizaris, telorum multitudine non tam confoſſus eſt, q; obrutus. Subſtitit pauliſper Hunniadianus, corpus regium ſi fieri poſſet recuperaturus: Sed cũ reliquis effuſiſſime diffugientibus, paucos admodum Valachos, qui remanſerant, tam multorum impetum ſecum minime laturos intelligeret/vbi vnum atq; alterum conatum fruſtrari vidit/haud quaquam nefas ducens ſupereſſe aliquem poſt Regis interitum/qui acceptam cladem vlciſci poſſet/ignominiãq; eam delere, ad ſuos retro ſe recepit: indeq; cũ poſt fugam iampridem a Deſpoto initam, Iulianus deſperatis omnino rebus cedendum ſuaderet/ſub ipſum crepuſculum per montes in vaſtam ſiluam ſe recepit. Multiq; alij quos nulla prius aut trepidatio aut fuga ſuorum a pugna auerterat/ſubſecuti ſunt illum ad deſerta & montes/inter q̃s Franco & Iulianus, totiens eo in prẽlio & fugere & fugare vtrinq; contigit/vt victoria tandem non ſit a victoribus intellecta: Nã Turci quorum fugam Rex a primo congreſſu fuerat inſecutus/trepidationem in ciuitates circumtulerant quaſi debellato exercitu/victor hoſtis ad eas oppugnandas ſtatim copias eſſet admoturus/& qui pugnare ad noctem vſq; perſeuerauerant/haud vſq; quaq; viciſſe credentes/incertiq; quo ſe Chriſtiani recepiſſent/dũ ſilentium, quod erat intra currus inſidias credunt/biduo a direptione prædę abſtinuere. In tota ea pugna Regis virtus imprimis enituit, vtpote in vltimo mortalium operum quod eſſet obiturus, omnia tum conſtantis ducis, tum fortiſſimi militis munera implet, occurſando pauentibus, Retinendo cedentes/atq; vbi plurimum laboris, ſpem aliquam ſemper afferendo, Conſilio, manu, voce, tam hoſti inſignis q̃ ſuis conſpicuus, Mortis ſuę ſigna prẽceſſerant/dum armareẽ delapſa manu armigeri galea, & equi, cum inſcenſuro admouebatur/fera inſolitaq; obluctatio: pterea

instructis iam aciebus inter expectandũ hostis aduentum: sereno
Prodigia tranquilloq; cœlo atrox subito ventorũ vis oborta/ plęraq; vexil
la Regiũq; in primis dilacerauit, ab hastaq; detraxit: & mox con-
quieuit/ & paulopost dimissum conuentũ, in quo decreta in Tur
cos secunda expeditio/ cum qui conuenerant se quisq; ad p̃paran
dum disgressi essent/ mota est adeo vehementer terra, vt nõ priua-
tim tantũ ædificiorũ partes vt assolet deiecerit, sed plęraq; oppida
pene tota, in prodigiũ vsq; ad solum excusserit: fluuiorũ etiã quo
rundam cursus alueosq; cõmutauerit, tenueritq; vulgo fama/
ꝓpter subsecutã frugum caritatem vel semina, vel agros exinde de
generasse. Quot vero ex vtraq; acie ceciderint, haud facile ratio in
iri potuit: nam per vallem perq; omnes colles circum frequens &
varia fuga & cędes fuit, Multi in lacunã & paludem delapsi im-
mersiq;, Multi etiam late in siluis vepribusq; occisi/ Turci Regio
corpore inuento, modicę altitudinis columnã, quę hodie quoq;
visitur, cum inscriptione rei gestę, in eodem loco statuerunt. Hun
gari vero & qui cum illis deserta petierant/ pręter Valachos loco
rum inscitia nõ facile ad Danubiũ peruenere. Si quos tamen for-
tuna illuc egit, fame, vigilia, siti, frigore, lassitudine, cæterisq; ma
lis, adeo prius afflixit, vt sæpe doluerint q; non hosti potius iugu
landos se p̃buissent. Errantes per solitudinem, aut inedia dissol-
uit, aut ad terras hostiles ꝑlatos seruitus excepit, Maiorq; multo
fuit erroris clades, q̃ꝫ pugnę aduersę, Iuliano inter fugiendũ vis il
lata/ seu prædæ cupiditate/ seu quia vulgo, quasi auctor patro-
nusq; ꝑfidię inuisus erat/ id constat sauciũ seminudũq; in deuio
saltu exalantem animã a Sanoceo obeq̃tante inspectũ, admonitũ
q; q; euentus tandem planũ fecisset/ nõ fuisse deo cordi/ ea quæ
contra fœdus & iusiurandũ more magis argutorũ hominũ, q̃ꝫ
ex ęquo & bono disputasset/ cũ execratõe relictũ, Hunniadianus
suꝑato Danubio, cũ paucis ꝑ Valachiã citatissimo itinere in Hun
gariã ꝓperauit: Ne rei malę gestę fama, seditõem tumultũue ali-
quem intrinsecũ excitaret: aut Frederico & Boemis nouarũ rerũ
in orbitate regni occasionem simul & consiliũ suggereret.

¶ Augustæ Vindelicorum excusa, in officina Sigismundi
Grim̃ Medici, atq; Marci Vuirsung, Anno virgi-
nei partus. 1519. XXX. die Mens. Maij.

XVI, 66

B. rozdział I wyd.
oceniono na 10,000 zł IV/1943.

~~60.000,—~~

190.000,—

P. CALLIMACHI